

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ

BIBLIOTECA – PARTENER ÎN INSTRUIRE ȘI CERCETARE

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
TRADIȚIE ȘI INOVARE
ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ,

EDIȚIA a XII-a

6 octombrie, 2023

Secțiunea:
BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTIINȚELE INFORMĂRII

Bălți, 2024

UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ

BIBLIOTECA – PARTENER ÎN INSTRUIRE ȘI CERCETARE

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
TRADIȚIE ȘI INOVARE
ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ,

EDIȚIA a XII-a

6 octombrie, 2023

Secțiunea:

BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTIINȚELE INFORMĂRII

Bălți, 2024

CZU 02(478)(082)

B 51

Coordonator: Lina MIHALUȚA
Colegiul de redacție: Lina MIHALUȚA
Mihaela STAVER
Elena SCURTU
Rezumate în limba engleză: Valentina TOPALO
Coperta/machetare/tehnoeditare: Silvia CIOBANU

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

„Biblioteca – partener în instruire și cercetare : Conferința științifică internațională Tradiție și inovare în cercetarea științifică, ediția a 12-a, 6 octombrie, 2023 : Secțiunea Biblioteconomie și Științele Informării / coordonator: Lina Mihaluța ; rezumate în limba engleză: Valentina Topalo. – Bălți : [S. n.], 2024. – 112 p. : fig., tab.

Antetit.: Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Biblioteca Științifică. – Rez.: lb. engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – [10] ex.

ISBN 978-9975-50-325-9.

Responsabilitatea pentru conținutul și corectitudinea articolelor
revine autorilor.

© Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2024

ISBN 978-9975-50-325-9.

SUMAR

Lina MIHALUȚA, Lilia UCRAINETȚ Polivalența resurselor informaționale ale bibliotecii universitare cu sprijinul donațiilor / <i>The versatility of the information resources of University library with the support of donations</i>	5
Valentina TOPALO Biblioteca universitară bălțeană în sprijinul Științei Deschise și Cercetării / <i>USARB's Science Library in support of open science and research</i>	12
Elena ȚURCAN Cercetarea științifică în comunitatea academică USARB – realități, posibilități, perspective / <i>Scientific research in USARB academic community - realities, possibilities, perspectives</i>	23
Snejana ZADAINOVA, Aliona PURICI Reglementarea dreptului la informație în biblioteci / <i>Regulation of the right to information in the library</i>	32
Mihaela STAVER Metrica rețelelor sociale academice – indiciatori eficienți pentru performanța universității / <i>Academic social network metrics - efficient indicators for university performance</i>	35
Angela HĂBĂȘESCU, Olga DASCAL Valorizarea aportului științifico-metodic al cadrului profesoral de la Facultatea Științe ale Educației, Psihologie și Arte a USARB / <i>Valorization of the scientific-methodical contribution of the teaching staff from the Faculty of Educational Sciences, Psychology and Arts of USARB</i>	49
Margarita IULIC, Valentina VACARCIUC Contribuția Bibliotecii Științifice a USARB în promovarea diversității culturale a utilizatorilor / <i>The contribution of the scientific library of USARB in promoting the cultural diversity of users</i>	58

Gabriela CAZACU Educarea formală, nonformală și informală a utilizatorului în bibliotecă / Formal, non-formal and Informal Library user education ..	65
Elena CRISTIAN, Svetlana CECAN Valorificarea Colecției de Documente Rare: din experiența Bibliotecii Științifice USARB / The collection of rare documents valuation: Scientific Library experience of USARB	70
Ludmila RĂILEANU, Ala LÎȘÎI Lectura – o necesitate sau o pasiune? / Reading – a necessity or a passion?	82
Anna NAGHERNEAC, Elena SCURTU Tendințe noi de dezvoltare a bibliografiei / New bibliography development tendencies	92
Adella CUCU Esența și avantajul catalogării corporative / The concept and essence of corporate catalogue	100
Taisia ACULOVA, Tatiana POGREBNEAC Descrierea analitică – suport important în depozitarea și regăsirea informațiilor relevante și pertinente / Analytical description – an important support in storage and research of relevant and pertinent information	108

**POLIVALENȚA RESURSELOR INFORMAȚIONALE ALE BIBLIOTECII
UNIVERSITARE CU SPRIJINUL DONAȚIILOR**

**THE VERSATILITY OF THE INFORMATION RESOURCES OF
UNIVERSITY LIBRARY WITH THE SUPPORT OF DONATIONS**

Lina MIHALUȚA¹ [ORCID: 0000-0001-5833-3690]

Lilia UCRAINETȚ² [ORCID: 0000-0003-2547-0423]

Abstract: *This study presents one of the methods of acquisition of informational resources in the USARB Scientific Library - acquisition by donation. The donors who contributed to increasing the prestige of the university library collections, through valuable donations of books, technical equipment and furniture are mentioned... The donations offered to the library are also highlighted, which have become a useful scientific and informational support for academic staff, master's students, USARB students.*

Keywords: *USARB Scientific Library, donations, libraries, collections, individual donors*

Colecțiile unei biblioteci constituie temelia funcționării ei, fără aceasta biblioteca ca instituție socială, nu poate să existe. Conținutul cantitativ și calitativ al colecțiilor, gradul lor de conformare la nevoile comunităților deservite determină nivelul resurselor și serviciilor oferite. Resursele informaționale (RI) ale bibliotecii reprezintă un sistem ordonat - parte organică integrală și iminentă a instituției infodocumentare.

Dezvoltarea resurselor informaționale bibliotecare, fiind un proces continuu, nu se poate opri atâta timp cât există însăși biblioteca. Constituirea și dezvoltarea RI constituie una din cele mai importante activități bibliotecare direct proporționale cu creșterea și diversificarea lor pe diverse suporturi informaționale.

Asigurarea bibliotecilor cu documente pe orice suport, astăzi, se află într-o stare critică, fiind condiționată de prețurile înalte ale cărților, costul abonamentelor la publicațiile periodice și bazele de date, alocațiile bugetare austere, dificultatea transportării de către furnizori.

Una din sursele constante de achiziții a RI, în majoritatea bibliotecilor de orice tip, au rămas să fie donațiile. Donațiile au devenit o tradiție inițiată cu mulți ani în urmă. În Evul Mediu se credea că o persoană, care dăruiește o carte unei mănăstiri, își asigură mântuirea sufletului, își găsește o nișă în memoria urmașilor, transmite informațiile despre sine celor care vor folosi acest valoros cadou.

¹ Directoare, Biblioteca Științifică a USARB, aculina12@mail.ru

² Bibliotecară, Biblioteca Științifică a USARB, liliaucrainet@gmail.com

Astăzi, există păreri diferite cu privire la donații, unii recunosc ca este o sursă profitabilă de colectare, alții susțin că completarea RI în urma recepționării diverse și nesistematice dăunează dezvoltării colecțiilor calitative ale bibliotecii. Considerăm, însă, că valoarea principală a donațiilor constă în acoperirea unor lacune create în acest dificil proces de evoluție a colecțiilor, în sporirea numărului de titluri și exemplare, atât de necesar într-o bibliotecă de învățământ.

O donație poate fi o publicație tipărită sau un document pe orice suport de informare. Donația presupune transferul gratuit de documente bibliotecii de către o persoană privată (grup de persoane), profesori, autori, editori, instituții, organizații științifice și publice, ambasade, agenții, fundații, asociații, biblioteci, universități. Preocuparea pentru transferul cunoștințelor al fiecărui donator contează foarte mult pentru consumatorii de informații contemporani, cât și pentru generațiile viitoare!

Practica de lucru cu resursele informaționale, donate de către donatorii Bibliotecii Științifice a USARB, oferă motiv pentru a afirma că această formă de completare și-a demonstrat eficiența și relevanța în timp. Donațiile acopereau, întotdeauna, segmentul retrospectiv în completare, atât în formatul print, cât și cel electronic, aduceau obiecte rare și unicate.

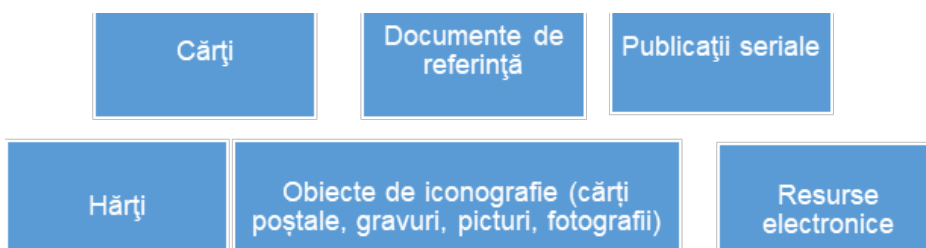
Structura enciclopedică a colecției Bibliotecii Științifice a USARB, fiind într-o permanentă schimbare și înnoire, este mereu în vizorul utilizatorilor de toate nivelurile: studenți, masteranzi, cadre didactice, cercetători, asigurând procesul de instruire și studiu științific în corespundere cu cerințele complexe ale timpurilor.

Potrivit *Legii cu privire la Bibliotecă, nr. 160 din 20.07.2017, Capitolul 5 Patrimoniul de bibliotecă, Articolul 30 (2) Dezvoltarea colecțiilor de bibliotecă: Colecțiile de bibliotecă se constituie și se dezvoltă prin achiziționare, abonare, transfer, schimb interbibliotecar național și internațional, precum și prin donații, depozit legal și digitizare.*

Rapoartele anuale ale BȘ USARB denotă prevalarea achizițiilor din donații la științele tehnice, literatură, istorie, dar și din alte domenii.

Patrimoniul instituțional se completează, pe această cale, ținând cont de următoarele criterii:

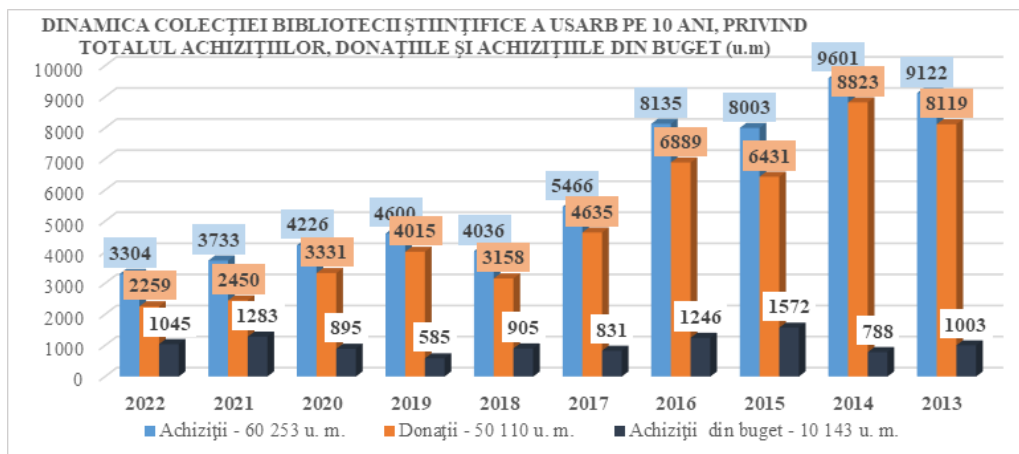
- conținutul și utilitatea documentului
- valoarea informațională și de patrimoniu
- valoarea documentului în raport cu profilul Universității și cerințele utilizatorilor

Formate din unitățile cu titlul de donație:

Rapoartele textuale și statistice conțin date detaliate despre toate achizițiile, inclusiv donațiile. În acest context, ne-am propus să cercetăm dinamica donațiilor (2012-2022).

În această perioadă, au fost achiziționate în total 60 253 u. m., în valoare de 5 460 680,81 lei, donațiile reprezentând 83% (50 110 u. m.), comparativ cu 17% (10 143 u. m.) ale achizițiilor prin cumpărare. Donațiile ocupă un loc semnificativ în dezvoltarea RI ale bibliotecii universitare bălțene.

Totalul achizițiilor de documente, Achizițiile prin donații, Achizițiile prin cumpărare și valoarea acestora în decursul a 10 ani

Istoria dezvoltării colecției BȘ USARB conține multe fapte și evenimente memorabile. Începutul anilor '90 a adus o multitudine de provocări în condiția schimbărilor sociale - trecerea instruirii în limba română, grafia latină, modificarea programelor de instruire, lipsa publicațiilor didactice și științifice în limba română, modificarea Politicii de achiziții a RI, căutarea noilor surse de achiziții, informatizarea proceselor bibliotecare, modernizarea tehnologiilor ș.a.

Anterior, informațiile despre numărul documentelor donate și donatori erau trecute într-un registru de evidență de către bibliotecarii Serviciului Dezvoltarea colecțiilor, apoi informația era integrată în Rapoartele anuale. Odată cu creșterea fluxului de informații și cerințele timpului, evidența și promovarea acestor informații a fost modificată. Din 2010, tot ce se referă la Donații și Donatori a început să fie plasat pe pagina web a BȘ USARB.

Cu timpul, prezentarea acestor date a fost schimbată. În prezent, la finele fiecărei luni informațiile despre donații (scanarea copertilor, descrierea bibliografică, adnotarea) sunt plasate pe pagina web a Bibliotecii Științifice <http://libruniv.usarb.md>.

Accesând Rubrica **RESURSE – Donatori** se poate vizualiza informația despre donatorii care au favorizat calea resurselor informaționale spre colecțiile bibliotecii. La finele fiecărui an, pe pagina web a bibliotecii, sunt afișate date despre

donatori, numărul donațiilor și valoarea financiară a donațiilor.

O contribuție extrem de importantă o aduc profesorii universitari, care oferă nu doar cursurile elaborate, monografiile și alte lucrări de autor dar și cărți, publicații seriale cumpărate din cont propriu, fapt pentru care BȘ USARB le este recunoscătoare, în numele miilor de utilizatori care beneficiază de oportunitatea informării și documentării în condiții confortabile. Geografia donatorilor este vastă: Republica Moldova, România, Germania, Franța, Elveția, Polonia, Rusia, Lituania, SUA, Japonia, China ș.a.

Un rol important în completarea colecției îl au asociațiile, instituțiile, bibliotecile, fundațiile, ambasadale: Ambasada Spaniei în București, România, Ambasada Lituaniei în Republica Moldova, Ambasada Chinei în Republica Moldova, Ambasada Germaniei în Republica Moldova, Asociația ASTRA, Despărțământul „Mihail Kogălniceanu” Iași, Asociația Obștească „Somato”, Fundația Soros - Moldova (FSM), Academia de Științe a Republicii Moldova, ONU în Republica Moldova, Centrul Documentare și Informare al Uniunii Europene (EUI), Centrul Internațional de colaborare și dezvoltare, Episcopia de Bălți, Mitropolia Basarabiei, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Institutul Goethe București etc.

O contribuție esențială a avut-o colaborarea Bibliotecii Științifice a USARB cu Asociația Culturală Pro Basarabia și Bucovina Filiala „C. Negri” (Galați, România), secretar inginerul Radu Moțoc, Membrul de Onoare al Senatului USARB. Parteneriatul a început, în anul 1992, cu un scop bine definit: de a contribui la creșterea colecției de literatură în limba română. Astfel, fondul de carte în limba română s-a dezvoltat îmbogățindu-se cu unicate, cu publicații de valoare deosebită, care au restructurat colecțiile în limba română și în limbile străine. Donațiile primite de la Asociația Culturală Pro Basarabia și Bucovina, Filiala „C. Negri” (Galați, România) constituie aproximativ 30 643 u. m. în valoare de circa 1,5 milioane de lei.

Menționăm, aportul considerabil al domnului Radu Moțoc, care a donat bibliotecii 1 238 u.m. în valoare de 647 098,00 lei.din colecția personală.

Un suport informațional și științific important îl reprezintă donațiile persoanelor particulare. Oamenii pleacă, cărțile rămân. Astfel, colecțiile particulare ale unor personalități (doctori în științe agricole, arhitecți, ingineri, profesori, avocați, dramaturgi, specialiști în calculatoare, politicieni, compozitori, doctori, conferențieri universitari, scriitori, absolvenți ai USARB, folcloriști, academicieni, preoți, savanți, etc.) au devenit proprietatea BȘ a USARB, fiind completate compartimentele de istorie, educație, politică, literatură, muzică, religie, arhitectură, geografie, etc. cu documente în limbile română, rusă, engleză, franceză, chineză, maghiară ș.a.

Datorită numărului impresionant și importanței publicațiilor donate, în BȘ a USARB au fost create 12 colecții particulare ale următoarelor personalități:

Colecția „Radu Moțoc ”(1 238 u.m. - 647 098,00 lei)

Colecția „Iulius Popa” (573 u.m. – 19 476,64 lei)

Colecția „Ioan Călin Dimitriu” (396 u.m. - 8 650,75 lei)
 Colecția „Mircea Druc” (273 u.m. - 6 331,00 lei)
 Colecția „Leonid Gheorghian” (289 u.m. - 9 569,50 lei)
 Colecția „Pavel Proca” (527 u.m. - 9 999,70 lei)
 Colecția „Daniela Giful” (136 u.m. - 6 644,70 lei)
 Colecția „Nicolae Varnay”, prin intermediul Dr-arhitect Al. Budișteanu -
 (709 u.m. - 48 614,00 lei)
 Colecția „Mircea Filip” (1 536 u.m. - 52 925,00 lei.)
 Colecția „Nicorici Ion Vasile” (907 u.m. - 182 588,85 lei)
 Colecția „Dan Geogre Dimitrescu” (2 951 u.m. - 138 911,00 lei)
 Colecția „Mircea Ioniță” (515 u.m. - 19 602,00 lei)

Un exemplu relevant în acest sens sunt donațiile profesorului Facultății de Limbi Străine Mircea Ioniță, care au devenit indispensabile procesului educațional. Au fost primite în total 515 de exemplare de cărți (dicționare, manuale, materiale didactice) privind predarea limbii franceze în valoare de 19 602, 00 lei.

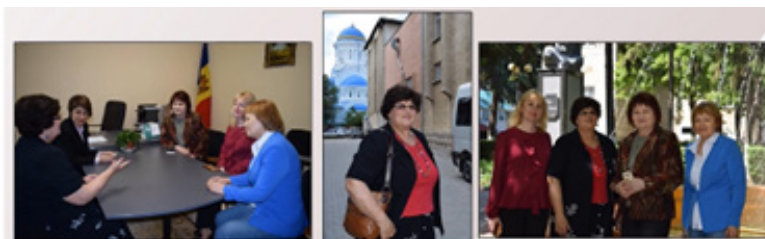
Aceste donații mai relevă și latura culturală a bibliotecii, unele dintre ele reprezentând un instrument puternic pentru dezvoltarea personală și profesională, pentru educație, pentru înțelegerea și aprecierea culturii și tradițiilor altor națiuni și societăți, pentru îmbunătățirea anumitor abilități și dezvoltarea unor relații. Documentele din colecțiile particulare sunt diverse, valoroase și prin faptul că au fost editate la edituri prestigioase, precum: Polirom, Humanitas, Prut Internațional, Museum, Meridiane, Cartea Românească, Minerva, Univers și poartă amprenta timpului.

Pe lângă colecțiile particulare ale BȘ a USARB, o valoare inestimabilă o deține Colecția de documente rare, care include peste 8 000 u. m. în 14 limbi. În această colecție se regăsesc cărți, publicații seriale, muzică tipărită, documente grafice care datează din secolul al XVIII-lea până în prezent. Publicațiile ilustrează evenimente, date remarcabile, prezintă civilizația și cultura din diverse epoci, țări, locuri, momente legate de personalități notorii.

Cea mai veche tipăritură existentă în colecția noastră este, *Sfântă și Dumnezeiască Evanghelie*. Iași : [S.n], 1761. – 396 p. Cuprinde cele 4 Evanghelii după: Ioan, Matei, Luca și Marcu, relatează despre viața, învățătura, patimile, răstignirea și învierea lui Iisus Hristos. Gravurile lucrării sunt executate cu o deosebită măiestrie, în stil realist, efectele de umbră și lumină fiind realizate prin hașură. Titlul este încadrat de o impresionantă poartă, care cuprinde în ea o adevărată teologie a Evangheliei. Pe paginile lucrării sunt gravuri, imagini, simboluri, însemnări manuscrise cu informații privind posesorii lucrării. Coperta din carton îmbrăcată în catifea bordo. Starea de conservare este mediocră, uzură funcțională, cu amprente ale timpului. (Donație de la preotul Vasile Secieru).

O altă lucrare, nu mai puțin valoroasă, este Donația de la Catedrala „Sfinții Constantin și Elena” din Bălți : *Казания [Cazania] : [Predici, cuvinte de învățătură la duminici și sărbători : Vasile cel Mare Grigorie Bogoslovu, Ioan Gură de Aur, Ioan Damaschin...]*. – [S. l. : S. n.], 1790. – 1730 p. O carte bisericească destinată cultului ortodox, scrisă în limba slavonă veche, care cuprinde cântările fiecărei zile din săptămână, predici bisericești, în care sunt explicate pasaje din Noul Testament la duminici și la marile sărbători. Coperta este din lemn acoperită cu piele și ornamente imprimate, încheietorile fiind metalice.

Datorită parteneriatului bilateral dintre Republica Moldova și Carolina de Nord, SUA, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți a beneficiat de o donație de carte în limba engleză pe diverse domenii: literatură, psihologie, sociologie, matematică, chimie, istorie, ecologie, horticultură, etc. și echipament de bibliotecă. Colecția include 524 documente în valoare de 88 888,00 lei.

Odată cu apariția necesității de a promova, în continuare, cartea și lectura, la 14 februarie 2012, s-a desfășurat, pentru prima dată, evenimentul dedicat Cărții

- Ziua Internațională a Donației de Carte. Acest eveniment se sărbătorește în întreaga lume, la propunerea doamnei Emmy Broadmoor, inițiatoarea unui site pentru copii din Statele Unite ale Americii - Ziua internațională a donației de carte, o inițiativă de voluntariat care vizează creșterea accesului copiilor la carte și a entuziasmului pentru lectură.

Marea Britanie a fost țara care a dat start acestui eveniment în 2012, după ce s-a simțit o lipsă acută de cărți la copii din zonele defavorizate. Obiceiul de a dăruia cărți a făcut înconjurul lumii. Acum este sărbătorită în peste 44 de țări.

Biblioteca Științifică a USARB, la fel, s-a raliat acestei tradiții și promovează diverse manifestări culturale dedicate cărții și lecturii: Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile, întâlniri cu scriitori, dramaturgi, publiciști, Sunt organizate mese rotunde, conferințe științifice, traininguri, sinteze bibliografice, manifestări culturale promovate în cadrul Clubului Cărții și „Zig-Zag Café”, nocturna bibliotecilor ș.a. Cărțile sunt prezentate în expozițiile de noi achiziții, numele donatorilor fiind reflectate în catalogul electronic și pe pagina web.

Menționăm, o dată în plus, că donațiile reprezintă o sursă importantă de extindere și diversificare a colecțiilor BȘ a USARB.

De fiecare dată, bibliotecarii exprimă recunoștința donatorilor prin mesaje de grațitudine / confirmare a contribuțiilor Dumnealor la educarea și formarea profesională a generațiilor tinere.

Referințe bibliografice:

1. *Biblioteca Științifică. Raport de activitate 2013-2022*. Balti, [2014-2023].
2. CRISTIAN, Elena. *Dezvoltarea colecțiilor prin diverse surse de completare* [online]. Disponibil: <http://www.libruniv.usarb.md/xXx/reviste/confbib/confbib.html> [accesat 29 septembrie 2023].
3. *February 14 - International Book Donation Day* [online]. Disponibil: <https://science.gov.az/en/news/open/12190> [accesat 28 septembrie 2023].
4. HARCONIȚA, Elena. *Danii de cărți în 2 decenii de colaborare cu asociația culturală pro - basarabia și bucovina, Filiala „C. Negri” din Galați* [online]. Disponibil: http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/1100/6/Harconita_coloquia.pdf [accesat 13 septembrie 2023].
5. LÎȘÎI, Ala. *Colecțiile particulare – parte componentă a patrimoniului universității bălțene* [online]. Disponibil: http://libruniv.usarb.md/xXx/reviste/bibliouniv_rev/articole/2014-2/lisii-colectii_particulare.PDF [accesat 9 septembrie 2023].
6. PLĂCINTĂ, Tatiana. *Donații și achiziții de carte intrate în colecțiile speciale ale Bibliotecii Naționale* [online] [accesat 13 septembrie 2023]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/18_28_Donatii%20si%20achizitii%20de%20carte%20intrate%20in%20colectiile%20speciale%20ale%20Bibliotecii%20Nationale.pdf [accesat 13 septembrie 2023].

**BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ A USARB ÎN SUSȚINEREA ȘTIINȚEI
DESCHISE ȘI CERCETĂRII**

*USARB'S SCIENCE LIBRARY IN SUPPORT OF OPEN SCIENCE
AND RESEARCH*

Valentina TOPALO¹ [ORCID: 0000-0001-6359-7666]

Abstract: *The Scientific Library of USARB participated in Open Access movement beginning with 2003 in its various activities and reshaped the information ecosystem of open access and science based on the study of the global document flow, open access resources, and scientific data repositories, as well as initiatives in the field of open science, including during the COVID-19 pandemic. The library have always played an important role in the cycle of inovative programmes on Open Acces and Open Science during the 12 years. In the article, the author mentioned open science and open access initiativ, the number of open access services, resources, the programmes which was driving a significant change in the way the library worked, creating an institutional repository, a digital library, electronic resources based on open access publications and data, providing guidance on access to information and data. Also, the library developed services to support the entire research life cycle, as well as subject-oriented training of librarians, academic staff, scientists, students and specialists.*

Keywords: *Open Access, Open Science, UNESCO, Council of Europe, Berlin Declaration, USARB Scientific Library, ORA USARB Institutional Repository, web page, OA programs, REM Consortium, innovative services, open access publications, Diamond Open Access*

Peisajul cercetării din USARB s-a schimbat și, odată cu acesta, rolul Bibliotecii Științifice a USARB privind susținerea cercetării. Cercetarea a devenit mai colaborativă și interdisciplinară, depășind granițele disciplinelor tradiționale și recunoscând contribuțiile unei game mai largi de profesioniști.

Deși astăzi nu există o definiție unică a Științei Deschise, aceasta nu trebuie confundată cu Accesul Deschis. Accesul deschis este unul dintre ingredientele Științei Deschise, care a fost solicitat în Inițiativa pentru Acces Deschis de la Budapesta din 2002, în Declarația Bethesda privind Publicarea în Acces Deschis din 2003 și în Declarația de la Berlin privind Accesul Deschis la Cunoaștere în Științe și Științe umaniste din 2003.

Accesul Deschis este, conform Inițiativei de la Budapesta, „*disponibilitatea gratuită [a literaturii științifice] pe internetul public, permițând oricărui utilizator*

¹ Bibliotecară principală, Biblioteca Științifică a USARB, valeandrew@gmail.com

să citească, să descarce, să copieze, să le distribuie, să imprime, să caute sau să le folosească în orice scop legal, fără niciun fel de bariere financiare și juridice sau tehnice, altele decât cele care sunt inseparabile de cele implicate în accesarea în sine a internetului”, singura limitare fiind „controlul autorilor asupra integrității operei lor și dreptul de a fi recunoscut și citat în mod corespunzător”. [1]

Pe de altă parte, Știința Deschisă ar putea fi definită, conform Recomandării UNESCO pentru Știința Deschisă 2021, „ca o construcție incluzivă care combină diverse mișcări și practici pentru a face cunoștințele științifice multilingve disponibile și accesibile tuturor și reutilizabile de către toți, să sporească colaborările științifice și schimbul de informații în beneficiul științei și societății și să deschidă procesele de creare, evaluare și comunicare a cunoștințelor științifice către actorii sociali dincolo de comunitatea științifică tradițională”. [2]

Știința Deschisă a fost promovată la nivel global ca o componentă cheie a societății moderne de către organizații precum The Wellcome Trust, Royal Society, National Institutes of Health, Center for Open Science, Open Knowledge Foundation și multe altele.

Pentru a explora unele dintre aceste întrebări și provocări, ca punct de plecare, este util să ne amintim că o astfel de încurajare de a fi „deschis” nu este nouă și datează de la mijlocul secolului al XX-lea (Robert Merton, sociolog american, care este considerat părintele fondator al sociologiei moderne). [3]

Știința Deschisă (OCS) este o nouă modalitate de a face știință „o nouă abordare a procesului științific bazat pe munca în cooperare și noi modalități de diseminare a cunoștințelor, îmbunătățirea accesibilității și reutilizarea rezultatelor cercetării prin utilizarea tehnologiilor digitale și al noilor instrumente de colaborare”. [4] (Comisia Europeană, 2018).

Portalul FOSTER (Facilitate Open Science Training for European Research), platformă de e-learning, susține că „Știința deschisă este conduita științei în așa fel încât alții să poată colabora și contribui, unde datele de cercetare, notele de laborator și alte procese de cercetare sunt disponibile gratuit, cu termeni de licență care permit reutilizarea, redistribuirea și reproducerea cercetării”. [5]

(FOSTER: <https://www.fosteropenscience.eu/foster-taxonomy/open-science-definition>).

În ultimii ani, comunitatea de cercetare, bibliotecile universitare au fost încurajate pentru a face lucrurile „deschise”: liber și ușor accesibile, într-o varietate de moduri pentru un public variat.

Acest impuls de a fi deschis a luat forma dezbaterilor privind licențele software „Open Source”, „Open Access” la rezultatele publicate ale cercetării, „Open Innovation” în cadrul organizațiilor și „Open Data” în contexte de cercetare guvernamentale.

O astfel de încurajare este o articulare a ceea ce este cunoscut în linii mari ca mișcarea „Știință Deschisă”. Această mișcare își propune să facă deschise nu numai publicațiile și datele, ci și materialele și metodele de cercetare, într-un efort de a promova egalitatea, de a extinde participarea și de a crește inovația și

productivitatea.

Inițiative internaționale în sprijinul democratizării accesului deschis global și științei deschise

La 20 de ani de la prima declarație internațională privind accesul deschis (Budapest 2002), este emisă o nouă declarație internațională pentru a ghida accesul deschis în acest deceniu. Aceiași 20 de ani ne-au acutizat înțelegerea anumitor probleme sistemice. Astăzi știm mai multe decât știam înainte despre daunele cauzate de infrastructura proprietară, controlul comercial al accesului la cercetare, controlul comercial al indicatorilor de evaluare a cercetării. Pe măsură ce înțelegerea noastră s-a îmbunătățit, am văzut nevoia de a favoriza infrastructura deschisă, controlul academic sau non-profit al accesului la cercetare și al indicatorilor de evaluare, politici pentru a asigura OA fără restricții, metode de evaluare. Publicarea cu acces deschis a rezultatelor cercetării a fost extinsă la conceptul de știință deschisă care, așa cum este definit de UNESCO, „*include permiterea accesului deschis la datele colectate ca parte a cercetării și la software și codul sursă al acestuia, hardware și resurse educaționale relevante*”. Multe reviste științifice solicită acum ca datele pe care se bazează cercetarea să fie publicate într-un mod accesibil. UNESCO dorește, de asemenea, să luăm în considerare „*infrastructura deschisă, implicarea deschisă a actorilor societății și dialogul deschis cu alte sisteme de cunoaștere*”.

Accesul deschis – un element important de optimizare a comunicării științifice

În acești ani, am învățat cum ar trebui să trecem la Open Access. În septembrie 2018, a fost lansat Planul S [6], o inițiativă pentru publicarea cu acces deschis, susținut de cOAlition S, un consorțiu internațional de finanțatori de cercetare. Unele Biblioteci universitare au elaborat, au modificat politicile de access deschis pentru a se conforma cu principiile Planului S, au explorat/explorează căile de access deschis, cel verde, cel de aur și hibrid, utilizând și abonarea revistelor trial din consorții. Odată cu evaluarea accesului deschis, a evoluat și coAlition S, direcționându-și eforturile către inițiative de publicare cu acces deschis mai inovatoare și conduse de comunitate. În colaborare cu diferite organizații internaționale, coAlition S a continuat să lucreze pentru mai multă echitate în Accesul Deschis, printr-o serie de ateliere de lucru. Planul S a prevăzut ca, începând cu 2021, publicațiile științifice care rezultă din cercetări finanțate din granturi publice să fie publicate în reviste sau platforme compatibile cu acces deschis.

În Conferința „Un nou început pentru Europa: deschiderea către o ERA a inovării” din 2015, Carlos Moedas (2015), comisarul pentru cercetare, știință și inovare la Comisia Europeană, a declarat: „*Ne îndreptăm către o lume a inovării deschise și inovația utilizatorului. O lume în care digitalul și fizicul se unesc. O lume în care se creează cunoștințe noi prin colaborări globale care implică mii de oameni din întreaga lume și din toate categoriile sociale*” [7]. Din acest an, Carlos Moedas continuă să identifice inovația deschisă, știința deschisă și deschiderea către lume drept priorități strategice pentru cercetarea în UE.

Republica Moldova își dorește să devină țara pentru deschidere în știință și cercetare din 2002, acoperind o gamă largă de activități la mai multe niveluri și permițând astfel o utilizare mai eficientă a datelor și rezultatelor cercetării pentru un beneficiu mai mare al societății.

Ministerul Educației și Cercetării a înființat Inițiativa pentru Știință și Cercetare 2023, care își propune să promoveze disponibilitatea informațiilor de cercetare deschise și a procedurilor deschise de publicare. Instituțiile de învățământ superior, bibliotecile Universitare joacă un rol important în îndeplinirea acestei viziuni, al implementării politicilor de știință și cercetare deschisă, implementarea politicilor Știință Deschisă/Cercetarea (OSR)- un proces de dezvoltare prin cicluri repetate în care creșterea gradului de conștientizare, împărtășirea cunoștințelor și construirea de rețele și dezvoltarea capacităților este necesară pentru a atinge obiectivele strategice și pentru a crește impactul și calitatea cercetării. [8]

Prin dedicarea sa pentru Știință deschisă/Accesul deschis și bibliodiversitate, Biblioteca universitară bălțeană a contribuit la mișcarea și promovarea științei deschise, fiind actorul cheie și facilitator în realizarea obiectivelor strategice pentru a crește impactul și calitatea cercetării prin:

- Încurajarea cercetătorilor din toate subdiviziunile universitare (catedre, laboratoare) să publice în acces deschis.
- Organizarea / Dezvoltarea Repozitoriului instituțional ORA USARB pentru a oferi acces la lucrările științifice și celălalte tipuri de produse ale profesorilor, bibliotecrilor – cercetători.
- Facilitarea accesului la cercetare (inclusiv rezultate în contextul Covid-19, Obiectivele specifice pentru Realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) prin proiecte de cercetare și inovare).
- Consultare și orientare cu privire la opțiunile privind drepturile de autor și OA pentru cercetători: să nu fie temeri față de Accesul Deschis, acesta pledând pentru calitate și succes în carieră.
- Asigurarea accesului la servicii și resurse care ajută la evaluarea calității și a impactului OA, de la bibliometria tradițională la altmetrics emergent.
- Marketing și promovarea de programe OA în **comunitatea** academică, în revistele Confluente, Bibliologie: Revistă de biblioteconomie și științe ale informării, Bibliouniversitas@ABR.md.
- Abonarea anuală a revistelor științifice electronice EBSCO Publishing (contract semnat între ABRM, REM și USARB). Accesul se face în comunitatea academică pe baza de IP.
- Politica instituțională USARB privind Accesul Deschis a fost înregistrată în formă de mandat instituțional în Registrul ROARMAP (Registry of Open Access Repositories Mandatory Archiving Policies, Registrul Arhivelor cu Acces Deschis (ROAR, Registry of Open Acces Repositories).
- Susținerea cercetătorilor privind comunicarea academică: publicarea în reviste cu vizibilitate și factor de impact, accesul la asemenea publicații și taxe de participare la conferințele relevante internaționale, criteriile de

clasificare a universităților, tipurile de clasamente, ce includ mediul de cercetare propice al universității.

- Produsul științific USARB este indexat în 8 platforme internaționale online: ZENODO, ORCID, CEEOL, IBN, ISSU, CALAMEO, Academia.edu evidențiem eforturile celor 2 reviste care au trecut la publicarea în acces deschis imediat și continuă să facă parte din mișcarea mondială contribuind la dezvoltarea acestui model de diseminare cu indici de citare și factor de impact începând cu anul 2011.

Revista „Limbaș și context” - revistă academică, internațională de lingvistică, semiotică și știința literară cu acces deschis, (peer reviewed), fondată, în 2009, **Categoria B; Revista** a fost inclusă într-un șir de cataloage electronice ale unor biblioteci de prestigiu din lume. În anul 2014, Revista *Limbaș și Context* este indexată în baza de date **International Scientific Indexing (ISI)** [9], iar Raportul Internațional de Citare (ICR) stipulează Factorul Internațional de Impact al revistei **001** pentru anul 2013. Website-ul Factorul de Impact Universal (www.unifactor.org) informează comunitatea științifică internațională că Factorul de Impact Universal al Revistelor *Limbaș și Context* la 18.09.2014 a fost 0,3208, *Glotodidactica* - 0,1333. Ambele reviste fac parte din cele 5 reviste din R. Moldova, incluse în DOAJ - reviste cu acces deschis.

Factorul de impact al revistei *Limbaș și Context* 2011-2022 este de 0,61, conform valorilor noului indicator scientometric *JCI - Journal Citation Indicator* [10] introdus în catalogul JCR 2020 (ediția iunie 2021) pentru 142 de reviste românești din Web of Science Core Collection (Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, *Arts & Humanities Citation Index, Emerging Sources Citation Index*).

Tabel. Factorul de impact al revistei *Limbaș și Context* 2011-2022

Years	Published materials	Citations	Impact factor
2022	13		
2021	13	1	0,04
2020	16	3	0,18
2019	10	1	0,05
2018	6		
2017	15		
2016	14	15	0,45
2015	16	8	0,19

2014	17	20	0,31
2013	24	17	0,19
2012	40	21	0,3
2011	46	52	0,89
2010	24	23	x
2009	34	28	x

OA a devenit un subiect pentru cursurile Bazele Culturii Informației și întâlnirilor organizate în cadrul Lunarului studenților de la ciclul I de instruire, a masteranzilor și doctoranzilor, Programului Noul Utilizator. Fiecare eveniment și-a adus aportul la formarea abilităților de prezentare a referințelor bibliografice și citărilor pentru lucrările științifice ale studenților, la cunoașterea softurilor de gestiune a referințelor bibliografice: EndNote, Mendeley, instrumente de regăsire a informației, instrumentele oferite de mișcarea acces deschis comunității academice: site-ul EIFL-OA [11], blogul Săptămânii OA: <http://www.openaccessweek.org/>, blogul: <http://eifloamoldova.wordpress.com> pentru studii și cercetări: motoare de căutare (portaluri, directoare, rețele sociale, etc.)

Biblioteca Științifică a USARB a făcut investiții substanțiale în cercetare, inclusiv dezvoltarea și menținerea Repozitoriului Instituțional ORA USARB, recunoscut ca un pilon fundamental al susținerii sistemului de cercetare și inovare în comunitatea academică care contribuie, de asemenea, la obiective care depășesc avansarea cunoștințelor științifice, cum ar fi cele prezentate în Obiectivele de dezvoltare durabilă ale Națiunilor Unite. Amintim anul 2009, în cadrul Ședinței Senatului Universității, când conducerea Bibliotecii Științifice a lansat propunerea de creare a Repozitoriului științific universitar.

Lansarea repozitoriului ORA USARB a fost o sursă de mare mândrie pentru Bibliotecă și o parte importantă a noii noastre strategii. Este un semn al profunzimii și semnificației cercetării prin colecțiile noastre și o dovadă a rolului de lungă durată al personalului bibliotecii în facilitarea învățării și contribuția prin abilitățile și experiența la crearea de noi cunoștințe.

Elocvente sunt următoarele date: 2023 - 5081 de înregistrări în RI ORA USARB, 2023 - iulie, USARB a ocupat locul IV la nivel național în prestigiosul clasament al citărilor de publicații științifice by Citations in Top Google Scholar profiles Webometrics-Transparent Ranking Top University. [12]

În sistemul AD Scientific Index găsim topul tuturor cercetătorilor din lume. În sistemul dat sunt incluși doar cercetătorii care înregistrează un număr mai mare de 50 de citări la toate lucrările publicate de-a lungul vieții. În sistemul dat au fost înscrși 23 de cadre didactice care activează în Universitatea de Stat, „Alec Russo” din Bălți. Menționăm că în lista cercetătorilor din USARB în sistemul AD Scientific Index [13], este prezentă și Biblioteca Științifică prin directoarea

Bibliotecii universitare - Elena Harconița.

Din 2011, Biblioteca Universitară a inițiat programe științifice, educative și culturale privind gradul de conștientizare cu privire la ȘD/OA în USARB. Sărbătorim 20 de ani a programului EIFL Open Access cu realizări în accesul deschis și știința deschisă. În februarie, 2022, EIFL a fost unul dintre semnatarii inițiali ai inițiativei pentru Acces Deschis de la Budapesta. La începutul anului 2003, EIFL a lansat EIFL-OA pentru a promova viziunea BOAI, pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la accesul deschis, pentru a înființa reviste și depozite cu acces deschis și pentru a introduce politici de acces deschis în țările partenere. „Astăzi, afirmă Rima Kuprytė, Directorul EIFL, *accesul deschis la literatura de cercetare este inclus în cadrul mai larg al științei deschise, o abordare care face ca toate aspectele cercetării științifice să fie deschise și transparente în toate etapele, de la proiectarea cercetării până la diseminarea rezultatelor*” [14]. În noiembrie, 2022 Recomandarea UNESCO privind știința deschisă, care oferă un cadru internațional pentru politica și practica științei deschise, a marcat prima aniversare.

Campaniile de promovare a accesului deschis necomercial, împreună cu programul EIFL Open Access, alte inițiative OA, din regiune și în lume, au propus comunității academice, prin intermediul BȘ a USARB, 12 programe transformatoare, transparente pe diverse teme: 2011 - Află. Participă. Promovează; 2012 - „Setați implicit Accesul Deschis”; 2013 - „Deschiși pentru justiție climatică”. Campanie națională de promovare „Moldova în Acces Deschis”; 2014 - „Access deschis. Generație Deschisă”; 2015 - „Deschiși pentru colaborare”; 2016 - „Deschiși pentru acțiune”; 2017 - „Deschis pentru a ...”; 2018 - „Designing Equitable Foundations for Open Knowledge”; 2019 - „Open for Whom? Equity in Open Knowledge”; „Open with Purpose: Taking Action to Build Structural Equity and Inclusion”; 2021 - „Contează modul în care deschidem cunoașterea: construirea echității structurale”; 2022 - „Open For Climate Justice” - „Deschiși pentru justiție climatică”; 2023 - „Comunitatea mai presus de comercializare”.

Programele au avut conținuturi pe subiecte precum repozitoriile/depozitele cu acces liber, statistici de acces deschis, reviste în acces deschis, calea verde, calea de aur, diverse instituții academice și specialiști activi în ȘD/OA ajunși la un nivel bun de expertiză și experiență.

Impactul și vizibilitatea instituțională a acestor programe, privind Accesul Deschis în 12 ani, este următoarea: seminarii informative - 61; Cultura Informației (module, bd, RI ORA USARB) - 102, expoziții off/online - 36/24, conferințe/masă rotundă - 16/3, articole publicate OA - 46, video clips - 10, materiale promoționale - 42, maraton OA - 5, Informații, press releases, rapoarte - 24.

La promovarea Accesului Deschis: au fost distinse mai multe aspecte. Trecuri în revistă privind circulația OA în comunitate, pe modele OA (verde, aur) și inițiative, precum schimbarea comunicării științifice și publicarea OA.

- Utilizarea și gestionarea platformei Open Access Week.
- Accesul la materiale de valoare științifică din comunitate și din țară prin

LibUniv Catalog - Catalogul Partajat a 7 biblioteci universitare din RM.

- Maratonul Facultăților. Deschiși pentru colaborare.
- Maratonul arhivării documentelor în Repozitoriul Instituțional ORA USARB, organizat de BŞ ASEM.
- Respectarea dreptului de autor și OA pentru cercetători, plagiat și piraterie.
- Informații privind publicarea în reviste științifice, controlate de referenți acreditați, care prezintă o anumită garanție a calității unei lucrări științifice.
- „Factorul de impact”, mărime ce reprezintă raportul dintre numărul citărilor revistei respective într-o perioadă de doi ani și numărul total al lucrărilor publicate în revistă în aceeași perioadă.
- Citările și prezentarea lor.
- Softul „Publish or Perish” care calculează impactul cercetărilor și vizibilitatea în Internet prin Google Scholar, mai nou IBN, Academia.edu, Research Gate, Clarivate Analytics...
- Utilizarea inteligenței artificiale pentru a identifica revistele academice în cele 103 baze de date calitative, pentru a ne asigura că utilizatorii noștri pot avea încredere în toate revistele indexate și pot continua să le utilizeze conținuturi standard.

Pentru îmbunătățirea accesului deschis, științei deschise în comunitatea universitară bălțeană, biblioteca oferă servicii principale cercetătorilor, după cum urmează: serviciul Repozitoriu ORA USARB cu acces deschis (colectarea, gestionarea și diseminarea materialelor digitale create de instituția bălțeană și membrii comunității, promovarea cunoștințelor de politica și cerințele de acces deschis, gestionarea platformei Dspace, standarde de metadata, instrumente de gestionare a datelor, lucrul cu cercetătorii la depunerea publicațiilor în ORA USARB, consiliere privind drepturile de autor și acces deschis, servicii și resurse, precum și licențe de acces deschis și de publicare alternativă. De mai bine de două decenii, tehnologiile digitale au schimbat modul în care este folosită publicarea academică, cei implicați în evaluarea originalității textelor științifice fiind informați despre documente oficiale ce reglementează verificarea textelor, articolelor, s-au discutat cerințele pentru originalitatea lucrărilor studenților: la ce ar trebui să se acorde atenție mai întâi atunci când cercetătorul verifică documentele de cercetare pentru legalitatea împrumutului? Cum funcționează drepturile de autor și licența în publicarea cu acces deschis?

Publicarea revistelor OA se aseamănă cu orice alt tip, după cum subliniază Nelly Țurcan: autorii dețin în mod automat drepturile de autor asupra conținutului lor, dar pot vinde sau ceda acest drept după bunul plac. Deși costul cercetării și publicării rămâne o problemă, această mișcare își propune să facă materialul științific/educațional disponibil pentru toată lumea, indiferent de fonduri [15]. Licențierea lucrării cercetătorului prin Creative Commons este ușoară, motiv pentru care este metoda preferată pentru publicarea OA. CC oferă mai

multe instrumente pentru a ajuta creatorii să aleagă tipul de licență adecvat și să includă verbiajul legal necesar în munca lor. Toate licențele sunt standardizate pentru a permite anumite tipuri de utilizare și partajare în funcție de tip: Atribuire-Noncomercială, Atribuire-NonComercial-ShareAlike, Atribuire-NonComercial-NoDerivs, Atribuire-NoDerivs, Atribuire-Partajare. Licențele Creative Commons sunt comune pe internet și sunt, în general, considerate susținătorii accesului deschis.

În rezultatul acestor cunoștințe, bibliotecarii, împreună cu cercetătorii profesori, masteranzii, doctoranzii au evaluat resursele științifice, utilizând criteriile de evaluare pentru reviste și alte resurse, a fost obținut scorul citărilor autorilor cu ajutorul softului Publish or Perish, teoria și practica bibliometriei și altmetrics bazată pe Journal Citation Reports care ofera instrumente cantitative pentru ordonarea, evaluarea, sistematizarea și compararea revistelor. Astfel, factorul de impact al unei reviste este calculat prin împărțirea numărului de referințe bibliografice din anul curent la elementele sursă publicate în acea revistă pe parcursul celor doi ani anteriori.

De asemenea, Biblioteca oferă servicii de editare: platforme de publicare, fluxuri de lucru de editare și modele operaționale, utilizând standarde: Identificator Digital de Obiect de conținut în mediu digital (DOI) (Identifică locația permanentă a unui obiect pe Internet, numele obiectului și metadatele care descriu obiectul), Standard Internațional numere de serie (ISBN), numere internaționale standard de carte (ISBN), URL-ul persistente și opțiuni de citare, cum ar fi openURL în comunicarea științifică modernă aderarea la ORCID/promovare activă (*ORCID oferă un identificator digital persistent (un ORCID iD) pe care îl dețineți și îl controlați și care vă distinge de orice alt cercetător*).

Sprijinirea inițiativelor Diamond Open Access sau viitorul științei deschise.

Cei mai importanți actori în domeniul Accesului deschis (open access – OA) și a științei deschise (open science - OS) și-au unit eforturile și expertiza pentru a da naștere unei noi inițiative în scopul sprijinirii publicării în regim „Diamond Open Access” (DOA). Astfel, **Agence nationale de la recherche**, cOAlition S, OPERAS (Open scholarly communication in the european research area for social sciences and humanities) și Science Europe au elaborat „Planul de acțiune pentru DOA”. *„Scopul său este de a crea o federație globală de reviste și platforme Diamond Open Access (Diamond OA) în jurul unor principii comune, linii directoare și standarde de calitate. Acesta propune o definiție a Diamond OA ca model de publicație academică în care revistele și platformele nu percep taxe nici autorilor, nici cititorilor”*.

Consiliul Europei stipulează în lucrarea „Action plan for Diamond Open Access”, că „Diamond Open Access reprezintă un pas important în recunoașterea relevanței științei deschise, reforma evaluării cercetării, care sunt două elemente esențiale ale schimbării culturale” [16].

Planul de acțiune pentru Diamond Open Access prevede un set de priorități pentru dezvoltarea unei comunicări academice sustenabile, condusă de comunități academice.

Referințe bibliografice:

1. *După zece ani de la inițiativa pentru acces deschis de la budapesta: setarea implicită pe deschis* [online] [citată 20-0-2023]. Disponibil: <https://www.budapestopenaccessinitiative.org/boai10/boai-romanian-translation/>
2. *UNESCO Recommendation on Open Science* [online] [citată 23-09-2023]. Disponibil: <https://www.unesco.org/en/openscience/about>; <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379949?2=null&queryId=9f669c4a-640d-40ed-9cf3-34d82f61d03e>
3. *Robert K. Merton* [online] [citată 23-09-2023]. Disponibil: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_K._Merton
4. *Știința Deschisă Comisia Europeană, 2018* [online] [citată 23-09-2023]. Disponibil: <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/open-science>
5. *Platforma FOSTER* [online] [citată 23-09-2023]. Disponibil: <https://www.fosteropenscience.eu/foster-taxonomy/open-science-definition>
6. *Plan S* [online] [citată 23-09-2023]. Disponibil: <https://www.coalition-s.org/about/>
7. Council of the European Union (2015), Council Conclusions on Open, Data-intensive and Networked Research as a Driver for Faster and Wider Innovation, 8970/15 RECH 141 TELECOM 119 COMPET 228 IND 80, [online] [citată 23-09-2023]. Disponibil: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9360-2015-INIT/en/pdf>
8. *Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 și a Planului de Acțiune privind implementarea acestuia* [online] [citată 28-09-2023]. Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/politici-domeniile-cercetarii-si-inovarii>
9. *International Scientific Indexing ISI* [online] [citată 23-09-2023]. Disponibil: <https://isindexing.com/isi/>
10. *About JCI Insight's Impact Factor* [online] [citată 23-09-2023]. Disponibil: <https://insight.jci.org/kiosks/impact-factor>
11. *Blog EIFL-Moldova* (<https://eifloamoldova.wordpress.com/>)
12. *Ranking Web of Universities. Despre noi* [online] [citată 20-03-2023]. In: *Ranking Web of Universities* (distribuitor). Disponibil: http://webometrics.info/en/About_Us.
13. *AD Scientific Index* [online] [citată 20-03-2023]. Disponibil: <https://www.adscientificindex.com/?university=Alecu+Russo+Balti+State+University&fbclid=IwAR2UbeIucrLLatFEeDxkdKEudXKeyNIYsUSX01Vv2-jtFvKakz4Ak10fdqQ>
14. EIFL OA. DIRECTOR'S. Report Rima Kuprytė, Director of EIFL [online] [citată 23-09-2023]. Disponibil: <https://www.eifl.net/news/20th-birthday-eifl-open-access-programme>
15. ȚURCAN, Nelly [ORCID 0000-0001-8475-0770], CUJBA, Rodica. *Măsurarea vizibilității producției științifice a Universității de Stat din Moldova: analiză bibliometrică și altmetrică* [online] [citată 25-09-2023]. Disponibil: <https://ibn>.

idsi.md/ro/vizualizare_articol/77860.

16. ANCIÓN Zoé (ANR), BORRELL-DAMIÁN Lidia (SE), MOUNIER Pierre (OPERAS), ROORYCK Johan (COALITION S), SAENEN Bregt (SE). *Action Plan for Diamond Open Access* [online] [citat 23-09-2023]. Disponibil: <https://www.scienceeurope.org/our-resources/action-plan-for-diamond-open-access>

CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ ÎN COMUNITATEA ACADEMICĂ USARB -
REALITĂȚI, POSIBILITĂȚI, PERSPECTIVE

SCIENTIFIC RESEARCH IN USARB ACADEMIC COMMUNITY –
REALITIES, POSSIBILITIES, PERSPECTIVES

Elena ȚURCAN¹ [ORCID: 0000-0002-5278-2564]

Abstract: This article is about criteria for scientists selected into the world ranking of top researchers based on the *H-index*, the *i10 index*, the *g index*, as well as the rate of the published work made within a specific field of study, scientific contributions realized by the scholars of four faculties. Also, the article contains information on Moldovan Standard SM ISO 690:2022, the international accreditation of the Balti University, the Webometrics ranking, USARB researchers ranking for the year 2023 and the new AD Scientific Index 2023.

Keywords: USARB Scientific Library, value of scientific research, bibliometric services, Moldovan Standard SM ISO 690:2022, ORCID ID, international accreditation of universities in the Republic of Moldova, Webometrics, "AD Scientific Index 2023", *H-index*, *h index*, *i10 index*

Clasificarea revistelor academice, în funcție de factorul de impact, este o practică care a început de mulți ani în urmă. Necesitatea de a accesa studii valoroase, din punct de vedere științific în intervale de timp limitate sau necesitatea de a afla oamenii de știință care lucrează într-un anumit domeniu, a condus la procedura de clasare a lor și a studiilor științifice. În acest scop, multe sisteme de notare precum *indicele h*, *indicele i10*, *indicele g*, *indicele m*, *numărul Erdős*, *indicele tori*, *indicele riq* și *indicele read-10* au fost studiate ca indicatori numerici care arată cât de productiv și eficient este un cercetător. Fiecare dintre aceste sisteme au multe avantaje, precum și dezavantaje. Dintre indicii menționați mai sus, cel mai acceptat este *indicele h*. Pentru a obține un *indice h* ridicat, un academician trebuie să publice un număr mare de articole și să dispună de un număr mare de citări. „Pentru clasamentul instituțiilor de cercetare științifică a universităților, a țării, privind nivelul de cercetare științifică, precum și pentru evaluarea cercetării, indicatorii bibliometrici joacă un rol important” [1]. Una din necesitățile vitale ale oamenilor de știință este de a comunica unul cu celălalt pentru a discuta ideile științifice, pentru a disemina rezultatele cercetărilor, pentru a facilita cât mai mult schimbul de informații prin diverse mijloace de comunicare și a primi o apreciere a rezultatelor activității științifice.

¹ Bibliotecară principală, Biblioteca Științifică a USARB, eturcan@gmail.com

REALITĂȚI: Pentru a găsi valoarea *indicii h*, pot fi utilizate mai multe baze de date, inclusiv, Google Scholar, Web of Science, Scopus și Publons, ORCID, Academia.edu, Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Dimensions, Publish or Perish, eLibrary.ru unele dintre ele sunt publice, altele necesită abonament. În calcularea *indiciilor h*, bazele de date folosesc diferiți parametri, inclusiv reviste indexate sau elemente auxiliare neindexate, cum ar fi și alte reviste, cărți sau brevete. Or setul de parametri utilizați de fiecare bază de date sunt diferiți de cei utilizați de alții, fiecare bază de date poate calcula valori diferite ale *indexului h*. Prin urmare, *indicii h*, calculați de fiecare dintre bazele de date, pot fi diferiți pentru același cercetător. De exemplu, un cercetător, la care prevalează numărul de lucrări cu caracter general asupra celor științifice, poate primi un scor scăzut al *indicii h* pe web în ciuda unui număr mare de citări primite. Niciunul dintre acești indici nu este echivalent cu celălalt din cauza diferențelor în domeniul lor de aplicare.

PRIORITĂȚI. Biblioteca Științifică a USARB menține dezvoltarea unui sistem modern de servicii bibliometrice. Trei proiecte instituționale ale Bibliotecii Științifice își doresc sporirea vizibilității cercetărilor științifice USARB: Instrumente bibliometrice contemporane: Google Scholar. Durata proiectului 01.09.2018-01.09.2023; Înregistrarea universitarilor bălțeni în ID (ORCID) și BASE. Durata proiectului 01.09.2019-01.09.2024; Deschiderea contului în Academia.edu. Durata proiectului 01.09.2019-01.09/2024” [2]. Biblioteca Științifică a USARB își propune să examineze modul în care poate implementa Altmetrics, pentru a oferi suport cercetătorilor USARB în partajarea și colectarea datelor altmetrice ale cercetărilor academice [3] și ResearchGate - platformă de colaborare și comunicare științifică” [4].

Comunitatea academică din cadrul USARB este încurajată să participe la Proiectele instituționale ale Bibliotecii Științifice *Instrumente bibliometrice* prin crearea profilurilor în Google Scholar, ORCID (BASE), Academia.edu. Biblioteca oferă consultații privind redactarea profilurilor.

POSIBILITĂȚI. Elemente de continuitate a Proiectelor instituționale rămân la ordinea de zi a Bibliotecii Științifice. Astfel, *Standardul moldovenesc SM ISO 690:2022. Informare și documentare. Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare* aprobat la 06.04.2022 recomandă la pagina 27, după numele autorului a include identificatorul ID ORCID. De exemplu: СУЗАНСКАЯ, Татьяна [ORCID 0000-0002-8730-8571]. Изображение человека нового времени в романе конца XX века. *NRF: Noua revistă filologică*. Online. 2022, nr.1/2 (3-4), pp. 137-154. ISSN 1857-1379. Disponibil: http://10.1.1.105/publicatie/nrf/NRF_1_2_2011.pdf. [accesat 2023-02-12].

Un alt exemplu este „Acreditarea internațională a universităților din Republica Moldova care este un pas înainte spre internaționalizarea programelor noastre de studii și atragerea unui număr mai mare de studenți străini. Universitățile trebuie să fie mai atractive pe plan internațional, ele au mai multe resurse pentru a investi în condiții mai bune și a oferi o calitate mai bună a cercetărilor științifice” [5].

A fost propus pentru evaluarea instituțională Centralizatorul datelor privind cercetarea științifică, alcătuit din trei tabele: Tabelul 1. *Evoluția materialelor didactice și de cercetare realizate de cadrele didactice titulare în instituție în ultimii 5 ani calendaristici: rezultate ale activității didactice și de cercetare științifică : cărți, capitole publicate la edituri internaționale (nr. titluri), naționale; realizarea/participarea la proiecte individuale, de grup și colective, brevete;* Tabelul 2. *Evoluția activității de cercetare realizate de cadrele didactice titulare în instituție în ultimii 5 ani calendaristici: articole publicate în reviste, în reviste indexate BDI, în reviste neindexate; lucrări prezentate la conferințe, granturi, contracte de cercetare științifică obținute prin competiții internaționale; indicii Hirsch (pentru fiecare bază de date): Web of Science/ Clarivate Analytics, Scopus, Google Scholar; citări nominale în publicații de specialitate și cronici în presa scrisă – pentru activitatea de creație artistică și ale activităților sportive;* Tabelul 3. *Evoluția numărului cadrelor didactice și de cercetare titulare pe grade didactice, în ultimii 5 ani universitari.*

Biblioteca Științifică a fost membrul acestei echipe pentru a selecta rezultatele pentru Tabelul 2, propus de Centralizator. Ne încadrăm aici și prin misiunea de a contribui la dezvoltarea învățământului universitar prin satisfacerea deplină a necesităților informaționale complexe ale studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor, susținând cercetarea științifică și contribuind considerabil la publicarea în RI ORA USARB a rezultatelor și sporirea vizibilității cercetărilor USARB în circuitul mondial prin proiectele instituționale cu începere din 2017. Biblioteca Științifică a studiat indicii Hirsch pentru fiecare bază de date: Web of Science/ Clarivate Analytics, Scopus, Google Scholar; Publish or Perish, citările nominale în publicații de specialitate și cronici în presa scrisă – pentru activitatea de creație artistică și ale activităților sportive pe parcursul a 5 ani.

„Cinci universități din Republica Moldova au fost acreditate la nivel european, fapt care permite recunoașterea și compatibilizarea diplomelor eliberate în țările Uniunii Europene. Acreditarea a fost făcută de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS), fiind precedată de autoevaluarea și evaluarea calității instituțiilor. Pregătirea pentru acest proces a durat mai bine de doi ani și a fost parte a proiectului ERASMUS+, QFORTE, cofinanțat de Comisia Europeană.

Acreditarea a fost acordată pe un termen de cinci ani pentru Universitatea de Stat din Moldova, Academia de Studii Economice din Moldova, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice” [5].

Printre recomandările înaintate de experții internaționali se numără asigurarea vizibilității instituțiilor la nivel internațional a cercetării științifice, inclusiv prin creșterea numărului de studenți și personal care se află în mobilitate academică, dar și consolidarea politicii lingvistice a instituției prin oferirea de cursuri de limbi străine la toate facultățile.

„Numărul de publicații este doar una dintre posibilele caracteristici cantitative ale contribuției la procesul informațional mondial.

Un alt criteriu cantitativ de cuantificare a contribuției la procesul informațional științific este indicele de citări. Interesul oamenilor de știință este orientat către acest indicator, deoarece analiza citării este o modalitate eficientă de a studia comunicarea în cadrul comunității științifice, structura științei din punct de vedere disciplinar, precum și mecanismele de creare a cunoștințelor noi. Cu toate că indicatorul de citare nu este unul exhaustiv, el este destul de obiectiv și se utilizează pe larg pentru evaluarea performanțelor cercetării științifice” [1].

Conform ediției din ianuarie/iulie 2023 a clasamentului Webometrics, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți deține poziția 4 printre universitățile din Republica Moldova. Datele sunt constante pe parcursul a ultimilor 3, începând cu 2021.

Valoarea contribuțiilor științifice, clasamentul cercetătorilor USARB pentru anul 2023 a fost evaluată în data de 28 august, datele fiind în permanență schimbare.

O sinteză ce privește facilitarea rezultatelor cercetării în USARB vom dezvălui-o mai jos. Implicarea Bibliotecii Științifice în activitățile și practicile privind Proiectele Instituționale ne permit să constatăm deținerea numărului indecelui h , citările și numărul de profiluri, după cum am afișat rezultate:

Facultatea de Litere deține 68 de h , 1 213 citări pentru 29 profiluri. Caracteristicile cantitative poziționează catedrele:

🇷🇺 Catedra de Limbă română și filologie romanică: h – 20, citări – 684;

🇷🇺 Catedra de Literatura română și universală: h – 18, citări – 217;

🇷🇺 Catedra de slavistică: h – 18, citări – 169;

🇷🇺 Catedra de Filologie engleză și germană: h – 12, citări – 143.

Putem constata că Catedra de Limbă română și filologie romanică a reușit din plin, pentru ca publicațiile științifice ale catedrei să fie introduse prin tehnologii digitale în toate sferele sistemului de cercetare și inovare, adunând și 684 de citări.

Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului deține 140 h , 3 014 citări și 38 profiluri. Conform studiului efectuat pe catedre ponderea este:

🇷🇺 Catedra de matematica și informatica: h – 35, citări – 724;

🇷🇺 Catedra de științe fizice și ingineresti: h – 57, citări – 1 411;

🇷🇺 Catedra de științe economice: h – 31, citări – 489;

🇷🇺 Catedra de științe ale naturii și agroecologie: h – 17, citări – 390.

Indexarea publicațiilor în reviste, materiale ale manifestărilor științifice și publicațiile naționale și internaționale ale autorilor de la Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului au adus rezultate frumoase. Realizarea acestor activități a fost posibilă datorită proiectelor naționale și internaționale câștigate de FȘREM, care au permis promovarea și implementarea cercetărilor științifice în USARB a domeniilor științelor reale. Productivitatea cercetării la Catedra de științe fizice și ingineresti care deține 57 de h , 1 411 de citări, este semnificativ înaltă, rezultat de frunte în USARB.

Un alt aspect de analiză este reprezentat de **Facultatea de Științe ale educației, Psihologie și Arte** cu 127 h , 2 602 citări pentru 31 profiluri.

✚ Catedra de științe ale educației: h – 41, citări – 702; Din ele 3 h și 3 citări sunt ale Secției de educație fizică;

✚ Catedra de arte și educație artistică: h – 24, citări – 337;

✚ Catedra de psihologie: h – 16, citări – 358.

Cercetătorii sunt evaluați la nivel instituțional, regional și național pe baza factorului de impact al revistelor, numărului de citări, indexului H și altor metrii tradiționale. Deoarece în Tabelul 2 sunt stipulate aparte punctele 11 - citări nominale în publicații de specialitate și cronici în presa scrisă pentru activitatea de creație artistică și punctul 12 - ale activităților sportive – va trebui să ținem cont de aceste cerințe. Publicațiile autorilor de la Catedra de științe ale educației sunt în moderată creștere și dețin primul loc pe Facultate. Datele modeste privind indexarea publicațiilor în baze de date indică faptul că oamenii de știință din USARB adesea nu pot publica în cele mai prestigioase reviste (sunt cu plată).

Facultatea de Drept și Științe Sociale deține 21 h, 327 citări pentru 7 profiluri.

✚ Catedra de drept: h – 10, citări – 188;

✚ Catedra de științe socioumane și asistență socială: h – 11, citări – 139.

Analiza efectuată ne arată că puțini din cadrele didactice ale Facultății dispun de conturi deschise de unde am putea selecta informația. Aici afem o rezervă colosală. Vizualizarea rezultatelor este deosebit de utilă pentru a obține o imagine de ansamblu asupra structurii rezultatelor și pentru a atrage atenția asupra celor mai importante zone neacoperite de cercetare.

Acesta este și exemplul cu **Filiala Nord a Academiei de Științe a Moldovei** care deține 8 h, 231 citări cu un profil, rezultatele cercetărilor care nu au fost cuprinse până în prezent.

Elementele comune ale cercetării științifice vizează îmbunătățirea mediului de cercetare din USARB. Îmbunătățirea condițiilor acestuia sunt transparența și necesitatea unui acces mai larg la publicațiile și la datele științifice. Cercetarea pozițiilor individuale pe facultăți a conferențiarilor universitari, doctori, ne demonstrează:

- **Facultate de Litere:** Trinca L. – 8 h, Coșciug A. – 7 h, Enciu V. – 6 h.
- **Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului:** Topală P. – 13 h, Boincean B. – 8 h, Ojegov A. – 8 h, Beșliu V. – 8 h, Rusnac V. – 8 h.
- **Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte:** Briceag S. – 9 h, Gagim I. – 8 h, Morari M. – 6 h.
- **Facultatea de Drept și Științe Sociale:** Pritcan V. – 5 h, Rusu V. – 4 h, Cabac G. – 4 h, Ciobanu I. – 3 h.

Rezultatele clasamentului cercetătorilor USARB pentru anul 2023 sunt: 357 h, 7 387 citări pentru 107 profiluri.

Dacă determinăm pozițiile top 5 catedre pe USARB după numărul indicelui h analiza comparată determină: Științe fizice și ingineresti – 57 h, Biblioteca Științifică – 47 h, Arte și educație artistică – 41 h, Matematică și informatică – 35 h, Științe economice – 31 h.

A fost selectat și Topul a 5 catedre după numărul de citări: Științe fizice și ingineresti – 1 411 citări, Matematică și informatică – 724 citări, Științe ale educației – 702 citări, Limbă română și filologie romanică – 684 citări, Științe economice – 489 citări.

Clasamentul cercetătorilor Bibliotecii Științifice pentru anul 2023: 47 h, 241 citări pentru 29 profiluri; Individual: Mihaluța L. – 4 h, Topalo V. – 4 h, Afatin I. – 3 h, Țurcan E. – 3 h.

PERSPECTIVE. Google Scholar furnizează atât valorile totale ale *indexului i10*, ale *indexului h*, cât și ale numerelor de citare, printr-un sistem bazat pe principiul voluntarității. În acest sistem, oamenii de știință își creează conturi, își selectează lucrările și încarcă lucrările selectate în sistem. Acest serviciu nu necesită o parolă și este gratuit. Acum, prezint un index nou care s-a dezvoltat pe baza profilurilor publice Google Scholar ale oamenilor de știință.

Noul sistem, *Indexul științific AD* <https://www.adscientificindex.com/>, „s-a dezvoltat printr-o infrastructură intelectuală robustă și eforturi maxime menite să contribuie la eficiența cercetărilor științifice globale. Indexul științific AD este primul și singurul care arată coeficienții de productivitate total din ultimii șase ani ai oamenilor de știință pe baza de clasament și a citărilor *indexului h* și *i10* în Google Scholar. În plus, indicele oferă clasarea și evaluarea oamenilor de știință din 22.386 de universități și 218 de țări, regiuni și din lumea întreagă. Cu alte cuvinte, Indexul științific AD furnizează atât rezultatele clasamentului, cât și rezultatele analizei.

Indexul științific Alper-Doger, acest nou indice a fost dezvoltat de prof. dr. Murat Alper și prof. asociat dr. Cihan Döğer, utilizând valorile totale din ultimii 6 ani ale *indicii i10*, *indexului h* și numărul de citare în Google Academic. În plus, se utilizează raportul dintre valoarea ultimilor 6 ani și valoarea totală a indicilor menționați mai sus. Folosind un total de nouă parametri, Indexul științific AD arată clasamentul individual a unui om de știință pe 12 subiecte. Astfel, cercetătorii își pot obține clasamentele academice și pot monitoriza evoluțiile în clasament și timp.

Pe lângă funcțiile de indexare și clasare, AD Scientific Index dă viață cercetărilor academice și oferă utilizatorului posibilitatea de a efectua o analiză academică eficientă pentru a examina și detecta profiluri defecte și lipsite de etică, plagiat, fals, denaturare, duplicări, fabricare, feliere, salamizare, autori neautentici și mai multe manifestări de mobbing academic. Astfel de analize, de asemenea, ajută la dezvoltarea rezultatelor pe termen mediu și lung ale mai multor politici implementate de instituții, inclusiv cele ale politicilor de angajare și reținere a personalului academic, politici salariale, stimulente academice și medii de lucru științifice.

Criterii: datele sunt actualizate la fiecare 30-60 de zile. Colectarea manuală a datelor se efectuează pe baza clasamentului de la Google Academic, sunt sustrate profilurile de la 300 de citări cu adrese verificate și confirmate. Astfel, se urmărește standardizarea cât mai mult posibil a denumirilor instituțiilor, date nestandardizate,

inclusiv game largi de variații ale informațiilor și utilizarea abrevierilor și a unei varietăți de limbi au cauzat dificultăți. Efectuând și controlând informațiile dobândite, multe profiluri au fost excluse din index.

AD Scientific Index realizează clasamente folosind un singur parametru, care este numărul de „oameni de știință valorati și productivi” angajați de o anumită universitate. Selectat după ani de observare, acest parametru este calculat utilizând valorile totale ale *indicelui h* și *indicelui i10* împreună cu numărul de citări și valorile totale ale *indicelui h* și *indicelui i10* din ultimii 6 ani împreună cu numărul de citări primite în ultimii 6 ani” [6].

AD Scientific Index realizează următoarele clasamente: universități, țări, i10 de productivitate, cuvintele cheie, top 100 de subiecte, citări, top 100 de instituții, lista țărilor din top 500.

Clasamentul de top al universităților după Indexul științific AD nu va enumera doar domeniile în care o universitate este cea mai bună sau are posibilitatea de îmbunătățire, ci va reflecta și rezultatele politicilor de știință ale instituțiilor. Acest raport dezvăluie competența instituțiilor de a atrage oameni de știință apreciați și capacitatea instituțiilor de a încuraja progresele și de a păstra oamenii de știință.

Criterii de clasare pentru țări:

După cum este descris în secțiunea de clasare a universităților, nu este ușor să obții și să standardizezi date de la aproximativ 22 386 de universități pentru clasamentul a 218 țări. Prin urmare, sistemul de clasare s-a bazat pe numărul de oameni de știință merituosi. Patru criterii sunt folosite pentru a clasifica țările. Primul este numărul de oameni de știință din topul celor 3%. Al doilea și al treilea criteriu sunt numărul de oameni de știință în Top 10%, Top 20%, Top 40%, Top 60% Top 80% Al patrulea este numărul de oameni de știință enumerați în Indexul Științific AD. Domeniile științifice de interes, specificate în profilurile oamenilor de știință, sunt disponibile pentru cercetători din diferite țări și instituții pentru a permite colaborarea academică.

Limitări ale Indexului științific AD: Profiluri lipsă sau indexate sau lipsa numelui instituțiilor. Este posibil ca un om de știință merituos să nu fi fost inclus în acest index din cauza lipsei unui profil Google Academic sau a lipsei de acces la acel profil din diverse motive. Echipa este în căutarea continuă a exhaustivității, cu observații atente pentru acuratețea, curățenia, fiabilitatea și actualitatea datelor, astfel încât să se asigure sustenabilitatea.

Motive pentru care un nume nu este pe listă: Un profil Google Scholar nu este disponibil; Notificare că persoana nu dorește să fie pe listă; Profilul Google Scholar nu este PUBLIC; Informațiile din profil sunt incomplete sau irelevante; O modificare a statutului PUBLIC al profilului; Unele publicații nu aparțin profilului respectiv.

Sistemul permite primirea rapoartelor pentru regiuni, țări, universități.

În sistemul AD Scientific Index, Republica Moldova se plasează pe locul 37 în Europa și 90 în lume după numărul citărilor făcute la lucrările publicate de cercetătorii ei din cele 16 Universități și 477 de cercetători selectați:

În raportul Moldova top 500 cercetători, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți ocupă locul 7, fiind subclasată de Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie, Academia de Științe a Moldovei, Universitatea de Stat din Tiraspol, Institutul de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei. Dacă retragem 2 institute de cercetare USARB deține locul 5.

În sistemul AD Scientific Index, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți ocupă locul 3 809 în Europa și 13 802 în lume după numărul de citări ale lucrărilor publicate de corpul ei didactic. Conform datelor AD Indicele științific, în 2023 sunt prezenți 23 de cadre didactice de la USARB, printre conferențiarilor universitari, doctori, doctori habilitați: Topală Pavel – 13 h, Boincen Boris – 8 h, Ojegov, Alexandr – 8 h, Capcelea Valeriu, Rusnac V. – 8 h, Beșliu Vitalie – 8 h, Popa Mihail – 7, Cabac Valeriu – 7, Coșciug Angela – 7. O regăsim și pe Dna Harconița Elena, fosta directoare a Bibliotecii Științifice cu 4 h.

Prezentarea datelor în Indexul științific „AD”, din luna octombrie 2023, ne redă o altă interfață și modificări de prezentare: Indexul științific „AD” 2024. Primii 10 cei mai buni oameni de știință din USARB: Topală P. – 4 poziții, Boincean B. – 3 poziții, Ojegov A. – 3 poziții, Popa M. – 3 poziții, Coșciug A. – 2 poziții, Cabac V. – 2 poziții, Capcelea V. – 1 poziție.

Este necesar de remarcat că modificările sunt cu plată. Profilurile trimise și cererile de corectare sunt încărcate în 1-3 zile, plăți de la 24-30 de dolari SUA: adăugarea profilului, a sucursalei și subcâmpuri, ID ORCID, Web of Science, ResearchGate, Scopus; e-mail, Twitter personal, Facebook, LinkedIn, Premii & Realizări, Link pentru birou, companie sau afaceri private, cărți electronice, adresa web instituțională, note de curs. Modificări instituționale gratuite: (prin trimiterea unui e-mail la info@adscientificindex.com cu dovada).

CONCLUZII: Studiile scientometrice au luat start de zeci de ani în USARB și se înregistrează, într-adevăr, o creștere evidentă a productivității și vizibilității cercetării în Universitatea bălțeană.

Rezultatele scientometrice a cercetătorilor au demonstrat contribuțiile Bibliotecii Științifice la publicarea în RI ORA USARB a rezultatelor cercetărilor științifice. Rugăm cercetătorii să pună în circuit continuu rezultatele cercetărilor.

Biblioteca Științifică are drept scop informarea publicului larg despre cercetarea științifică și despre impactul acesteia asupra vieții cotidiene, dar și promovarea științei, inovației și cercetării, cât și a imaginii bibliotecii și a activităților inovative gândite de bibliotecarii universitari bălțeni destinate studiului și cercetării. Biblioteca Științifică a USARB vine cu un ansamblu de activități, prin care cercetătorii află informații specifice despre serviciile privind creșterea vizibilității rezultatelor științifice în comunitatea academică din lume.

Biblioteca Științifică identifică instrumente și platforme științifice academice, modalități disponibile, folosite pentru a spori accesul la știință și cercetare, pentru vizibilitatea cercetărilor USARB.

Vă îndemnăm să scoateți în evidență cercetarea Dvs. utilizând Google Scholar, cu experiențe frumoase, practici de calitate și realizări reușite la Biblioteca Științifică a USARB!

Referințe bibliografice:

1. ȚURCAN, Nelly. Vizibilitatea producției științifice a Republicii Moldova și provocările Accesului Deschis [online]. In: *Revista de politica științei și scientometrie*. Serie nouă. 2013, vol. 2, nr. 4, p. 329 [citat 04.09.2023]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1090/%C8%9Aurcan_Vizibilitatea.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. ȚURCAN, Elena. Vedere scientometrică a cercetătorilor universitari din Bălți. In: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*, Ediția a 6-a, dedicată Anului Profesorului Nicolae Filip : Materialele Colloquia Professorum din 29 septembrie 2016[online]. Bălți, 2017, vol.2 : Secțiunea: Biblioteconomie și științele informării, pp. 46-54. ISBN 978-9975-50-203-0 [citat 05.09.2023]. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/3582>
3. STAVER, Mihaela. Aplicarea altmetricelor ca metodă alternativă de măsurare a impactului. In: *Bibliouniversitas@ABRM.md* [online]. 2022, nr. 1-2. [citat 07.09.2023]. Disponibil: <http://ojs.usarb.md/index.php/buniv/article/view/359>
4. STAVER, Mihaela. ResearchGate – platformă de colaborare și comunicare științifică. In: *Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie : Conferința științifico-practică*, Ediția a 2-a, 05 mai 2022 [online]. Bălți, 2022, pp. 29-36. ISBN 978-9975-50-292-4 [citat 07.09.2023]. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/xmlui/handle/123456789/5805>
5. *Diplomele studenților de la 5 universități din țară vor fi recunoscute peste hotare* [online] [citat 07.09.2023]. Disponibil: <https://unimedia.info/ro/news/2714565580d37bdb>
6. *Indexul științific AD* [online] [citat 10.09.2023]. Disponibil: <https://www.adscientificindex.com/>

REGLEMENTAREA DREPTULUI LA INFORMAȚIE ÎN BIBLIOTECĂ

REGULATION OF THE RIGHT TO INFORMATION IN THE LIBRARY

Snejana ZADAINOVA¹ [ORCID: 0000-0002-6418-6874]

Aliona PURICI² [ORCID: 0000-0002-4790-861X1]

Abstract: *Libraries collect and preserve any type of information, knowledge, resources to make them available to users, the general public - today and tomorrow. Use of works in the library is allowed for study, research, reference, or citation, subject to copyright laws and the terms and conditions established by the rights owner. SL USARB has an important role in providing information and promoting a well-informed and learned society.*

Keywords: *right to information, copyright, libraries, regulations*

Dreptul la informație în bibliotecă este un aspect important al drepturilor omului și al principiilor democratice care susțin accesul liber la informații și cunoștințe pentru toți membrii societății. Accesul la informație se bazează pe un ansamblu de instrumente și mecanisme de ordin normativ, conceptual-științific, instituțional, instructiv și organizatoric. În Reglementarea dreptului la informație în bibliotecă, se implică diverse aspecte legale și administrative care vizează atât accesul publicului la informație, cât și protecția drepturilor de autor și confidențialitatea datelor personale.

LEGE nr. 160 Cu privire la biblioteci, cu ultimile modificări din 09.06.22, în articol 38 Accesul la informație prevede că „Statul garantează oricărui utilizator dreptul la informație prin oferirea accesului la toate genurile și tipurile de documente intrate în biblioteci, precum și la rețelele informaționale locale, naționale și internaționale, conform convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte.”

Accesul utilizatorului la serviciile și colecțiile de bibliotecă, în BȘ a USARB, se face în conformitate cu *Regulamentul de organizare și funcționare a Bibliotecii Științifice*, elaborat în corespundere cu prevederile legale referitoare la drepturile și libertățile fundamentale ale omului, dreptul de autor și drepturile conexe.

Biblioteca Științifică a USARB are un rol crucial în promovarea accesului la informație și respectarea drepturilor de autor. În Republica Moldova, drepturile de autor și alte drepturi conexe sunt reglementate de Legea privind drepturilor de autor și drepturilor conexe (Legea nr. 139/2010 Abrogată prin LP230 din 28.07.22, MO278-282/09.09.22 art. 578; în vigoare 09.10.22), care protejează operele intelectuale, cum ar fi cărțile, operele muzicale, filmele și alte creații în conformitate cu drepturile autorilor.

Legea privind drepturilor de autor și drepturilor conexe conține dispoziții care permit utilizarea operelor protejate în bibliotecă și puse la dispoziția publicului, în scopuri educaționale, de cercetare, formare personală.

Principalul document care reglementează accesul la informație este LEGE Nr. 982 din 11-05-2000 cu modificări LP52 din 16.03.23, MO97-99/24.03.23 art.150; în vigoare 24.03.23, privind Accesul la informație.

¹ Bibliotecară, Biblioteca Științifică a USARB, snejanazadainova@gmail.com

² Bibliotecară, Biblioteca Științifică a USARB, purici.aliona@mail.ru

În BŞ a USARB se oferă acces liber la informație, în conformitate cu principiile libertății de exprimare și a dreptului la informație pentru toate categoriile de utilizatori, fără discriminare rasială, etnică, religioasă, de gen, de orientare sexuală, de vârstă sau de statut social și propune o gamă variată de resurse, inclusiv cărți, reviste, materiale digitale, publicații academice, resurse multimedia etc., pentru a satisface diversele nevoi de informare ale utilizatorilor.

Pentru a îmbunătăți accesul la informație și a promova alfabetizarea informațională, Biblioteca Științifică a USARB cooperează cu alte instituții și organizații, de exemplu - Catalogul – ExLibris PRIMO, care asigură căutarea informației, concomitent, în 7 cataloage ale bibliotecilor universităților din RM.

În Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, este recunoscută importanța strategică a Accesului Deschis la informație. În acest scop a fost elaborată *Politica privind accesul Deschis la Informație*. Prin realizarea acestei politici se va susține administrarea, diseminarea și conservarea, pe termen lung, a lucrărilor științifico-didactice ale membrilor comunității universitare în scopul creșterii vizibilității științifice pe plan național și internațional a comunității academice locale.

În cadrul Proiectului TEMPUS Information Services for Improvement Study Quality (MISISQ) – Servicii informaționale moderne pentru îmbunătățirea calității studiilor, a fost creat Repozitoriul Instituțional ORA USARB – arhivă electronică instituțională cu acces deschis, gestionată de Biblioteca Științifică USARB, cu depozitare de lungă durată, în vederea acumulării, stocării, conservării și diseminării producției științifice a universității, care funcționează în corcondanță cu *Regulamentul de organizare și funcționare a Repozitoriului Instituțional ORA USARB*.

La indexarea publicațiilor în RI ORA USARB se atribuie licențele de protejare a drepturilor de autor conform Creative Commons Attribution. În conformitate cu condițiile de acces a Creative Commons, documentele plasate în Repozitoriu instituțional ORA USARB (cu text integral) pot fi:

- deschise, citite, descărcate, copiate, printate, utilizate și distribuite;
- utilizate cu condiția respectării drepturilor morale ale autorului;
- autorizate pe colecții și puse la dispoziția tuturor utilizatorilor
- închise pentru perioada de embargo, oferind posibilitate terților de a solicita de la autor o copie a textului integral al publicației, cu indicarea scopului utilizării publicației.

De exemplu, lucrarea profesoarei **Secrieru, Luminița** „*Metodologia cercetării psihologice cu elemente de statistică aplicată*”, nu poate fi vizualizată de utilizatori, deoarece la solicitarea autorului sunt puse anumite restricții. Biblioteca Științifică USARB respectă legislația privind drepturile de autor și asigură că informația oferită să nu încalce aceste drepturi.

Biblioteca Științifică a USARB are acces la diverse baze de date și resurse electronice, care sunt protejate prin licențe de utilizare. Aceste licențe stabilesc restricții privind utilizarea, distribuirea și accesul la conținutul respectivelor resurse. Biblioteca respectă termenii și condițiile acestor licențe, pentru a se conforma legii și pentru a menține accesul la aceste resurse.

Reglementarea dreptului la informație, în Biblioteca Științifică a USARB, abordează și aspecte etice, precum respectarea confidențialității utilizatorilor, neutralitatea politică și promovarea accesului la informație diversă și echilibrată. Bibliotecarii sunt conștienți de

aceste prevederi și acționează în conformitate cu *Codul deontologic al bibliotecarului*.

Dreptul la informație, în Biblioteca, este legat și de aspecte financiare, deoarece bugetele insuficiente pot limita achiziționarea de materiale și accesul la anumite resurse. O problemă de reglementare constă în asigurarea unei finanțări adecvate pentru bibliotecă, astfel încât aceasta să poată îndeplini, în mod eficient, misiunea de a oferi informație accesibilă publicului.

Realizarea dreptului la informație, în BȘ a USARB, este un aspect esențial al activității acesteia și implică facilitarea accesului la informație într-un mod nediscriminatoriu și transparent.

BȘ a USARB oferă acces publicului la informațiile și materialele pe care le deține, dar cu respectarea drepturilor de autor. Este important faptul că, anume, bibliotecile joacă un rol esențial în facilitarea accesului la informații și în promovarea utilizării legale a operelor intelectuale în beneficiul publicului larg.

Referințe bibliografice:

1. LEGE Nr. 160 din 20-07-2017 cu privire la biblioteci. Publicat: 18-08-201. In: *Monitorul Oficial*, nr. 301-315 art. 529. Modificat LP156 din 09.06.22, MO194-200/01.07.22 art.358; în vigoare 01.07.22 [online] [citat 28 sept. 2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133348&lang=ro#
2. LEGE Nr. 982 din 11-05-2000 privind accesul la informație. Abrogată prin LP148 din 09.06.23. In: *Monitorul Oficial*, nr 234/08.07.23, art.410; în vigoare 08.01.24. [online] [citat 28 sept. 2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137924&lang=ro#
3. *LEGE Nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal* [online] [citat 28 sept. 2023]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/340495/>
4. LEGE nr. 139/2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe. Abrogată prin LP230 din 28.07.22. In: *Monitorul Oficial*, nr 278-282/09.09.22, art.578; în vigoare 09.10.22 [online] [citat 28 sept. 2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=95282&lang=ro
5. *Regulamentul de organizare și funcționare a Bibliotecii Științifice* [online] [citat 28 sept. 2023]. Disponibil: http://libruniv.usarb.md/index.php?option=com_content&view=article&id=117&Itemid=363&lang=ro

**METRICA REȚELELOR SOCIALE ACADEMICE – INDICATOARE
EFICIENTE PENTRU PERFORMANȚA UNIVERSITĂȚII**

*ACADEMIC SOCIAL NETWORK METRICS - EFFICIENT INDICATORS
FOR UNIVERSITY PERFORMANCE*

Mihaela STAVER¹ [ORCID: 0000-0001-7068-205X]

Abstract: *In this research, we describe the USARB Scientific Library experiences on using academic social networks and how USARB researchers can best use them to make their scientific research generally more accessible by extending their reach beyond their own direct networks and communicating their ideas to new audiences. The scientific paper contains an example of quantitative research based on the technical requirements of the survey.*

This survey aims to highlight the attitude and experience of USARB researchers, master's and doctoral students regarding the application of Academic Social Networks (RSA). The objective being the publication, sharing of research results, increasing intelligibility, increasing the international rating of the USARB and the role of university librarians .

Keywords: *academic social networks, Orcid ID, scientific activity, ResearchGate, Google Scholar, Academia.edu., scientific research, SLUSARB, survey, scientific study*

Bibliotecile academice au fost mereu în căutarea instrumentelor de diversificare ale accesului cercetătorilor la produsele bibliometrice.

Activitatea științifică în bibliotecile universitare se desfășoară în deplină dependență de realizările recente ale științei. Un aspect esențial în cercetarea științifică a bibliotecilor universitare este evaluarea cantității și calității rezultatelor cercetării științifice.

Bibliotecarii cercetează, implementează diverse instrumente pentru a informa și ghida cercetătorii.

O serie de termeni sunt utilizați în mod obișnuit în definirea diferitelor abordări ale evaluării cercetării și măsurarea productivității științifice. Evaluarea performanței cercetării științifice reprezintă o sarcină din ce în ce mai importantă, astăzi în epoca digitizării, a accesului liber la informații.

Până acum, diversele măsurări utilizate pentru evaluarea performanței academice și a impactului se bazează, în mare măsură, pe numărarea citărilor. Pentru fiecare cercetător este important ca rezultatele cercetărilor să fie ușor de găsit, vizibile, deoarece acest factor are un impact semnificativ asupra evaluărilor calității cercetării.

¹ Bibliotecară principală, Biblioteca Științifică a USARB, staver.mihaela@gmail.com

În consecință, vizibilitatea rezultatelor cercetării (datorită relației cu citările primite) este importantă nu numai pentru autori, ci și pentru instituțiile pe care o reprezintă, întrucât progresul lor științific este evaluat de calitatea producției științifice a instituției (publicațiile științifice afiliate instituției).

Apariția internetului și a rețelelor sociale exercită o influență puternică asupra modurilor în care cercetătorii și academicienii descoperă și accesează informații. Acum lucrările sunt diseminate prin rețele sociale academice, bloguri, depozite instituționale, reviste cu acces deschis, platforme.

Biblioteca Științifică a USARB își propune să examineze facilitățile rețelelor sociale academice și modul în care acestea pot implementa Altmetrics, pentru a oferi suport cercetătorilor USARB în partajarea și colectarea datelor altmetrice ale cercetărilor academice.

Actualitatea temei este determinată de dinamica în schimbare a comunicării academice care a schimbat acest proces atât în efectuarea de cercetări, cât și publicarea, și partajarea rezultatelor cercetării.

Astăzi, cercetătorii folosesc rețelele sociale și rețele sociale academice pentru a-și spori vizibilitatea și eficacitatea, pentru a-și anunța și distribui publicațiile. Rețele sociale academice create prin adăugarea de conținut academic și activități academice oferă diverse beneficii cercetătorilor și academicienilor.

Există o abundență de instrumente online gratuite accesibile oamenilor de știință care pot fi utilizate pentru crearea de rețele online, partajarea datelor și măsurarea impactului cercetării. În ciuda acestui fapt, puțini oameni de știință știu cum pot fi utilizate aceste instrumente.

În această cercetare, se descriu experiențele Bibliotecii Științifice a USARB în utilizarea instrumentelor și modul ce poate fi utilizat de cercetătorii USARB pentru a face cercetarea lor științifică mai accesibilă, extinzându-și aria dincolo de propriile rețele directe și comunicând ideile lor unor noi audiențe. Aceste eforturi au potențialul de a conduce știința prin declanșarea unor noi colaborări și proiecte de cercetare interdisciplinare care pot duce la viitoare publicații, finanțare și creșterea vitalității online.

În acest studiu, care este un exemplu de cercetare cantitativă, datele au fost colectate folosind tehnica sondajului. Prezentul sondaj are scopul de a reliefa atitudinea și experiența cercetătorilor, masteranzilor și doctoranzilor a USARB privind solicitarea *Rețelelor Sociale Academice (RSA)*, obiectivul fiind publicarea, partajarea rezultatelor cercetării, augmentarea inteligibilității, creșterea ratingului internațional al USARB și rolul bibliotecarilor în acest demers.

În contextul exploziei informaționale, fie că vorbim despre producția științifică a unui cercetător sau despre cea a unei instituții, regiuni ori a unei țări, analiza productivității științifice a devenit o necesitate a lumii actuale. În vederea soluționării acestei probleme, s-au dezvoltat scientometria, bibliometria, informetria și mai recent altmetria, discipline ce au drept scop măsurarea rezultatelor științei.

Un aspect esențial în cercetarea științifică a bibliotecilor universitare este evaluarea cantității și calității rezultatelor cercetării științifice. „Aspectele cantitative ale informațiilor sunt măsurate cu ajutorul unor instrumente informatice speciale, aceasta fiind o preocupare a științelor: bibliometria, scientometria, webometria, informetria, altmetria, viziometria” [1].

Dinamica în schimbare a comunicării științifice a schimbat procesele de comunicare științifică a cercetătorilor în general, a cadrelor universitare în special, care efectuează cercetări, publică și schimbă rezultatele cercetării. Astăzi, cadrele universitare folosesc rețelele sociale și rețelele sociale academice pentru a-și spori vizibilitatea și eficacitatea, pentru a-și anunța și distribui publicațiile. Rețelele sociale academice care apar odată cu adăugarea de conținut academic și activități academice oferă diverse beneficii cercetătorilor și cadrelor universitare.

RSA sunt platforme care permit oamenilor să se conecteze și să comunice cu ușurință cu ceilalți și reprezintă un atu pentru extinderea procesului de comunicare între cercetători, generând vizibilitate, colaborare și cooperare.

Pe măsură ce aceste site-uri devin niște instrumente populare pentru interacțiunea cu restul lumii, ele câștigă tot mai multă importanță în comunitatea academică. Rețelele sociale academice includ crearea unui profil public sau semi-public al persoanelor într-un sistem limitat, furnizarea listelor și linkurilor altor utilizatori.

S-a stabilit că cele mai preferate site-uri de rețele sociale academice sunt *Google Scholar* <https://scholar.google.com/>, *ResearchGate* <https://www.researchgate.net/> și *Academia.edu* <https://www.academia.edu/>. Cercetătorii folosesc rețelele sociale academice, mai ales, în scopul de a urmări publicațiile și inovațiile din domeniul cercetării lor și de a partaja studii academice.

Rețelele sociale academice au devenit populare în rândul oamenilor de știință. Platformele specializate pentru cercetători oferă multe metrici și indicatori care sunt utilizați pentru a evalua puterea impactului cercetătorilor.

Autoritățile universitare ar trebui să încurajeze cercetătorii să folosească rețelele sociale specializate și să-i instruiască cum să facă acest lucru, pentru a-și promova nu numai propriile realizări, ci și pentru a crește impactul și recunoașterea instituției. Indicatorii performanței universitare sunt, de asemenea, furnizați în mod obișnuit de platformele de rețele sociale academice. Există mai multe platforme specializate pentru oamenii de știință: *Academia.edu*, *ResearchGate*, *Google Scholar*, *Scopus*, *Web of Science*, *ResearcherID* sau *ORCID*. Ele oferă diverse caracteristici, cum ar fi mecanisme convenabile pentru partajarea datelor și oferă indicatori utili pentru evaluarea cercetătorilor și a lucrărilor de cercetare.

Productivitatea științifică este „cantitatea de publicații obținute în procesul cercetării științifice de un cercetător, instituție de cercetare sau țară într-o perioadă de timp determinată și este un indicator important al gradului de dezvoltare a unei țări” [3].

Una dintre principalele activități de cercetare științifică implică publicarea rezultatelor cercetărilor științifice. În acest context, măsurarea rezultatelor științifice și a impactului publicațiilor științifice poate fi utilizată pentru a estima productivitatea și importanța activităților de cercetare instituțională sau națională.

Definiția generativă de *rețea socială* a fost propusă de Ellison și Boyd în anul 2007, după care, în 2013, a fost actualizată pentru a pune accent pe rolul conținutului generat de utilizatori, pentru ca să poată consuma, produce sau interacționa cu conținutul creat de conexiunile lor pe site. Termenul „de rețele sociale academice” cuprinde o varietate de platforme online care au căutat să aducă beneficiile acestor rețele unui public specific academic.

Cele mai bune șapte rețele sociale academice pentru cercetători sunt: **Academia.edu** <https://www.academia.edu>, **ResearchGate** <https://www.researchgate.net>, **Orcid** <https://orcid.org>, **LinkedIn** www.linkedin.com, **ResearchID** <https://www.researcherid.com>, **Mendeley** <https://www.mendeley.com>, **Google Scholar** <https://scholar.google.com>.

Aceste rețele sociale academice au multe asemănări între ele, cât și diferențieri. Spre exemplu:

- ✓ **ORCID** - este cel mai bun pentru identificare digitală;
- ✓ **ResearchGate** - oferă cercetătorilor posibilitatea de a colabora cu alți cercetători;
- ✓ **Google Scholar** - cel mai bun pentru citări;
- ✓ **LinkedIn** - folosit pentru găsirea de locuri de muncă și oportunități de finanțare.

În consecință, aceasta conferă o nouă valoare producției de cunoștințe în știință, precum și pune în lumină performanța oamenilor de știință și a produselor științifice generate de ei.

Fiind o întruchipare a științei deschise și globale, aceste rețele academice unesc cercetători separați geografic și organizează întruniri științifice, oferind oamenilor de știință posibilitatea să-și anunțe proiectele și publicațiile, să încarce texte complete pentru a fi accesate în mod deschis și să facă schimb de opinii (idei și analize).

Mulți cercetători, instituții folosesc indicatorii bibliometrici oferii de Google Scholar. Profilul de citare Google Scholar este un instrument de prezentare a rezultatelor cercetărilor împreună cu citările asociate, de asemenea, pentru calcularea unor indicatori bibliometrici de bază ai impactului cercetărilor, cum ar fi *indexul h*. „Indicele Hirsch este un instrument de evaluare a productivității științifice a unui cercetător, care se bazează pe numărul de publicații al autorului și pe impactul ce îl are opera sa în comunitatea științifică, exprimat prin numărul de citări.

În anul 2018, BŞ a USARB a inițiat proiectul instituțional: *Crearea profilului personalizat al universitarilor bălțeni în Google Scholar* <https://scholar.google.com/>. Scopul proiectului a fost de a contribui la creșterea vizibilității rezultatelor de cercetare ale universitarilor-cercetători USARB, de îmbunătățire a rezultatelor

studiilor bibliometrice/scientometrice în USARB”[4].

Realizarea acestui proiect presupune diversificarea și modernizarea serviciilor informaționale ale BȘ pentru dezvoltarea unei comunicări internaționale. Inițial, doar 3 profesori dețineau profil în Google Scholar. La moment sunt deschise pagini de profil pentru 130 profesori și 35 de bibliotecari, iar proiectul este încă în plină desfășurare. Conturile din Google Scholar au fost înregistrate în Instrumentul Bibliometric Național (IBN), unde sunt date link-urile directe la pagina personalizată a profilului cercetătorului. La moment se regăsesc în Instrumentul Bibliometric Național (IBN) circa 158 de universitari bălțeni cu conturile din Google Scholar.

Analizele bibliometrice sunt necesare pentru a înțelege poziția țării în raport cu standardele globale și interne ale calității și producției științifice. În acest context, cercetătorii au nevoi de o identitate digitală ca autor și pentru conținutul lor digital.

Pentru a veni în ajutor cercetătorilor universitari USARB, Biblioteca Științifică a inițiat, în anul 2019, un proiect de înregistrare a tuturor profesorilor universitari USARB în ORCID, oferindu-le posibilități de a-și urmări produsele științifice.

ORCID (Open Researcher and Contributor ID), încearcă să remedieze această problemă oferind cercetătorilor identificatori de autor unici, de 16 cifre și servind ca un registru care permite legături automate între cercetători și activitatea acestora. Identificatorul ORCID „funcționează ca o cheie de recunoaștere a identității unui cercetător în diferite contexte, cum ar fi: trimiterea spre publicare a unui articol științific, raportarea activității științifice. ORCID permite unificarea și accesarea distribuită a publicațiilor afiliate unui cercetător la nivelul mai multor platforme de publicare” [5].

În perioada septembrie-decembrie 2019 au fost deschise ID-uri USARB pentru 108 cercetători cu 1 565 documente. Deși există multe servicii de identificare a autorilor, Biblioteca Științifică a USARB a ales să lucreze cu ID-uri ORCID:

- în primul rând: ORCID este condus de o companie non-profit, spre deosebire de alte sisteme existente, cu un consiliu rotativ cu mai mult de 1059 organizații membri și 7 176 281 ID ORCID-uri. Lansarea ORCID-ului a fost susținută de către 23 de organizații-membre care acum fiind 1 059 la număr, plătesc o taxă anuală de membru care contribuie la plata costurilor de funcționare ale ORCID.
- în al doilea rând, se economisește timpul cercetătorilor, eliminând nevoia de a reintroduce aceleași date pe multe site-uri web. Datele din ORCID pot fi asociate cu alte sisteme și fluxuri de lucru prin interfața de programare a aplicațiilor.
- în al treilea rând, conectarea mai multor sisteme creează o „viziune asupra științei centrată pe cercetător”. Într-adevăr, ORCID acceptă în prezent 37 de tipuri de rezultate academice. Pe lângă lucrări și capitole de carte, ORCID poate identifica și seturi de date, cifre, teze, bloguri,

corespondență, premii de finanțare și multe altele”[6].

Extinderea portofoliului de servicii al Bibliotecii Științifice a USARB continuă prin cercetarea platformei Academia.edu și ResearchGate, care reprezintă un plusvaloare pentru cercetătorii universitari.

Biblioteca Științifică a USARB, pentru diversificarea instrumentelor pe care le oferă utilizatorilor săi și pentru a crește vizibilitatea cercetărilor și a cercetătorilor USARB, a inițiat un proiect de cercetare a prezenței cadrelor didactice USARB în Academia.edu.

În anul 2021, au fost identificate 89 de conturi: 73 de cadre didactice și 16 bibliotecari și 486 de lucrări care conțin informații despre Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți. Căutările prin cele 22 de milioane de lucrări au avut ca rezultat 781 titluri de documente. Regăsim publicațiile cadrelor universitare bălțene: Natalia Gașițoi, Pavel Topală, Marina Morari, Vladimir Brajuc și Ecaterina Niculcea, etc.

Rețelele sociale academice oferă cercetătorilor mai multe oportunități de a comunica cu colegii lor și de a face cercetările vizibile atât pentru ei, cât și pentru publicul larg. Publicarea electronică a lucrărilor științifice contribuie la sporirea audienței globale a activităților de cercetare și, de asemenea, la sporirea productivității academice.

Avantajul rețelelor sociale academice pentru cercetători este:

- Partajarea cercetării pe scară largă;
- Urmărirea distribuției cercetărilor;
- Schimb de experiențe;
- Crearea unei prezențe profesionale online;
- Dezvoltarea unei imagini internaționale (promovare!).

În rețeaua socială academică ResearchGATE se regăsesc 23 de cercetători ai Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, printre care și doi bibliotecari. Fiecare are posibilitatea să acceseze documentele și informațiile despre persoane, lucrări, indicele Hirsch, etc.

ResearchGATE nu este un editor și nu acceptă articole sau lucrări pentru publicare. Membrii platformei își pot publica, urmări, stoca copii private, pot face publice lucrările publicate sau nepublicate pe ResearchGate.

Această rețea dispune de cca 35 de milioane de articole, precum și de mii de publicații sau de lucrări pe care studenții, profesorii sau cercetătorii le pot accesa pentru a le citi sau descărca.

Platforma ResearchGate poate fi utilă atât cercetătorilor, cât și studenților, nu numai prin facilitarea accesului la colecții de informare sau prin cantitatea materialelor puse la dispoziție, dar și prin faptul că se folosește cel mai eficient mijloc de circulație a informației.

Acest studiu a selectat trei dintre cele mai importante platforme academice (ResearchGate, Academia.edu, Google Scholar). ResearchGate și Academia.edu sunt utilizate pentru colaborare, în timp ce Google Scholar este folosit pentru urmărirea citărilor.

Rețelele sociale au deschis calea pentru apariția rețelelor sociale academice ca medii în care cercetătorii și academicienii își împărtășesc studiile academice. Site-urile de rețele sociale academice sunt platforme care permit oamenilor să se conecteze și să comunice cu ușurință cu ceilalți. Pe măsură ce aceste site-uri devin o platformă populară pentru interacțiunea cu restul lumii, ele câștigă tot mai multă importanță în comunitatea academică.

Astăzi cercetătorii utilizează *rețelele sociale academice* pentru a spori vizibilitatea publicațiilor și a contacta cu cercetători din lume. Integrarea conținuturilor în rețelele sociale academice rezultă din diverse oportunități pentru membrii comunității academice.

În acest context, Biblioteca Științifică, având inițiate proiecte privind crearea profilurilor cercetătorilor universitari bălțeni și-a propus realizarea unui sondaj pentru a identifica impactul rețelelor sociale academice utilizate pentru promovarea cercetărilor.

Prezentul sondaj s-a desfășurat în perioada de 25 februarie – 23 martie 2023 și a avut scopul de a reliefa atitudinea și experiența cercetătorilor, masteranzilor și doctoranzilor USARB privind solicitarea *rețelelor sociale academice*.

Chestionarul a cuprins 19 întrebări și a fost difuzat în format online <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfWkvs6FiXWiKMKHDvXfOFz496dsnLLIgXtUUl0wBWPRSvcEA/viewform>

Statistica răspunsurilor: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfWkvs6FiXWiKMKHDvXfOFz496dsnLLIgXtUUl0wBWPRSvcEA/viewanalytics>

Obiectivul a fost publicarea, partajarea rezultatelor cercetării, augmentarea inteligibilității, creșterea ratingului internațional al USARB și rolul bibliotecarilor în acest demers.

La sondaj au participat 65 de cercetători, **40%** - bibliotecari, **16,9%** - masteranzi, **15,4%** - doctori în științe, **15,4%** - 10 asistenți universitari, **6,2%** - profesori, **4,6%** - doctoranzi), **1,5%** - doctor habilitat. Eșantionul se constituie din cercetătorii universitari bălțeni. Pe baza acestei constatări, se poate afirma că respondenții de la *Colegiul Pedagogic „Ion Creangă” din cadrul USARB, Facultatea Drept și științe sociale, Facultatea Științe Reale, Economice și ale Mediului* folosesc rețelele sociale academice mai puțin decât *Biblioteca Științifică a USARB, Facultatea de Litere și Facultatea Științe ale Educației, Psihologie și Arte* (Fig. 1, 2).

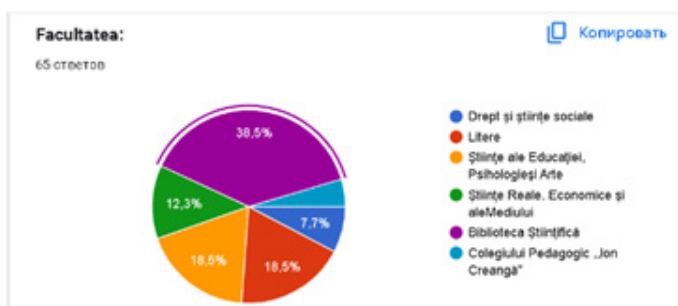

Figura 1

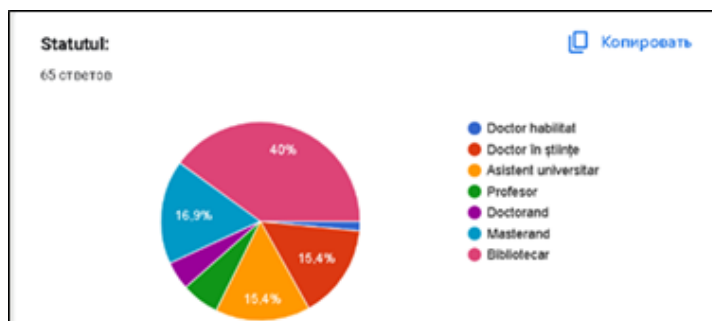

Figura 2

La întrebarea *Cunoașteți ce este o Rețea socială academică?*, în mare parte - **96,9%** cunosc și au folosit rețelele sociale academice, **3,1%** - **nu cunosc** (Fig.3). Întrebați dacă dețin profiluri, respondenții au răspuns astfel: **81,1%** dețin, **16,9%** nu dețin (Fig. 4).

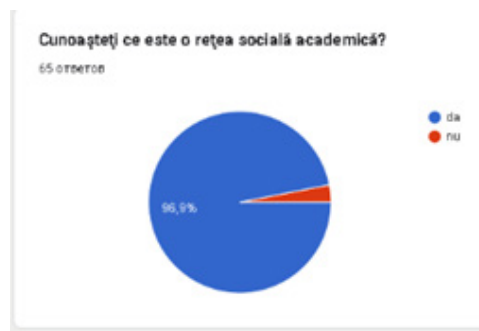

Figura 3

Figura 4

Rețelele sociale au deschis calea pentru apariția rețelelor sociale academice ca medii în care cercetătorii își împărtășesc rezultatele științifice.

S-a stabilit că cele mai preferate rețele sociale academice sunt Academia.edu **81,5%**(53) - <https://www.academia.edu/>, Google Scholar **80%**(52) - <https://scholar.google.com/> și ResearchGate **26,2%**(17) <https://www.researchgate.net/> (Fig.5).

Cercetătorii folosesc în mare parte rețelele sociale academice pentru a-și expune lucrările științifice, a-și crește transparența lucrărilor personale, identificarea cercetătorilor din domeniul comun de interes, colaborări noi, a afla măsurătorii științifice, a urmări publicațiile și inovațiile legate de domeniile lor de cercetare și pentru a se împărtăși cu cercetările. **87,7%**(57) din respondenți consideră că profilul personal din rețele sociale academice este - *o carte de vizită online*, **12,3%** (8) - *nu*. (Fig.6).

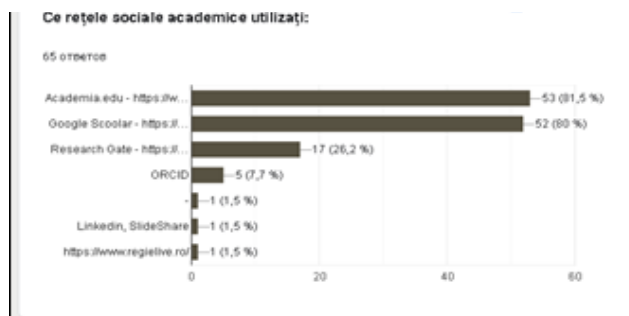

Figura 5

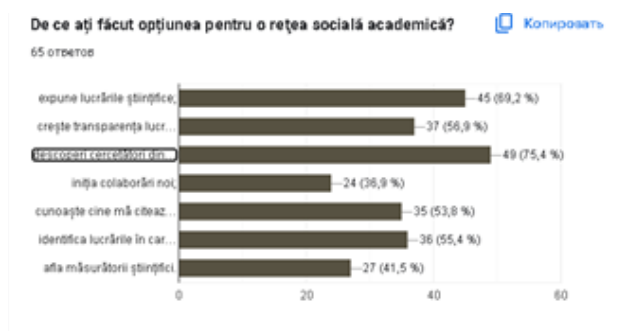

Figura 6

În mare parte, rețelele sociale academice sunt accesate de către cercetătorii USARB, pentru că: urmăresc publicațiile legate de domeniul său **78,5%** (51); descoperă inovațiile de specialitate **70,8%** (46); este o modalitate utilă de a sprijini lucrul în colaborare cu alți cercetători **63,1%** (41); văd numărul de citări și următorii lucrărilor **49,2%** (32); se împărtășesc cu studiile academice **36,91%** (24); cunosc și urmăresc oamenii, grupurile cu care doresc să colaboreze în viitor **27,7%** (18); speră la o perspectivă favorabilă în carieră **30,8%** (20); folosesc oriunde și oricând identitatea academică și personală online **26,2%** (17); este o modalitate bună de a-și promova propriile publicații academice **46,2%** (30); încarcă, partajează lucrările cu alți cercetători **30,8%** (20). (Fig. 7).

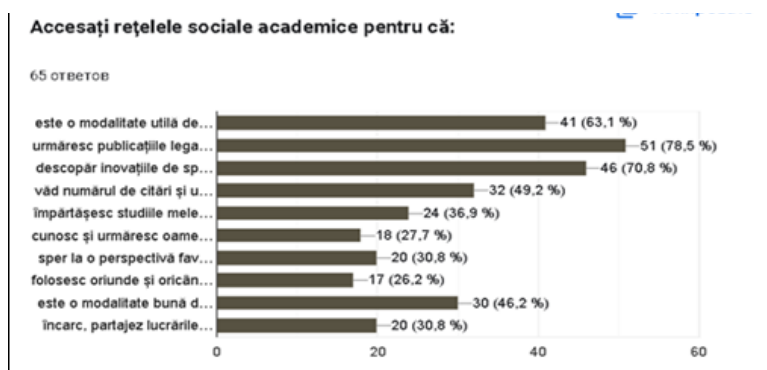

Figura 7

Din răspunsurile celor chestionați referitor la durata și frecvența de utilizare a rețelelor sociale academice în activitatea profesională: *mai mult de patru ani - 61,5% (40), trei ani - 16,9%(11), doi ani - 9,2%(6) și un an 12,3% (8)* (Fig. 8).

Figura 8

Opiniile respondenților referitor la întrebarea *Cum apreciază importanța și utilitatea rețelelor sociale academice - 81,3%, - foarte importantă, importantă - 13,8% și mai puțin importantă - 3,1, în mică măsură 1,5%.*

La întrebarea *Ce indicatori cunoașteți pentru măsurarea performanței științifice - 73,8% din respondenți s-au pronunțat pentru indice de citare, alții 70,8% - h-index, ceilalți 52,38% - factor de impact al revistei și 26,2% pentru g-index* (Fig. 9).

Întrebați *În ce măsură sunteți familiarizat cu conceptul de altmetrie?*, respondenții sunt familiarizați cu instrumentele bibliometrice (bibliometrie, scientometrie, altmetrie), 15,4 % (10) - *în foarte mare măsură, în mare măsură - 53,8% (35), în foarte mică măsură - 15,4% (10), total nefamiliarizați - 7,7% (5), iar - 7,7%, adică 7 din respondenți au demonstrat că nu cunosc deloc problema* (Fig. 10).

Figura 9

Figura 10

Răspunsurile la întrebarea *Bifați doar indicatorii altmetrici* ne face să afirmăm că respondenții sunt mai puțin informați cu această noțiune și nu cunosc care sunt principalii indicatori altmetrici (Fig.11).

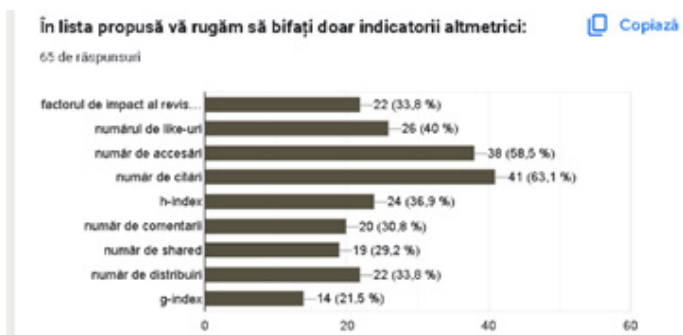

Figura 11

Analiza sondajului afirmă că factorii care limitează accesul la rețelele sociale academice sunt: *necunoașterea operării cu diverse rețele sociale academice, nivelul scăzut de cunoaștere a limbii engleze, lipsă de timp în accesarea rețelelor sociale academice și monitorizarea lor, incapacitatea de a vizualiza documentele fără logare, siguranța pe Internet.*

Dificultățile întâmpinate de către respondenți în utilizarea rețelelor sociale academice sunt: *încărcarea lucrărilor, lipsa de experiență, siturile nu sunt mereu transparente și nu sunt simplu de utilizat/accesat, înregistrarea în unele rețele sociale solicită confirmarea înregistrării pe un e-mail al instituției și aceasta puțin stagnează deschiderea contului, bariera lingvistică, linkuri indisponibile, înregistrarea obligatorie, înregistrarea prin mai mulți pași.*

Putem menționa, că răspunsurile la întrebările *Cum obțineți informația privind valoarea cercetărilor Dvs?*, în mare parte **50,8%** dintre cei chestionați *caută independent* și doar **43,1%**, apelează la *ajutorul bibliotecarilor*, **6,1 %** au optat pentru *ajutorul colegilor*.

Calitatea serviciilor / studiilor bibliometrice / scientometrice oferite de către bibliotecarii USARB sunt apreciate în mare parte **63,1%** cu calificativul *foarte mulțumiți*, **30,8%** *mulțumiți* și *nemulțumiți* **6,1%**, ceea ce denotă un procent de satisfacție asupra modului de oferire a serviciilor, cât și ghidarea în deschiderea conturilor în rețele sociale academice (Fig.12, 13).

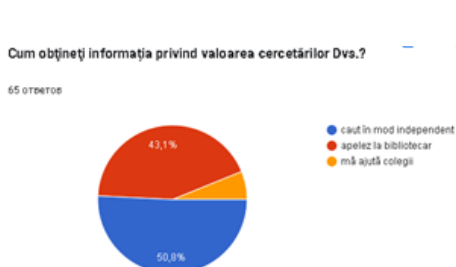

Figura 12

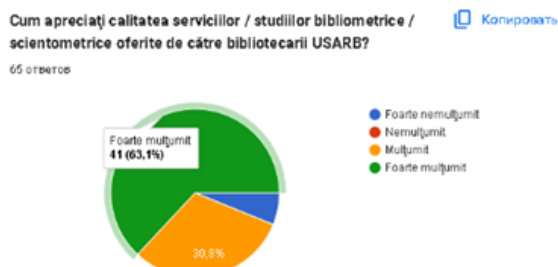

Figura 13

Atitudinile, exprimate cu privire la utilizarea RSA, indică faptul că majoritatea cadrelor universitare USARB folosesc RSA și, prin urmare, sunt conștienți că RSA pot fi folosite ca un instrument eficient în creșterea vizibilității, dar uneori sunt dificultați în utilizarea lor. Conform răspunsurilor obținute, respondenții consideră că au nevoie de instruire în vederea indicatorilor bibliometrici, scientometrici și/sau altmetrici și anume la aspectele ce țin de: „*g-index*, *h-index*, punctele forte în utilizarea rețelelor sociale academice, modul în care poate fi implementat Altmetrics, precum și calcularea scorului Altmetric, modalitatea de înregistrare, indicatorii bibliometrici, scientometrici, altmetrici, bibliometria, utilizarea aprofundată a indicatorilor bibliometrici, găsirea numărului de citări a lucrărilor personale în diferite rețele sociale academice, diferența dintre factorii bibliometrici, scientometrici și altmetrici (Fig. 14).

Considerați că aveți nevoie de instruire în vederea indicatorilor bibliometrici, scientometrici și/sau altmetrici?

65 de răspunsuri

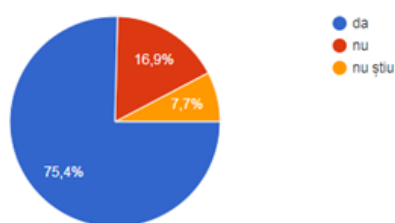

Figura 14

Concluzii:

Utilizarea pe scară largă a rețelelor sociale academice, creșterea numărului de publicații, modificările formatelor de publicare, creșterea metodelor de partajare a conținutului științific și creșterea instrumentelor de cooperare joacă un rol important în comunicarea științifică, dobândind o nouă dezvoltare. RSA, care oferă o gamă largă de posibilități în ceea ce privește creșterea și evaluarea vizibilității impactului (inclusiv adăugarea de profiluri, cunoașterea colegilor, urmărirea cercetărilor, organizarea resurselor, etc.), se dezvoltă zi de zi și reprezintă un factor important în diseminarea științei. RSA, care încearcă să răspundă nevoilor cercetătorilor prin serviciile pe care le oferă, au început să devină o parte a procesului de comunicare științifică. Această cercetare a determinat scopurile cercetătorilor USARB, lacunele, impedimentele pe care le au în utilizare și își propune să ofere oamenilor de știință informații despre RSA, să crească gradul de conștientizare referitor la acest subiect și să creeze un mediu de discuție.

În consecință, atitudinile identificate ale cercetătorilor universitari bălțeni față de RSA pot fi rezumate după cum urmează: majoritatea cercetătorilor USARB folosesc Rețele sociale academice: Google Scholar, ResearchGate și, respectiv, Academia.edu. Se atestă că cercetătorii folosesc în mare parte RSA în

scopul urmăririi publicațiilor din domeniul de interes, inovațiilor și împărtășirii rezultatelor științifice.

Constatările obținute în urma sondajului și răspunsurile respondenților la întrebarea despre nevoile de formare, relevă necesitatea unor instruiți în care să fie introduse elemente de RSA. În această direcție, se recomandă pregătirea unei instruiți care să răspundă nevoilor în ce privește utilizarea lor.

Din cele reliefate, putem conchide că majoritatea cercetătorilor de la Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB) folosesc rețelele sociale academice și, prin urmare, cercetătorii sunt conștienți de beneficiile lor. Cu toate acestea, cadrele universitare întâmpină dificultăți în utilizarea frecventă a rețelelor.

În cadrul studiului, bazat pe răspunsurile a celor 65 de cercetători USARB, s-a constatat, că cele mai cunoscute și accesate rețele sociale academice sunt: Academia.edu, Google Scholar, urmate de ResearchGate.

Cercetătorii universitari bălțeni folosesc platformele pentru a interacționa cu experți, a promova/partaja rezultatele cercetării, a participa la discuții, a obține o perspectivă asupra ultimelor tendințe de cercetare și pentru a obține ajutor în rezolvarea problemelor de cercetare.

În ansamblu, se poate deduce că rețelele sociale academice online reprezintă un spațiu care permite legătura dintre cercetători, permițând transformarea practicilor de colaborare și cooperare, generând vizibilitate, ceea ce sporește creșterea impactului științific, conducând la progrese în știință și dezvoltarea instituțiilor.

Rolul Bibliotecii Științifice a USARB, în promovarea rețelelor sociale academice, constă în faptul, ca fiecare bibliotecar să utilizeze cât mai multe strategii de sensibilizare a cercetătorilor USARB, în vederea înregistrării și utilizării diverselor platforme, care se soldează cu sporirea vizibilității internaționale a rezultatelor cercetărilor științifice.

*Alăturați-vă! Totul este gratuit! Citiți cele mai recente publicații din domeniul Dvs.
Colaborați cu colegii din domeniu!*

Referințe bibliografice:

1. Ranking Web of Universities. Despre noi [online] [citată 20-03-2023]. In: *Ranking Web of Universities* (distribuitor). Disponibil: http://webometrics.info/en/About_Us.
2. ȚURCAN, Nelly [ORCID 0000-0001-8475-0770], CUJBA, Rodica. *Măsurarea vizibilității producției științifice a Universității de Stat din Moldova: analiză bibliometrică și altmetrică* [online] [citată 25-03-2023]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/
3. ȚURCAN, Elena [ORCID 0000-0002-5278-2564]. Universitarii bălțeni în Google Academic: proiect instituțional. In: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*, Ediția a 9-a : Materialele Colloquia Professorum din 11 octombrie 2019. Secțiunea: Biblioteconomie și Științele Informării [online] [citată 27-03-

- 2023]. Bălți, 2022, pp. 40-49. ISBN 978-9975-50-276-4. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/5726>.
4. STAVER, Mihaela [ORCID 0000-0001-7068-205X]. ORCID – o perspectivă de sprijin a cercetării. In: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*, Ediția a 9-a : Materialele Colloquia Professorum din 11 octombrie 2019. Secțiunea: Biblioteconomie și Științele Informării [online] [citată 28-03-2023]. Bălți, 2022, pp. 32-35. – ISBN 978-9975-50-276-4. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/5724>.
 5. Die Rolle der ORCID ID in der Wissenschaftskommunikation: Der Beitrag des ORCID-Deutschland Konsortiums und das ORCID de Projekt. In: *ABI Technik* [online] [citată 30-03-2023]. 2019, June 29, Disponibil: <https://pub.uni-bielefeld.de/record/2936762>.
 6. BASE (Bielefeld Academic Search Engine). Eine Suchmaschinenlösung zur Indexierung wissenschaftlicher Metadaten. In: *Datenbank-Spektrum* [online] [citată 30-03-2023]. 2017, Vol. 17, pp. 5-13 Disponibil: <https://doi.org/10.1007/s13222-017-0246-9>.
 7. STAVER, Mihaela [ORCID 0000-0001-7068-205X]. ResearchGate - platformă de colaborare și comunicare științifică. In: *Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie* : Conferința științifico-practică, Ediția a 2-a, 05 mai 2022 [online] [citată 31-03-2023]. Bălți, 2022, pp. 29-36. – ISBN 978-9975-50-292-4. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/5805>.
 8. *Cele mai bune cinci site-uri de rețele sociale academice pentru savanți și studenți* [online] [citată 31-03-2023]. Disponibil: <https://medium.com/@NurdinLawal/top-five-academic-social-networking-sites-for-scholars-and-students-5b146e674f84>.
 9. Altmetrics: a manifesto [online] [citată 01-04-2023]. In: *Altmetrics* (distribuitor). Disponibil: <http://altmetrics.org/manifesto/>
 10. RADULESCU, Constanta. *Evaluare în sistemele de cercetare științifică prin platforme web, instrumente și rețele online* [online] [citată 01-04-2023]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/334626743_Evaluare_in_sistemele_de_cercetare_stiintifica_prin_platforme_web_instrumente_si_retele_online

VALORIZAREA APORTULUI ȘTIINȚIFICO-METODIC AL CADRULUI
PROFESORAL DE LA FACULTATEA ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI,
PSIHOLOGIE ȘI ARTE A USARB

VALORIZATION OF THE SCIENTIFIC-METHODICAL CONTRIBUTION
OF THE TEACHING STAFF FROM THE FACULTY OF EDUCATIONAL
SCIENCES, PSYCHOLOGY AND ARTS OF USARB

Angela HĂBĂȘESCU¹ [ORCID: 0000-0003-1097-1364]

Olga DASCAI² [ORCID: 0000-0002-4970-2041]

Abstract: *The authors of this work referred to the important role played by the Balti University Library from the perspective of new information and communication technologies, the visibility of the scientific-didactic results of the academic staff, who work within Faculty of Educational Sciences, Psychology and Arts. The research focuses on the impact of this product in the training of future specialists in the respective fields.*

Keywords: *research, publication, scientific-didactic contributions, teaching staff of USARB, Faculty of Educational Sciences, Psychology and Arts, BȘ collection of USARB, online visibility*

Bibliotecile universitare se formează și se dezvoltă în funcție directă de tendințele de dezvoltare a învățământului superior. Rolul bibliotecilor universitare este în creștere, în legătură cu modernizarea continuă a educației, informatizarea învățământului, sporirea cererii de servicii educaționale, care necesită modernizarea întregului sistem de servicii de informare pentru învățământul superior.

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți participă activ la procesul de studiu și cercetare în țară, racordându-se la necesitățile stringente ale învățământului universitar modern: achiziționarea publicațiilor recent apărute pe piața editorială, sistematizarea și administrarea colecțiilor, documentarea științifică, conservarea, valorificarea și promovarea patrimoniului științifico-didactic universitar.

Un profesor universitar este de neînchipuit în afara activității de cercetare, care, implicit, îi asigură o performanță continuă. În universitatea bălțeană, există o bogată tradiție de cercetare, consolidată prin eforturile unor animatori ai activității științifice, care au reușit să pună temelia patrimoniului științifico-didactic național. Problematika științifică, abordată în lucrările universitarilor bălțeni, este orientată spre rezolvarea eficientă a problemelor învățământului contemporan la toate nivelurile de formare, îmbinând eficient procesul de instruire cu creația științifică.

¹ Șefă birou, Biblioteca Științifică a USARB, angelahabasescu@gmail.com,

² Bibliotecară, Biblioteca Științifică a USARB, dascal.olga@mail.ru

În acest sens, catedrele Facultății de Științe ale Educației, Psihologie și Arte a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți constituie subdiviziuni universitare performante, obiectivele principale ale căror sunt organizarea suportului educațional și metodologic al programelor educaționale, cercetării, activităților educaționale în universitate.

Corpul profesoral al Facultății îl constituie cadrele didactice de la trei catedre și o secție, responsabile de organizarea și dirijarea procesului educațional. Titularii Facultății desfășoară o activitate prodigioasă pe dimensiunea didactică și de cercetare științifică. Toate cercetările universitare sunt susținute prin efortul substanțial al Bibliotecii Științifice.

Catedra de Științe ale educației

Sarcina de bază a Catedrei constă în formarea, educarea, dezvoltarea unor specialiști competenți, cu studii superioare de licență, masterat, în domeniile învățământului primar și preșcolar, erudiți, mobili, capabili de inovație și auto-dezvoltare, conștienți de prioritatea valorilor spirituale și morale și de responsabilitatea lor civică față de generațiile viitoare.

Rezultatele preocupărilor membrilor catedrei s-au materializat în monografii, manuale, cursuri de prelegeri, îndrumare de proiectare, ghiduri pentru practica pedagogică, curricule ale disciplinelor de studii, lucrări științifice publicate în reviste de circulație națională și internațională, în culegeri de lucrări ale conferințelor și simpozioanelor științifice. La catedra de științe ale educației activează 16 cadre didactice titulare, dintre care: 1 doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, 5 doctori în științe pedagogice, conferențieri universitari; 5 doctori în științe pedagogice, lectori universitari și 5 asistenți universitari. Pentru a confirma amprenta impactului științific al reprezentanților acestei catedre în profilul de cercetare, vom nominaliza doar câțiva din profesorii care au contribuit și contribuie la realizarea cu succes a obiectivelor propuse: Ciobanu Lora, dr., conf. univ., Pereteatcu Maria, dr., conf. univ., Gagim Ion, dr. hab., profesor universitar, Sacaliuc Nina, dr., conf. univ., Șova Tatiana, dr., conf. univ. etc.

Am evaluat, conform datelor catalogului electronic LibUniv pe platforma Primo <http://primo.libuniv.md/> și Bibliotecii digitale <http://tinread.usarb.md:8888/jspui/>, aportul științific, științifico-metodic și didactic al cadrelor didactice ale catedrei. Aducem în vizor doar cele mai semnificative rezultate (Tabelul 1).

Tabelul 1. *Aportul științific, științifico-metodic al corpului didactic al catedrei de Științe ale educației (selectiv)*

	Personal academic	cărți	curricule	articole
1.	I. Gagim, dr. hab., prof. univ.	54	14	128
2.	M. Pereteatcu, dr., conf. univ.	38	14	71
3.	T. Șova, dr., conf. univ.	33	27	28

4.	N. Sacaliuc, dr., conf. univ.	21	16	52
5.	L. Ciobanu, dr., conf. univ.	19	17	35
6.	A. Brițchi, dr., conf. univ.	10	15	14
7.	L. Cotos, dr., lect. univ.	9	8	14
8.	A. Bejan, dr., lect. univ.	4	8	21

Profesorii de la catedra de Științe ale educației au elaborat în total circa 150 de manuale, monografii, note de curs, indicații metodice, ghiduri, studii analitice și culegeri de note, peste 130 de curricule la diferite discipline și au publicat în culegeri, reviste naționale și internaționale peste 450 de articole.

Catedra de Psihologie

Catedra de psihologie reprezintă o unitate care are misiunea de a elabora, de a aplica, monitoriza și implementa politicile în domeniul psihologiei, cercetării și inovării, politici care contribuie la formarea specialiștilor competitivi pe piața muncii, apti de a interveni în numeroase domenii de activitate, în care factorul uman are un rol decisiv. Acest proces este asigurat de prezența unor cadre didactice competente: Silvia Briceag, dr., conf. univ., Daniela Cazacu, dr., conf. univ., Luminița Secrieru, dr., conf. univ., Maria Corcevoi, dr., lect. univ., și asistenții universitari Lilia Nacai și Vasile Garbuz. Am cercetat catalogul electronic LibUniv pe platforma Primo, Biblioteca digitală a Bibliotecii Științifice <http://tinread.usarb.md:8888/jspui/> și propunem cele mai impunătoare rezultate, reflectate în publicațiile cadrelor didactice de la această catedră (Tabelul 2):

Tabelul 2. *Aportul științific, științifico-metodic al corpului didactic al catedrei de Psihologie (selectiv)*

	Personal academic	cărți	curricule	articole
1.	S. Briceag, dr., conf. univ.	18	18	51
2.	L. Secrieru, dr., conf. univ.	8	13	18
3.	D. Cazacu, dr., conf. univ.	3	7	13
4.	L. Nacai, asistent univ.	5	10	29
5.	M. Corcevoi, dr., lect. univ.	3	7	17
6.	V. Garbuz, asistent univ.	3	4	8
	Cadre didactice prin cumul			
7.	M. Șlehtițchi, dr. hab. în psihologie, dr. în pedagogie, conf. univ.	25	6	72
8.	V. Pritcan, dr., conf. univ.	42	11	41

Titularii acestei catedre desfășoară consecvent demersuri științifice de calitate ce asigură performanțe vădite. Contribuția valoroasă a cadrelor didactice la dezvoltarea științei s-a manifestat prin elaborarea și publicarea a circa 100 de monografii, manuale și suporturi de curs, ghiduri și îndrumare metodice, peste 70 de curricule, circa 200 de studii și articole.

Catedra Arte și Educație artistică

Catedra organizează și realizează, la un nivel calitativ înalt, procesul de formare profesională în domeniul artelor și pedagogiei artistice la nivelul studiilor de licență, masterat și doctorat; este angajată activ, la nivel național și internațional, în eforturile de cercetare științifică, creație artistică și acțiuni cultural-artistice. Perfecționarea calității procesului instructiv-didactic și a celui de cercetare științifică este asigurată de un corp profesoral competent, format din mai mulți doctori în științe, conferențieri universitari. Vizibilitatea catedrei este promovată la nivel național și internațional prin activitatea prodigioasă a titularilor: Marina Morari, dr., conf. univ., Margarita Tetelea, dr., conf. univ., Tatiana Bularga, dr., conf. univ., Lilia Granețkaia, dr., conf. univ., Elena Gupalova, dr., conf. univ., etc. Evidențiem cele mai reprezentative rezultate (Tabelul 3):

Tabelul 3. *Aportul științific, științifico-metodic al corpului didactic al catedrei de Arte și Educație artistică (selectiv)*

	Personal academic	cărți	curricule	articole
1.	M. Morari, dr., conf. univ.	21	4	59
2.	M. Tetelea, dr., conf. univ.	12	15	45
3.	E. Gupalova, dr., conf. univ.	11	6	14
4.	L. Granețkaia, dr., conf. univ.	7	12	33
5.	T. Bularga, dr., conf. univ.	6	3	54
6.	V. Crișciuc, dr., lect. univ.	6	13	43
7.	M. Cosumov, dr., conf. univ.	6	4	31
8.	M. Caliga, asistentă univ.		17	38
	etc.			

Personalul academic de la Catedra *Arte și Educație artistică* a elaborat circa 80 de manuale, monografii, suporturi de curs, ghiduri metodice, culegeri de note, 85 de curricule și au publicat în culegeri ale materialelor conferințelor naționale și internaționale, în reviste și ziare peste 350 de articole.

Calificarea procesului didactic la USARB este determinată de calitatea managementului educational și buna conlucrare a tuturor subdiviziunilor universitare. Pregătirea cadrelor didactice pentru învățământul primar și preșcolar, psihologilor, specialiștilor în domeniul artelor și pedagogiei artistice este un proces de

importanță majoră, deloc ușor, depinde în cea mai mare măsură de competența și profesionalismul profesorilor, care investesc cu pasiune potențialul lor intelectual în tinerii care au ales să studieze specialitățile propuse la Facultate.

Conform datelor catalogului electronic LibUniv pe platforma Primo și Bibliotecii digitale a Bibliotecii Științifice, contribuțiile științifico-didactice ale universitarilor bălțeni de la Facultatea ȘEPA, numele multora din ei sunt cunoscute departe de frontierele țării. Rezultatele științifice s-au materializat în peste 300 de monografii, manuale, cursuri universitare, ghiduri metodologice, circa 400 de curricule, programe didactice la diferite discipline de studii și peste 1000 de articole, care pot fi consultate în colecțiile Bibliotecii Științifice a USARB și online.

Biblioteca Științifică susține dezideratul Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, care promovează creșterea importanței cercetării, asigurarea calității și eficacității procesului de instruire și cercetare științifică.

Valorificarea produsului științific și științifico-didactic al cadrelor didactice a USARB este asigurată, de către Biblioteca Științifică, prin organizarea și prezentarea expozițiilor tradiționale în instituție și alte spații din municipiu, prin organizarea diferitor prezentări și lansări de carte.

O modalitate de valorificare a colecției ce oferă o arie și mai largă de acoperire a publicului studios este elaborarea diferitor expoziții online, plasarea lor pe pagina Web a Bibliotecii <http://libruniv.usarb.md/> și în bibliotecile și platformele deschise. Impactul acestor expoziții poate fi urmărit prin numărul impunător de vizualizări.

Informarea publicului larg despre lucrările profesorilor se produce și de pe blogul bibliotecii „*Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți în dialog cu cititorii*” <https://bs-usarb.blogspot.com/>.

Bibliotecarii BȘ a USARB promovează rodul cercetărilor corpului didactic al Universității elaborând bibliografii, anuare, în care sunt colectate informațiile despre patrimoniul documentar elaborat în timp: colecția ***Bibliographia Universitas*** (lucrările profesorilor și colaboratorilor USARB) și ***Facultas Biography USARB*** (bibliografii care pun în lumină contribuțiile științifice ale cadrelor didactice de la o facultate sau alta). Biobibliografiile elaborate sunt consacrate personalităților universitare bălțene, adevărați intelectuali cu contribuții marcante în diverse domenii ale științei și învățământului, cu merite deosebite în formare și cercetare. Toate aceste lucrări contribuie la consolidarea imaginii Universității în lumea academică, la continuitatea în cercetare, la stimularea cercetării științifice a studenților, la popularizarea realizărilor științifice a membrilor comunității universitare. Lucrările în cauză pot fi consultate în accesul deschis, pe pagina Web a Bibliotecii Științifice <http://libruniv.usarb.md/>.

Scopul general al Accesului Deschis este de a beneficia de conținutul informațional internațional și de a asigura crearea și distribuirea conținutului local. Pentru a spori vizibilitatea și ratingul Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, a fost creat Repozitoriul instituțional **ORA USARB** cu acces deschis, ce conține publicații didactice, lucrări de referință, materiale multimedia,

publicații seriale etc., semnate de cadrele didactice și bibliotecarii universitari. Repozitoriul este integrat cu succes în circuitul informațional mondial – modulele [BASE](#), [DuraSpace](#), [OpenDOAR](#) și [Registry of Repository Access Open \(ROAR\)](#). Prezența RI OPEN RESEARCH ARCHIVE USARB în aceste module contribuie la promovarea imaginii și la creșterea vizibilității USARB online și prezentarea producției științifice proprii în rețeaua globală.

Cele cca 5 mii de documente indexate, la moment în ORA USARB, includ și 854 de publicații (articole, monografii, studii, materiale ale conferințelor, publicații didactice, etc.), semnate de corpul științifico-didactic al Facultății ȘEPA.

Avantajele Repozitoriului instituțional ORA USARB constituie sprijin real pentru activitatea științifică, îmbunătățirea calității comunicării științifice; prezența USARB în clasamentul internațional (publicațiile incluse la moment în ORA USARB sunt indexate în *Google Scholar*, *ZENODO*, *OpenAire*, *DataCite* și automat în profilul cercetătorului), fiind vizibile în *Web of Science*, *Scopus*, *Publish or Perich*, etc. Grație procesului de înregistrare a publicațiilor în Repozitoriu, crește indicele de citare a lucrărilor, autorii au o vizibilitate sporită la nivel internațional, un impact și prestigiu mai mare în comunitatea științifică națională și internațională.

Publicarea rezultatelor activității științifico-didactice ale profesorilor facultății ȘEPA, în acces deschis, contribuie la eficientizarea interacțiunii informației în comunitatea academică, aducând viteză metodelor tradiționale de comunicare științifică, accelerând semnificativ schimbul de date, dar nu mai puțin important și, extinzând disponibilitatea în rețea a rezultatelor cercetărilor, creând posibilitatea de a verifica și a reproduce rezultatele, de a analiza datele ce stau la baza diverselor studii.

Prezența universitarilor bălțeni în cele mai prestigioase baze de date științifice internaționale cu acces la colecții de resurse, editate de cele mai prestigioase edituri: [Web of Science](#), [Scopus](#), [Dimensions.com](#), [Springer](#), [EBSCO](#), [Academia.edu](#), [Research4Life](#), [IGI Global](#); [Repozitoriul European ZENODO](#), [Biblioteca Europeană online Centrală \(CEEOL\)](#), [eLibrary.ru](#) și altele, extinde accesul la cercetarea științifică universitară, crește vizibilitatea și impactul rezultatelor cercetărilor științifice la nivel național și internațional, sporind totodată și imaginea instituțională a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

[Dimensions.com](#) este cea mai mare bază de date de cercetare interconectată din lume, care este concepută pentru a simplifica căutarea publicațiilor științifice, pentru a atrage atenția editorilor asupra problemei completitudinii și calității metadatelor publicațiilor științifice, pentru a îmbunătăți prezentarea publicațiilor științifice în motoarele de căutare specializate, care pot extinde studierea relațiilor dintre autori și documente din diverse discipline științifice. Prezența cadrelor didactice FȘEPA în această bază de date este reflectată în tabelul nr. 4.

Tabelul 4. Aportul științifico-didactic al corpului didactic FȘEPA în Dimensions (selectiv)

	Personal academic	publicații	citări
1.	M. Morari, dr., conf. univ.	6	3
2.	M. Tetelea, dr., conf. univ.	3	1
3.	I. Gagim, dr. hab., prof. univ.	2	
4.	A. Brițchi, dr., conf. univ.	2	
5.	T. Bularga, dr., conf. univ.	8	2
6.	V. Crișciuc, dr., lect. univ.	7	1
7.	M. Cosumov, dr., conf. univ.	10	4
8.	M. Caliga, asistentă univ.	6	-
9.	S. Briceag, dr., conf. univ.	1	
10.	D. Cazacu, dr., conf. univ.	1	
11.	A. Glebov, asistent univ.	3	1
12.	M. Șleahțișchi, dr. hab. în psihologie, dr. în pedagogie, conf. univ.	5	
	Total	54	12

Există mai multe posibilități de clasare a oamenilor de știință prin mai multe sisteme de notare pentru indicele h , indicele $i10$, indicele g și alți parametri scientometrici și de a găsi valoarea cercetărilor științifice: numărul de lucrări publicate și citările.

Pentru a stabili valoarea indicelui h , pot fi utilizate mai multe baze de date, inclusiv biblioteca electronică eLibrary.ru, ce ne oferă o privire de ansamblu vizavi de aportul științifico-didactic instituțional al profesorilor Facultății ȘEPA după cantitatea publicațiilor și citărilor (Fig. 1).

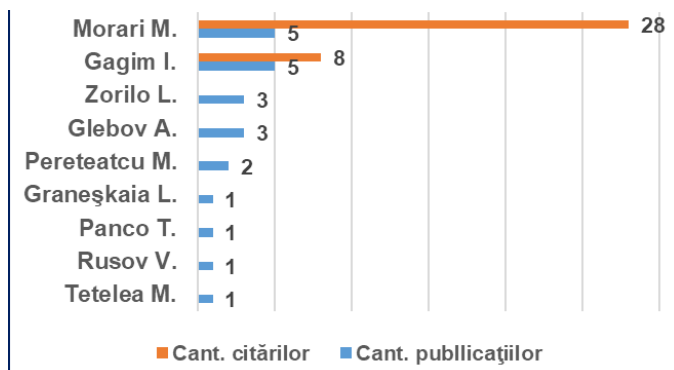

Fig. 1 Aportul științifico-didactic al corpului profesoral FȘEPA în biblioteca electronică eLibrary.ru

Indexearea publicațiilor în reviste cu impact, materiale ale manifestărilor științifice naționale și publicarea în culegerile internaționale ale autorilor de la Facultatea ȘEPA au adus rezultate frumoase: profiluri create în Google Scholar cu ajutorul colaboratorilor Bibliotecii Științifice în cadrul proiectelor instituționale – 31 la număr, citări acumulate de membrii a 3 catedre de la această facultate – 2 602 și ca rezultat indexul h – 127. Cercetarea pozițiilor individuale pe facultate: Briceag S., dr., conf. univ. – 9 h, Gagim I. dr. hab., prof. univ. – 8 h, Morari M, dr., conf. univ. – 6 h, Pritcan V., dr., conf. univ. – 5 h.

Rezultatele clasamentului cercetătorilor în Google Scholar a influențat considerabil un nou sistem mondial *Indexul științific AD* (*Indexul științific Alper-Doger*), care arată coeficienții de productivitate din ultimii șase ani ai oamenilor de știință pe baza scorurilor indexului h și cantității citărilor. În ediția 2023 a Indexului științific, sunt prezenți 23 de cadre didactice a USARB, printre care se regăsesc și profesorii de la FȘEPA, Pritcan Valentina, dr., conf. univ. – 5 h, 82 citări și Secrieru Luminița, dr., conf. univ. – 4 h, 61 citări.

Biblioteca Științifică a USARB oferă o gamă de servicii bibliometrice. Pentru o sinteză a rezultatelor cercetării corpului profesoral-didactic universitar, la solicitarea cadrelor didactice, bibliotecarii elaborează dosare scientometrice, în care este evaluată vizibilitatea autorilor în circuitul științific mondial. În ultimii ani, au fost efectuate cercetări și întocmite dosare scientometrice pentru următorii profesori ai Facultății ȘEPA: S. Briceag, dr., conf. univ., I. Gagim, dr. hab., prof. univ., L. Ciobanu, dr., conf. univ., L. Secrieru, dr., conf. univ., D. Cazacu, dr., conf. univ. și A. Bejan, dr., conf. univ.

Cercetarea științifică propriu zisă, precum și comunicarea rezultatelor cercetării au devenit destul de actuale, dar și complexe în același timp. Măsurarea vizibilității producției științifice a universităților și a cercetătorilor, prin metode cantitative și scientometrice, este un instrument fundamental în stabilirea valorii internaționale a unei universități, dar și în evaluarea statistică a rezultatelor cercetării științifice și promovarea accesului deschis la informație.

Cercetarea dată reprezintă una din multiplele realizări în demersul de valorificare a potențialului creativ al USARB și al Facultății de Științe ale Educației, Psihologie și Arte în parte, care se formează în mare măsură și grație oportunităților Bibliotecii Științifice, ce se îngrijește de memoria culturală a universității, cu sprijinul căreia cercetătorii obțin recunoașterea științifică în lumea lor profesională.

Referințe bibliografice:

1. *Biblioteca Digitală a USARB*. Disponibil: <http://tinread.usarb.md:8888/jspui/>
2. *Colecția Bibliotecii Științifice a USARB*. Disponibil: <http://primo.libuniv.md/>
3. *Contribuții pedagogice ale universitarilor bălțeni*. Bălți: [S. n.], 2022, vol. 1. 461 p. ISBN 978-9975-50-279-5.
4. *Contribuții pedagogice ale universitarilor bălțeni*. Bălți: [S. n.], 2022, vol. 2. 165 p. ISBN 978-9975-50-280-1.
5. *Contribuții științifice ale profesorilor Facultății Pedagogie, Psihologie și Asistență*

- Socială*: Bibliografie selectivă. Bălți, 2006. 234 p. ISBN 978-9975-931-02-1.
6. POPA Iulius. *Facultatea de Științe ale Educației și Arte. Facultatea de Psihologie și Asistență Socială*. Chișinău: [S. n.], 2013. 269 p. ISBN 978-9975-53-208-2.
 7. *Regulamentul de organizare și funcționare a repozitoriului instituțional ORA USARB* [online] [accesat 14.09.2023]. Disponibil: http://libruniv.usarb.md/images/pdf/strategii_politici/Regulament_ORA.pdf
 8. *Repozitoriul Instituțional Open Research Archive (ORA) USARB*. Disponibil <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/>

CONTRIBUȚIA BIBLIOTECII ȘTIINȚIFICE A USARB ÎN PROMOVAREA DIVERSITĂȚII CULTURALE A UTILIZATORILOR

THE CONTRIBUTION OF THE SCIENTIFIC LIBRARY OF USARB IN PROMOTING THE CULTURAL DIVERSITY OF USERS

Margarita IULIC¹ [ORCID: 0000-0002-4702-2368]

Valentina VACARCIUC² [ORCID: 0000-0002-9950-5257]

Abstract: *The article is about the role of updating the problem of identity and cultural diversity in society. Cultural diversity, or multiculturalism, refers to the people of different cultures and nationalities living in the same country. Among the basic functions that the Scientific Library exercises, taking into account the fundamental principles of freedom and respecting cultural identity and values, a wide range of actions, traditional services, as well as the creation of modern electronic services are indicated.*

Key words: *USARB Scientific Library, professional skills, cultural diversity, multiculturalism, collections, modern services, users*

La începutul celui de-al treilea mileniu, devine evident faptul că societatea se dezvoltă pe calea unei interacțiuni din ce în ce mai mari între culturi și popoare, ceea ce actualizează problema identității și diversității culturale în societate. Diversitatea culturală, sau multiculturalismul, se referă la coexistența și interacțiunea armonioasă a diferitelor culturi.

Preambulul **Declarației universale a UNESCO privind diversitatea culturală (2001)** reafirmă definiția dată culturii referitor la dispozițiile privind diversitatea culturală și la exercitarea drepturilor culturale din instrumentele internaționale adoptate de UNESCO „*cultura* ar trebui privită ca un set de aspecte distinctive de natură materială, spirituală, intelectuală și emoțională ce caracterizează o societate sau un anumit grup social, și că aceasta cuprinde, pe lângă artă și literatură, stiluri de viață, modalități de a trăi împreună, sisteme de valori, tradiții și convingeri”. Se remarcă că cultura se află în centrul dezbaterilor contemporane despre identitate, coeziunea socială și dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere.

Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale (2005), definește că *diversitatea culturală* se referă la multiplele moduri în care se exprimă culturile grupurilor și societăților. Aceste expresii sunt transmise în cadrul și între grupuri și societăți. Protecția, promovarea și menținerea diversității culturale sunt o condiție esențială pentru o dezvoltare durabilă, în

¹ Bibliotecară, Biblioteca Științifică a USARB, ritaiulic1@gmail.com

² Bibliotecară, Biblioteca Științifică a USARB, valentina.vacarciuc62@gmail.com

folosul generațiilor prezente și viitoare.

În rezolvarea problemelor libertății personalității și consolidarea unei societăți unite, promovarea înțelegerii reciproce, culturii de comunicare, dialogului intercultural, aparține unei instituții de mare importanță, precum este biblioteca.

În *Manifestul IFLA despre Biblioteca Multiculturală (2006)* se menționează „că toți oamenii trăiesc într-o societate din ce în ce mai eterogenă. Globalizarea, migrația în creștere, comunicarea mai rapidă, transportul mai rapid și alți factori ai secolului XXI au sporit diversitatea culturală în rândul multor națiuni unde înainte poate n-ar fi existat sau a crescut multiculturalitatea existentă deja. Diversitatea culturală și lingvistică este o sursă de schimb, inovație, creativitate și coexistență pașnică printre oameni. Bibliotecile de toate tipurile ar trebui să reflecte, să sprijine și să promoveze diversitatea culturală și lingvistică la nivel internațional, național și local și astfel să lucreze pentru dialogul intercultural dintre cetățenii activi”.

Bibliotecile publice sunt organizate și funcționează în condiții egale, asigurate de stat. Acestea își desfășoară activitatea potrivit documentelor de politici în domeniul culturii, informării, educației, științei și inovării, în condițiile legislației în vigoare. Printre principiile ce stau la baza activității bibliotecilor și abordează conceptul privind diversitatea culturală, putem să evidențiem principiile: *accesibilității* - accesul egal la resurse informaționale, servicii/produse pentru toate persoanele, indiferent de vârstă, rasă, sex, religie, naționalitate, limbă sau condiție socială, pentru persoanele cu necesități speciale sau deficiențe fizice, mentale; *accesibilitatea fizică a spațiilor funcționale ale bibliotecii*; *nediscriinării* - biblioteca promovează o viziune umanistă în relații cu comunitatea, acceptând diferențele, respectarea diversității și a alterității, obiectivul egalității de șanse, idealul armoniei sociale; *utilizatorii sunt tratați fără niciun fel de deosebire ca, de exemplu, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de origine națională sau socială, avere*; *durabilității* - biblioteca sprijină și implementează prin activitățile sale Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, stipulate în Agenda ONU-2030.

Biblioteca Științifică a USARB, fiind una din structurile Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, funcționează ca parte integrantă a Sistemului Național de Biblioteci și participă la procesul de instruire, cercetare și educație, constituind colecții relevante și oferind acces la o variată infrastructură informațională.

În *Regulamentul de organizare și funcționare a Bibliotecii Științifice a USARB*, se stabilește că Biblioteca, în activitatea sa, asigură respectarea *principiului egalității utilizatorilor*, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar, concomitent inspirând descoperirea intelectuală, educarea, instruirea, cercetarea, învățarea pe tot parcursul vieții și recreerea utilizatorilor.

Printre funcțiile de bază pe care le exercită biblioteca, ținând cont de principiile fundamentale de libertate și echitate în ceea ce privește accesul la informație

și cunoaștere exhaustivă, respectând identitatea și valorile culturale se indică: *valorificarea patrimoniului cultural și sprijinirea pluralității culturilor; promovarea și oferirea accesului la colecții și la informații referitoare la colecții prin: a) organizarea de evenimente de lansare/prezentare, promovare de carte sau alte documente de bibliotecă; b) organizarea, inclusiv on-line, a expozițiilor permanente și/sau temporar de carte, artă, istorie, sau în oricare alt domeniu de interes academic; c) organizarea altor evenimente și activități culturale tematice de interes academic; prelucrează și diseminează informații de interes educațional și științific social; implicarea, în limita capacităților și/sau competențelor, la planificarea și realizarea activităților de interes comunitar oferind platforme și spații pentru dezbateră, promovarea, și pentru realizarea inițiativelor și activităților civice, sociale, culturale.*

Printre activitățile Bibliotecii Științifice a USARB care țin cont de promovarea diversificării culturale și lingvistice, incluzând resurse digitale și multimedia putem enumera: dezvoltarea colecțiilor naționale și internaționale prin achiziții, donații, sponsorizări, Depozit Legal, donații colecții particulare. Colecția Bibliotecii are o structură enciclopedică, asigurând o bază pluridisciplinară aprofundării studiilor universitare și cercetării, specializate pe profilul facultăților și domeniilor adiacente. Colecțiile Bibliotecii Științifice USARB, la 01.01.2023, constituie 1 005 733 u.m. în 317 550 titluri, 57 limbi, pe diverse suporturi informaționale.

Susțin accesul la colecțiile structurilor naționale / internaționale, integrate în Bibliotecă: Centrul de Documentare al ONU, Centrul de Informare al Uniunii Europene (EUi), Punctul de Informare Documentare NATO, Colecțiile: Biblioteca Depozitară Regională a Băncii Mondiale, Institutul Cultural Român, AGEPI; WILHELMI, Journal Donation Project (JDP). Biblioteca, dezvoltând colecțiile de documente în diferite limbi ale popoarelor, devine un centru de familiarizare cu culturile naționale, istoria, limbile, literatura și arta acestora.

Biblioteca Științifică, din anul 2016, vine în sprijinul Agendei 2030 de promovare și susținere a celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă, lansate de ONU. Obiectivul 4 Educație de calitate, vizează asigurarea unei educații de înaltă calitate, incluzive și echitabile pentru toți, indiferent de sex, vârstă, rasă și origine etnică și promovarea oportunităților de învățare pe întreg parcursul vieții, iar punerea sa în aplicare este esențială pentru implementarea cu succes a întregului set de ODD. Orice activitate în bibliotecă susține un obiectiv prin organizarea unei game largi de acțiuni, servicii tradiționale, precum și crearea serviciilor electronice moderne.

Încurajarea accesului universal și sprijinirea schimbului de cunoștințe și practici privind pluralismul cultural în spațiul virtual, Bibliotecă oferă prin prezența sa în mediul online, deținerea și utilizarea Pagina Web a Bibliotecii <http://libruniv.usarb.md/>.

Cu scopul asigurării accesului online la o gamă largă de materiale și publicații în diferite limbi și sporirea vizibilității comunității academice în spațiul virtual, bibliotecarii elaborează și actualizează baze de date instituționale: Catalogul electronic *PRIMO ExLibris*; Arhiva Instituțională *Open Research Archive* (ORA) USARB; *SumarScanat*; *Opere muzicale în format MP3* și *Biblioteca Digitală*,

contribuind la valorificarea patrimoniului documentar al cadrelor didactico-științifice universitare și conținuturi create de autori din afara instituției.

Cu privire la sporirea capacităților de implicare a bibliotecii în transferul de cunoștințe și în formarea liberă a opiniilor, Biblioteca propune date despre resursele informaționale, serviciile și facilitățile oferite prin blogurile *Biblioteca în dialog cu cititorii* [http:// bs-usarb.blogspot.md/](http://bs-usarb.blogspot.md/), *Centrul de Informare al României* <https://cirkalti.wordpress.com/>, blogul *Bibliotecarii USARB: Profesional* <https://bsusarbprofesional.blogspot.com/>, inclusiv furnizarea prin e-mail, pentru dezvoltarea interesului pentru lectură, informare, instruire, cercetare, activități culturale și de recreere ale utilizatorilor.

Pentru a comunica și partaja serviciile și produsele sale, Biblioteca a creat spații virtuale personalizate pe rețelele sociale *Facebook, Twitter, Youtube, Flickr, Slideshare, Delicious, Pinterest, Ok, Instagram, Telegram, LinkedIn*, în Enciclopedia deschisă Wikipedia.

Biblioteca este instituția care realizează, în mod planificat și organizat, sprijinirea dezvoltării individului prin procesele de instruire și educație, concentrate în procesul de învățământ. O bibliotecă eficientă este partenera utilizatorului, valorizând respectarea identității sale culturale, naționale și sociale, recunoscând importanța acestora și căutând să atragă toate resursele informative și educative, pe care le identifică, le implică și le folosește activ.

În contextul promovării, dezvoltării și susținerii diversității culturale și lingvistice, Biblioteca Științifică este prezentă în mai multe activități științifice și culturale, campanii, programe infodocumentare. Menționăm unele din ele: comunicări la conferințe, simpozioane naționale și internaționale: L. Mihaluța, E. Cristian *Spiritul românesc în colecția de carte rară și veche a Bibliotecii universitare bălțene* (online) în cadrul ed. a VII-a „Biblioteca – tezaur al memoriei științifice și culturale” (2023) a Simpozionului național cu participare internațională *Contribuția bibliotecii la afirmarea diversității culturale în spațiul românesc*, Suceava, România; Igor Cereteu, Aculina Mihaluța *Biblioteca preotului Gheorghe Armașu din Petreni: o comoară regăsită. Despre cartea românească*, comunicare în cadrul Conferinței Științifice Internaționale *Latinitate, Romanitate, Românităte, ediția a 6-a, 3-5 noiembrie 2022*, alte activități culturale: *Săptămâna Internațională a Accesului Deschis; Ziua Europeană a Limbilor*, Concursuri de poezie franceză în cadrul *Lunarului Francofonei* în Centrul de Informare al Uniunii Europene, clubul Educație Civică Europeană; Reviste literare orale cu ocazia *Zilei filologului*; prezentări de expoziții offline și online, audiții în cadrul *Salonului Muzical*, excursii virtuale și tradiționale în cadrul *Săptămânii Internaționale a Educației Artistice*.

Personalul unei biblioteci multiculturale ar trebui să reflecte caracteristicile culturale și lingvistice ale comunității pentru a garanta conștientizarea culturală, să reflecte comunității servicii de bibliotecă și să încurajeze comunicarea, să ofere spații încurajând colaborările cu grupuri relevante de utilizatori și profesioniști locali, naționali sau de nivel internațional. Astfel în cadrul parteneriatului comunitar

(cu Universitatea de Stat), Biblioteca Științifică participă activ la desfășurarea diverselor evenimente precum: lansări de carte a scriitorilor basarabeni și din străinătate; Mese rotunde cu diverse generice: *Accesul Deschis - contează modul în care deschidem cunoașterea*, *Miorița – izvorul nemuririi (170 ani de la publicare)*, *Vladimir Beșleagă - eseist, jurnalist, scriitor, traductor*, etc. realizate în cadrul Clubului Cărții, Clubului ZIG-ZAG CAFÉ, Clubului BiblioSpiritus, Centrului de Informare a Uniunii Europene, Centrului de Informare a României; întrunirilor grupurilor sociale și minorităților: *Holocaustul necunoscut* organizate în contextul marcării Zilei Europene de Comemorare a Holocaustului împotriva romilor; Concursul *Юний Дослідник: Краса і слава рідного краю*, în cadrul Zilei Scrisului și limbii ucrainene, organizat cu susținerea Consulatului Ucrainei din Bălți și Centrului de limbă și cultură ucraineană USARB; *Atelier de încondeiere a ouălor*, ghidat de S. Paic, Cluj-Napoca, România; vizionarea filmelor: *Cinemateca Franceză* în cadrul Centrului de cultură și civilizație Franceză, cu prezența voluntarilor de la Alianța Franceză din Moldova; *Festivalul CinePOLSKA*, organizator Institutul Polonez din București; filmul documentar *Constantin Brâncuși – Portret – Omul și Timpul*, coordonator Centrul de Informare al României, Bălți, etc.

Biblioteca Științifică a USARB asigurând acumularea, conservarea și transmiterea normelor și valorilor culturale, tinde să organizeze dialogul social în cadrul diferitelor tradiții culturale. Spațiul cultural al bibliotecii permite o atmosferă deschisă pentru comunicare și învățare reciprocă între utilizatorii din punct de vedere cultural și lingvistic, recunoscând faptul că fiecare are cunoștințe și experiențe specifice care îi pot îmbogăți pe ceilalți.

Pentru a răspunde provocărilor interacțiunilor interculturale din punct de vedere al serviciilor bibliotecii multiculturale, este necesară educația profesională și instruirea continuă, asimilarea de noi cunoștințe, experiențe, bune practici. Printre acțiunile care contribuie la dezvoltarea și modernizarea competențelor lingvistice și profesionale ale bibliotecarilor USARB, menționăm importanța studierii limbii engleze. Bibliotecari au avut posibilitatea de a participa la: *Cursul de Limbă engleză, Nivelul A1B*, organizat de către *Centrul de Formare Profesională Continuă, USARB (14.10.2021 – 30.06.2022)*; *Trainingul Engleza pentru Scopuri Specifice (ESP)*, *Trainingul Cultura Informației și abilități de cercetare*, organizat în cadrul *Programului Erasmus+*, Proiectul „*Servicii de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor în Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului bibliotecar și reformarea bibliotecilor [LNSS]*” : 2016-2018; *Cursul gratuit de studiere a limbii Engleze pentru angajați (Corpul Păcii SUA)*.

Competența comunicării în limba engleză a bibliotecarilor joacă un rol fundamental în realizarea ideii unui spațiu informațional comun, cu ajutorul căruia devine posibilă înțelegerea reciprocă și interacțiunea între reprezentanții diferitelor culturi. Importanța cunoașterii limbilor moderne și competența de relaționare de către bibliotecari este binevenită, pentru a lucra cu diverse comunități multiculturale și capacitatea de a le satisface nevoile informaționale, spirituale, intelectuale și culturale.

Activitatea bibliotecilor trece, în prezent, prin schimbări semnificative, fiind influențată în mod activ de tendințele globale - migrația populației, inclusiv a persoanelor de diferite etnii, pentru care bibliotecile reprezintă o zonă de adaptare favorabilă și deven centre de sprijin informațional. Prin urmare, putem releva faptul că activitățile multiculturale ale bibliotecilor trebuie să reflecte, să promoveze diversitatea culturală și lingvistică la nivel național, internațional, regional și local, să sprijine dialogul intercultural și cetățenia activă, conferind astfel bibliotecilor un loc deosebit în rândul instituțiilor sociale.

Referințe bibliografice:

1. *Biblioteconomie și științe ale informării* : Manual practic [online]. Chișinău: BNRM, 2020. 252 p. ISBN 978-9975-3425-3-7 [citată 9.09.2023]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/biblioteconomie%20MP.pdf>
2. CHERADI, Natalia, RAILEAN, Elena. Biblioteca - spațiu de formare a toleranței. In: *Promovarea egalității de șanse în educație și cultură: rolul bibliotecilor* : conf. șt. intern., 12 decembrie 2013. Chișinău, 2014, pp. 125-133. ISBN 978-9975-75-682-2 [online] [citată 7.09.2023]. Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/1924/Cheradi_N_Railean_E_%20Conf_Egalitatea%20de%20sande_12-12-2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. *Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale (20 octombrie 2005)*. [online] [citată 5.09.2023]. Disponibil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006D0515&from=ES>
4. *Declarația Universală a UNESCO privind diversitatea culturală (2 noiembrie 2001)* [online] [citată 5.09.2023]. Disponibil: <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/unesco-universal-declaration-cultural-diversity>
5. DAVÎDIC Galina. *Comunicarea și educația interculturală în bibliotecă (Incluziunea interculturală și a refugiaților din Ucraina)* [online] [citată 6.09.2023]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1783/Davidic_Comunicarea.pdf?sequence=1&isAllowed=y
6. *Manifestul Bibliotecilor Multiculturale IFLA. Biblioteca multiculturală - O poartă spre o societate culturală diversificată în dialog* [online] [citată 5.09.2023]. Disponibil: https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/749/1/multicultural_library_manifesto-ro.pdf
7. MIHALUȚA, Lina. *Cursurile de limbă engleză pentru bibliotecari (ESP)*, 2018, 23-25 august, Minsk, Belarus = *English language courses for librarians (ESP)*, 2018, 23-25 august, Minsk, Belarus. In: *Confluente bibliologice*. 2018, nr. 3/4(53-54), pp. 71-73. ISSN 1857-0232.
8. *Obiectivele de Dezvoltare Durabilă* : Anexă la scrisoarea nr. 07/13-682 din 02.08.2017 [online] [citată 5.09.2023]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/obiectivele_de_dezvoltare_durabila.pdf

9. *Regulamentul de organizare și funcționare a Bibliotecii Științifice a USARB* [online] [citat 5.09.2023]. Disponibil: http://libruniv.usarb.md/images/pdf/strategii_politici/ROF_BSUSARB.pdf
10. TOPALO V. Capitalul educațional și cultural al bibliotecii științifice bălțene pe timp de pandemie. In: *Magazin bibliologic*. 2021, nr. 3-4, pp. 182-194. ISSN 1857-1476 [online] [citat 20.09.2023]. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1427/Topalo.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

EDUCAREA FORMALĂ, NONFORMALĂ ȘI INFORMALĂ A UTILIZATORULUI ÎN BIBLIOTECĂ

FORMAL, NON-FORMAL AND INFORMAL LIBRARY USER EDUCATION

Gabriela CAZACU¹ [ORCID: 0000-0002-6061-1984]

Abstract: *The article identifies the types of education and the role of the library in the education process, because, as an educational center, the library supports and promotes all types of education (formal, non-formal and informal) by keeping an adequate stock of books and other reading materials, making them available to all members of the community.*

Keywords: *formal education, non-formal education, informal education, the library and the user*

Educația este considerată un fenomen social, întrucât conservă și transmite, de la o generație la alta, experiența de cunoaștere teoretică și practică. Bibliotecile sunt instituțiile care colectează, stochează, procesează, organizează, difuzează și distribuie informații înregistrate în documente. Deoarece informațiile sunt atât de vitale pentru întreaga dezvoltare umană, bibliotecile, care le gestionează, au o misiune socială de neprețuit. Este enorm de mare rolul bibliotecilor și în procesul educațional de învățare și dezvoltare, în activități culturale.

Deci în calitate de centru educațional, biblioteca susține și promovează toate tipurile de educație (formală, non-formală și informală) prin păstrarea unui stoc adecvat de cărți și alte materiale de lectură, făcându-le disponibile tuturor membrilor comunității.

Pe lângă accesul la informație, lectură, bibliotecile, în ultimul deceniu, au început să își concentreze activitățile pe diferite tipuri de învățare, reprezentând o resursă extrem de valoroasă și accesibilă, pe scară largă, pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

Educația formală

Educația formală se referă la sistemul de învățământ structurat care începe de la școala primară (și în unele țări de la grădiniță) până la universitate și include programe specializate de formare tehnică și profesională. Este un ansamblu de acțiuni didactice și pedagogice, proiectate instituțional prin structuri organizate sistemic, pe niveluri și cicluri de studii, în cadrul unui proces de instruire, realizat cu rigurozitate, în timp și spațiu. Altfel zis, reprezintă un proces structurat, realizat în baza unui curriculum.

¹ Bibliotecară principală, Biblioteca Științifică a USARB, gabicaz307@gmail.com

Caracteristici ale educației formale

- Educația formală este structurată și sistematică.
- Este planificată.
- Are un sistem de clasificare cronologic.
- Are o programă orientată pe subiecte.
- Profesorul este în centrul atenției.

Avantaje

- Un model educațional organizat.
- Cunoștințele sunt dobândite de la profesori pregătiți și profesioniști.
- Proces de învățare structurat și sistematic.
- Evaluările intermediare și finale sunt asigurate pentru avansarea în următoarea fază de învățare.
- Conduce la un certificat recunoscut oficial.
- Oferă acces ușor la locuri de muncă.

Fiecare instituție de educație formală, fie că este o școală, un colegiu sau o universitate, ar trebui să aibă o bibliotecă atașată cu o colecție de cărți relevante pentru cursurile de studiu. Utilizatorii ar trebui încurajați să citească cărți și să îmbogățească cunoștințele conținute în ele. Prin lectura extensivă a unei varietăți de cărți referitoare la un subiect, un student va putea dobândi cunoștințe aprofundate despre acest subiect. Fiind capabil să analizeze și să compare diferite puncte de vedere, așa cum sunt expuse în diferite cărți, un student își va putea dezvolta capacitatea de gândire analitică și critică. Acest lucru îi va permite să formuleze puncte de vedere și opinii independente. Deci biblioteca are un rol educativ, oferind documente relevante, pentru nevoile persoanelor angajate cu diferite vocații..

Biblioteca se implică activ în procesul de educare formală în cadrul orelor promovate în sălile de lectură, în cadrul cărora studenții utilizează resurse informaționale oferite de bibliotecă, precum și în procesul cotidian de deservire, când utilizatorii împrumută documentele recomandate de cadrele didactice pentru cursurile de studiu și cercetare.

Educație non-formală

Educație non-formală este ansamblul acțiunilor instructive proiectate și realizate într-un cadru instituționalizat extrașcolar, constituit ca o punte de legătură între cunoștințele asimilate la lecții și cele acumulate în contextul educației informale. Educația non-formală se referă la programe și procese planificate și structurate de educație personală și socială menite să îmbunătățească o serie de abilități și competențe, în afara curriculumului educațional formal. Deci, presupune practicarea unor activități planificate fără obligativitatea unui curriculum.

Caracteristici ale educației non-formale

- Educația non-formală este planificată și se desfășoară în afara sistemului școlar.

- Orarul și programul pot fi ajustate.
- Spre deosebire de educația formală teoretică, este învățământ practic și profesional.
- Educația non-formală nu are limită de vârstă.
- Aceasta implică învățarea deprinderilor profesionale.

Avantaje

- Pregătire practică și profesională.
- Proces de autoînvățare.
- Flexibilitate în vârstă, curriculum și timp.
- Sistem educațional deschis în care atât sectorul public, cât și cel privat sunt implicați în proces.
- Nu este necesar de efectuat examene regulate.

În educația non-formală, unde ajutorul profesorului este minim, biblioteca este principala resursă, care pune la dispoziție tot ce este necesar pentru educație. Dobândirea cunoștințelor prin autostudiu este foarte importantă pentru studenți. Bibliotecile au un rol semnificativ în educația non-formală, ele deschizând diverse facilități pentru formarea profesioană.

Un rol important, la acest capitol, îl au activitățile, orele și instruirea nonformală în baza cursului Bazele Culturii informației, ce se desfășoară la Biblioteca Științifică a USARB anual în cadrul programului NOUL UTILIZATOR.

Educație informală

Educația informală este ansamblul influențelor instructive și pedagogice exercitate spontan și continuu asupra individului în familie, în localitate, în cartier, în stradă, în (micro)grupuri sociale, în mediul social (cultural, profesional, economic, religios etc.), în comunitate (națională, zonală, teritorială, locală) și prin mass-media. Este învățare neplanificată și spontană a comportamentelor, normelor și valorilor, care apar, de obicei, în afara setărilor formale. Educația informală este interpretată ca „proces ce durează o viață, prin care fiecare persoană dobândește cunoștințe, îndemnări, aptitudini și înțelegere din experiențele zilnice”. Învățarea informală modernă ține de mai multe forme, inclusiv viziunea de videoclipuri, auto-studiu, citirea de articole, participarea la forumuri și camere de chat, sesiuni de coaching și jocuri.

Educația informală admite modalități de formare profesională neinstituționalizate și nestructurate (activități organizate în familie, la locul de muncă, în comunitate, activități culturale etc.) care contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale.

Caracteristici ale educației informale

- Educația informală se petrece înafara auditoriului.
- Nu are o programă definită.
- Nu este planificată dinainte și nu are un orar.
- Este o educație prin experiența zilnică și prin învățarea de lucruri noi.
- Este un proces pe tot parcursul vieții într-un mod natural.

- Educația informală se obține din orice sursă, cum ar fi mass-media, experiențe de viață, prieteni, familie etc.

Avantaje

- Proces de învățare natural, deoarece se poate învăța oriunde și în orice moment.
- Implică activități precum cercetari individuale și personale pe un subiect de interes prin utilizarea cărților, bibliotecilor, rețelelor sociale, internetului sau obținerea asistenței de la formatori informali.
- Se utilizează o varietate de tehnici.
- Nu există un interval de timp.
- Proces de învățare mai puțin costisitor și eficient în timp.
- Informațiile necesare se obțin din cărți, TV, radio sau conversații cu prietenii/membrii familiei etc.

Biblioteca, fiind un depozit de documente și resurse digitale, servește ca un facilitator în organizarea și furnizarea de cunoștințe relevante la cerere. În procesul de educare informală biblioteca are drept scop de a împărtăși cât mai multă informație.

Un rol important au și informațiile postate pe rețelele de socializare, care permit utilizatorilor să adună rapid și ușor conținut din diferite surse, combinându-le într-o singur fragment de învățare. Acest lucru se realizează printr-o funcție de căutare ușor de utilizat și un instrument simplu de glisare și plasare, ceea ce înseamnă că oricine poate deveni un curator al propriilor cunoștințe.

Vizionarea video spoturilor și a video tutorialelor pe pagina web a bibliotecii este, de asemenea, o modalitate de învățare informală.

Învățarea informală permite cursanților să stabilească când, unde, cât de des și cât timp doresc să învețe.

Învățarea formală și informală formează o strategie eficientă de învățare mixtă.

Concluzie

Societatea, continuu, a avut necesități, imperative, obligațiuni pentru dezvoltarea sa, printre ele un rol promordial revine educației, cercetării progresului cultural, informării, activităților spirituale și ideologice, distracției și recreerii. Societatea a fondat diverse instituții pentru a răspunde acestor necesități. Printre acestea, biblioteca ocupă un loc prominent. În timp ce alte instituții sunt concepute pentru a satisface una sau câteva dintre necesități și imperative, biblioteca este capabilă să le satisfacă pe toate în egală măsură. Ea are un rol important în susținerea activităților educaționale și de cercetare ale societății, promovarea culturii, diseminarea informațiilor, satisfacerea instinctelor spirituale și ideologice ale omului și construirea unui sistem de valori pentru acesta.

Bibliotecile au un rol esențial în comunitățile locale, oferind acces la informații și resurse, sprijinind alfabetizarea și educația, promovând învățarea pe tot parcursul vieții și servind ca spațiu de adunare a comunității. Deci importanța

bibliotecilor poate fi experimentată de toți membrii comunității.

Referințe bibliografice:

1. <http://libruniv.usarb.md/index.php?lang=ro>
2. <https://www.passionineducation.com/types-of-education-formal-informal-non-formal/>
3. <https://www.eduform.snsr.ro/baza-de-date-online-cu-resurse-educationale-pentru-sustinerea-educatiei-incluzive-de-calitate/relatia-dintre-educatia-formala-nonformala-si-informala>
4. <https://thinki.com/resources/blogs/learning-in-the-modern-workplace-part-2-the-value-of-informal-learning-libraries>
5. <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/663/pdf>

VALORIFICAREA COLECȚIEI DE DOCUMENTE RARE
(DIN EXPERIENȚA BIBLIOTECII ȘTIINȚIFICE USARB)

*THE COLLECTION OF RARE DOCUMENTS VALUATION:
SCIENTIFIC LIBRARY EXPERIENCE OF USARB*

Elena CRISTIAN¹ [ORCID: [0000-0002-6365-7013](https://orcid.org/0000-0002-6365-7013)]

Svetlana CECAN² [ORCID: [0000-0001-8690-8172](https://orcid.org/0000-0001-8690-8172)]

Abstract: *The article reflects the successful activities in the process of valorization and promotion of the Collection of Rare Documents within the USARB Scientific Library. The concept regarding the valorization of the Collection of Rare Documents, presented in this article, constitutes an effective interaction with a positive impact of communication with library users.*

Keywords: *Collection of Rare Documents, national projects, scientific activities, publishing activities, studies, researches, exhibitions, cultural events*

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți este posesoarea unei Colecții de Documente Rare, care cuprinde aproximativ 8 000 u.m., în 14 limbi: Carte rară și veche – 5 748 u.m., Carte cu autograf și dedicații – 1 438 u. m., Colecția de carte religioasă, *Ioan Nicorici* – 750 u.m. Constituirea colecției a început odată cu fondarea Institutului Învățătoresc și a Bibliotecii Științifice (a. 1945) și continuă până în prezent. Cărțile din colecție datează din secolul al XVIII-lea și ilustrează munca și dragostea bibliotecarilor dăruită cărților de-a lungul timpului. Documentele din colecție au un caracter enciclopedic și universal din toate domeniile cunoașterii.

Colecția de Documente Rare cuprinde: documente remarcabile prin autori, măiestrie grafică, valoare bibliofilă, carte românească, cărți în limbi străine, cu tiraj limitat, ediții *princeps* și *antume*, cărți cu o prezentare poligrafică și artistică deosebită, cărți cu autograf și dedicații, cu însemnări ale unor personalități, cu ex-libris, periodice vechi, partituri muzicale, curiozități tipografice, cărți miraculoase etc., și reprezintă o comoară fără de preț - fondul de aur - mândria Bibliotecii noastre.

Colecția de Documente Rare are rolul de a valorifica complexitatea conținuturilor documentelor rare și vechi, cu valoare bibliofilă, istorică, științifică, artistică și rolul de a proteja, conserva și păstra acest patrimoniu cultural.

Fiind deținătorii și gestionarii acestei Colecții, am simțit o provocare, o motivare, o necesitate de a prezenta o serie de activități menite spre centrarea

¹ Șefă serviciu, Biblioteca Științifică a USARB, elena.cristian12@gmail.com

²Bibliotecară, Biblioteca Științifică a USARB, svetlana.cecan@gmail.com

atenției comunității asupra modului prin care a fost valorificată, pe parcursul anilor, Colecția de Documente Rare a Bibliotecii Științifice USARB.

Bibliotecarii implicați în conceptul de valorificare a Colecției de Documente Rare de la începutul formării sale până în prezent, au pregătit, au inspirat publicul prin, activități, expoziții, dialoguri, prezentări generate și integrate în cadrul diverselor evenimente.

În general, conceptul Valorificarea Colecției de Documente Rare poate fi împărțit în mai multe părți și mai multe activități organizate de către serviciile Bibliotecii, în scopul valorificării/promovării/prezentării, resurselor unicate ale Bibliotecii Științifice a USARB.

În continuare vom examina o suită de activități științifico-didactice, de analiză-sinteză, pentru a cunoaște mai bine procesul de valorificare a Colecției de Documente Rare sub diverse aspecte. De asemenea, vom examina particularitățile procesului de valorificare și metodologia aplicată în Biblioteca Științifică a USARB, privind gestionarea patrimoniului deținut.

Activități științifice, cu sarcini de bază:

Valorificarea rezultatelor științifice și de cercetare ale bibliotecarilor, prin diversificarea serviciilor info-bibliotecare, prezentarea și promovarea experienței la reuniunile profesionale de nivel local/național/internațional, prin intermediul Conferinței științifice internaționale, *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*, (12 ediții), inclusă în *Registrul național al manifestărilor științifice*, [Conferința științifico-practică Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie](#), alte Conferințe Științifice, *Colloquia Bibliothecariorum*, ateliere profesionale etc.

Participare la proiecte internaționale și naționale în cadrul USARB și alte instituții.

Promovarea valorilor documentare din Colecția de Documente Rare, prin intermediul comunicărilor, expozițiilor de documente, mass-media etc.

Valorificarea și asigurarea accesului la resursele informaționale din Colecția de Documente Rare.

Organizarea activității de pregătire pentru elaborarea/editarea lucrărilor bibliografice în colecțiile: *Vestigia Semper Adora*, *Bibliographia Universitas*, *Facultas Biography* – USARB, Personalități universitare bălțene etc.

Realizarea cercetărilor privind conținutul Colecției de Documente Rare și publicarea în reviste de specialitate, reviste științifice naționale și internaționale, în format electronic și tradițional: [Confluente bibliologice](#), [Bibliouniversitas@ABRM.md](#), [Magazin Bibliologic](#), [Revista Română](#), [Revista Viața Studentească](#) etc.

Cercetările științifice și bibliografice ale personalului Bibliotecii au fost apreciate și premiate cu diplome, premii și mențiuni.

Participări la proiecte naționale/internaționale:

Proiectul Early 19th Century Bessarabian Charters and Historical Documents - Cărți basarabene și documente istorice din secolul al XIX-lea a fost realizat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova în colaborare cu Ambasada SUA în Republica Moldova, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii

Moldova, Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău” (2018). În cadrul proiectului a fost promovat atelierul „Tehnologii și metode inovatoare în restaurarea documentelor vechi”. S-a accentuat importanța procesului de prezervare a colecțiilor, interesele comune pe care le au bibliotecarii din diferite țări de a *elabora* diverse politici, metode, concepte fundamentale de prezervare, securitate, valorificare, utilizarea evaluării colecțiilor și pregătirea pentru reformatare (incluzând digitizarea).

Registrul Național „Memoria Moldovei”

Programul Național „Memoria Moldovei” a fost elaborat în anul 1998, sub egida Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, după modelul Programului internațional „Memoire du Monde”, lansat de UNESCO în 1992. Misiunea programului este salvagardarea patrimoniului documentar al Republicii Moldova prin: cooperarea la nivel național, îmbunătățirea gestionării fondurilor patrimoniale, dezvoltarea și diversificarea căilor de acces și comunicare la el. Acumularea datelor privind documentele patrimoniale a fost efectuată, în baza informațiilor prezentate, de către 14 instituții de depozitare, care dețin în colecțiile lor documente patrimoniale, ce fac obiectul patrimoniului cultural național mobil, de importanță internațională, națională și teritorială. În 2003, au fost transferate pentru Programul „Memoria Moldovei” 200 de notițe bibliografice, informații despre cărțile rare de patrimoniu din BȘ USARB, unele din ele fiind unicate în RM.

În continuare prezentăm câteva titluri unicate:

1. **Lambrior, Alexandru**. Carte de citire : (bucăți scrise cu litere chirilice în deosebite veacuri) / cu o introducere asupra limbii române de A. Lambrior. – Ed. a 2-a îmbunătățită și îndreptată de aut. – Iași : Ed. Israel Kuperman, 1890 (Tip.-Litogr. Buciumului Român). – [III], LXXXV, 351, [2] p. – (Biblioteca instructivă).
2. **Alecsandri, Vasile**. Ovidiu: dramă în 5 acturi și în versuri / V. Alecsandri ; cu o prefață de I. Bianu. – București : Ed. Libr. Socec & Comp., 1901. – 147 p. – Dramă din Vol. XI al Operelor complete și IV al Teatrului.
3. **Russo, Alexandru (Alec)**. Cântarea României / Alexandru Russo. – București : Minerva, 1902 (Inst. de Arte Grafice). 62 p. – (Bibl. populară „Minerva” ; Nr. 4). (BȘ US „Alec Ruso” din Bălți).
4. **Russo, Alexandru (Alec)**. Piatra Corbului / Alexandru Russo ; traducere [din limba franceză] de V. Alecsandri ; Soveja / traducere [din limba franceză] de Al. Odobescu ; prefață de P. V. Haneș. – București : Ed. Libr. Socec & Co., 1908. – IX, 86 p. – (Biblioteca românească enciclopedică „Socec” ; Nr. 15; Bibl. Culturală (Autorii români clasici).
5. **Iorga, Nicolae**. Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea de la 1821 înainte : în legătură cu dezvoltarea culturală a neamului : [în 3 voi.]. Vol. III : Anul '48 și urmările sale : Opera poetică a emigranților ; Literatura din țară de la 1847 până la agitațiile pentru unire ; Regalitatea literară a lui Vasile Alecsandri ; Literatura românească în epoca Unirii și supt Domnia lui Vodă Cuza (1848-[18]66) / N. Iorga. – Vălenii-de-Munte : Ed. Tip. „Neamul Românesc”, 1909. – 348 p.

6. **Alecsandri, Vasile.** Scrisori inedite : corespondența cu Edouard Grenier 1855-1885 / V. Alecsandri ; traducere și publicare cu o introducere de Alecsandrescu-Doma. – București : Ed. „Universala”, Leon Alcalay & Co., [1911]. – XI, 88, VIII p. – (Biblioteca pentru toți ; Nr. 686).

7. **Ghibănescu, Gheorghe.** Slovar / Gh. Ghibănescu. – Iași : Tip. „Dacia P.&D. Iliescu”, 1911. – 74 p. – Alăturat la „Ispisoace și Zapise”(Vol. III, p. 2). – Pe cop. tit. : Slovar Slavo-Român.

Biblioteca Națională Digitală „Moldavica”

Biblioteca Națională Digitală Moldavica, oferă acces integrat la moștenirea culturală scrisă, inclusiv cărți, manuscrise, tipărituri vechi și rare, alte documente patrimoniale. În 2010, au fost puse bazele Bibliotecii Naționale Digitale (BND) „Moldavica” – prima bibliotecă digitală din republică, concepută să asigure prezervarea digitală a documentelor patrimoniale, incluse în Registrul Programului Național „Memoria Moldovei”, axată pe trei piloni de bază: tehnologiile informaționale, utilizatorul și biblioteca electronică.

Participări la întruniri profesionale naționale/internaționale privind valorificarea Colecției de Documente Rare

Una dintre cele mai importante activități ale bibliotecii în vederea recunoașterii competenței la nivel internațional constă în participarea la diverse întruniri profesionale (cele mai recente):

- Simpozionul **Contribuția bibliotecii la afirmarea diversității culturale în spațiul românesc**, ediția a VII-a, cu tema: **Biblioteca – tezaur al memoriei științifice și culturale**, 22 iunie 2023. În cadrul Simpozionului, Aculina Mihaluța, Elena Cristian au prezentat comunicarea *Spiritul românesc în colecția de carte rară și veche a Bibliotecii universitare bălțene* (online).
- Conferința Științifică Internațională **„Latinitate, Romanitate, Românităte”**, ediția a 6-a, 3-5 noiembrie 2022., cu comunicarea prezentată de Igor Cereteu, Aculina Mihaluța *Biblioteca preotului Gheorghe Armașu din Petreni: o comoară regăsită. Despre cartea românească*.
- Sesiunea anuală a Secțiunii Carte veche. Conservare. Restaurare din cadrul Asociației Bibliotecarilor din România (ABR), în colaborare cu Biblioteca Academiei Române. Genericul sesiunii - **Bibliotecile și valorificarea cărții vechi românești și occidentale. Circulația cărții românești vechi în Basarabia**, 27 mai 2021. Aculina Mihaluța și Elena Cristian au prezentat comunicarea *Cărți religioase vechi în colecția Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți*.
- Simpozionul Științific Internațional **„Valori Bibliofile”**– 2018, ediția a XXVII-a, Politici de prezervare a patrimoniului în cadrul instituțiilor infodocumentare, organizat de către Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în colaborare cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău”, Societatea Științifică de Bibliofilie și Ex-libris „Paul Mihail” din

Moldova, 14-15 iunie 2018. Elena Cristian a prezentat comunicarea, *Prezervarea și promovarea valorilor bibliofile în biblioteca universitară din Bălți*.

Comunicări, elaborate în baza studiilor și cercetărilor

Comunicările prezentate privind valorificarea Colecției de Carte Rară s-au remarcat prin diversitate, varietate, *abordări conceptuale*. În cadrul întrunirilor profesionale locale naționale și internaționale, bibliotecarii bălțeni au elaborat și prezentat peste 40 de comunicări.

- Cristian, Elena. *Colecția „Ioan Nicorici” - 10 ani de succes* // Colloquia Bibliothecariorum *In memoriam Faina Tlehuci*, ediția a VIII-a, 20 februarie 2020. – http://libruniv.usarb.md/xXx/reviste/bibliouniv_rev/articole/2020-1/cristian_colectia_nicorici.pdf
- Iulic, Margarita. *Documente bibliofile în colecția de cărți „Nicolae Varnay”* / Margareta Iulic, Valentina Vacarciuc // Colloquia Bibliothecariorum *In memoriam Faina Tlehuc*, ediția a VI-a, 23 februarie 2018. – <https://www.slideshare.net/libruniv/margarita-iulic-valentina-vacarciuc-documente-bibliofile-n-colecia-de-cri-nicolae-varnay>
- Cristian, Elena. *Ex-libris și supralibros – simboluri ale creației artistice, ornamente ale cărților noastre* / Elena Cristian, Svetlana Cecan // Colloquia Bibliothecariorum *In memoriam Faina Tlehuci*, ediția a VI-a, 23 februarie 2018.
- Melnic, Lilia. *Documente în limba franceză din Colecția de Carte Rară a Bibliotecii Științifice a USARB* // Colloquia Bibliothecariorum *In memoriam Faina Tlehuci*, ediția a V-a, 23 februarie 2017. – <https://www.slideshare.net/libruniv/lilia-melnic-documente-n-limba-francez-din-colecia-de-carte-rar-a-bibliotecii-tinifice-usarb>
- Cristian, Elena. *Promovarea diversității : publicații din domeniul artei în patrimoniul documentar instituțional* / Elena Cristian, Svetlana Cecan // Colloquia Bibliothecariorum *In memoriam Faina Tlehuci*, ediția a V-a, 23 februarie 2017. – <https://www.calameo.com/books/001133349177d57fe17dd>
- *Lucrări reprezentative ale tiparului din secolul al XVIII-lea în Colecția BȘ USARB* // Colloquia Bibliothecariorum *In memoriam Faina Tlehuci*, ediția a III-a, 2015.

Articole

Cercetările efectuate de-a lungul anilor s-au materializat și în elaborarea și publicarea articolelor științifice, care au rolul de a valorifica, prezenta progresul activităților privind valorificarea Colecției de Documente Rare. În total au fost publicate peste 100 de articole în studii, monografii, reviste, publicații de specialitate: *Confluente Bibliologice*, *Magazin Bibliologic*, *Bibliouniversitas@ABRM.md*, *Revista Română*, „Tradiție și noi paradigme de cercetare în biblioteconomie”, conferință științifico-practică, *Colloquia bibliothecariorum „Faina Tlehuci”* etc.

Mai jos prezentăm doar câteva exemple:

- **Cristian, Elena.** Cărți valoroase ale scriitorilor basarabeni din Colecția de Carte Rară, BȘ USARB / E.Cristian, Svetlana Cegan // Confluente Bibliologice. Revista de biblioteconomie și științe ale informării. – 2022. – Nr 1/2 – P. 136-142. – ISSN 1857-0232 <http://www.libruniv.usarb.md/xXx/reviste/confbib/confbib.html>
- **Cristian, Elena.** Perle valoroase în colecțiile particulare / E.Cristian, Svetlana Cegan, Colloquia bibliothecariorum „Faina Tlehuci”, Ediția a 7-a, 23 februarie 2019 / redactor responsabil: Elena Harconița ; colegiul de redacție: Lina Mihaluța, Elena Stratan ; rezumate în limba engleză: Valentina Topalo. – Bălți : US „Alec Russo” din Bălți, 2020. – 137 p. : fig., fot., tab. P. 14-24
- **Mihaluța, Aculina.** Colecția particulară Mircea Filip – componentă a patrimoniului Bibliotecii Științifice USARB / A. Mihaluța, Elena Cristian // Revista Română. Fondată la 1861 de A. I. Odobescu. – 2020 toamna. – Nr 3/4 (101-102) P. 35-38. – ISSN 1224-2454.
- **Cristian, Elena.** Cărți cu autograf, dedicații, Ex-libris și supralibros în colecțiile Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți / E. Cristian // Magazin bibliologic. – 2017. – Nr 3/4 – P. 112-124. – ISSN 1857-1476; <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Magazin-bibliologic2017-3-4.pdf>
- **Cristian, Elena.** Ediții de lux și bibliofile din colecția de patrimoniu a BȘ USARB / E. Cristian, Svetlana Cegan // Colloquia Bibliothecariorum „Faina Tlehuci” = Colloquia Bibliothecariorum „Faina Tlehuci”, ed. a 4-a, 23 febr. 2016. – Bălți, 2016. – P. 12-19. – ISBN 978-9975-50-190-3; <http://www.slideshare.net/libruniv/elena-cristian-svetlana-cegan-ediii-de-lux-i-bibliofile-din-colecia-de-patrimoniu-a-b-usarb>
- **Scurtu, Elena.** Potențialul formativ al colecției de carte rară / Elena Scurtu, Anișoara Nagherneac // Confluente bibliologice. – 2010. – Nr 1-4 – P. 106-112. – ISSN 1857-0232; <http://www.libruniv.usarb.md/xXx/reviste/confbib/confbib.html>

Materiale promoționale cu informații despre resursele din Colecția de Documente Rare

- **Biblioteca Științifică = Scientific Library : cartea de vizită 1945-2015** / alcătuitor: S. Ciobanu (design/machetare/tehored.), V. Topalo, E. Stratan ; redactor responsabil: Elena Harconița ; traducere în limba engleză: V. Topalo ; Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Bălți, 2015. – 32 p. : fot. – Tit., text paral.: lb. rom., engl. – ISBN 978-9975-50-159-0; http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/bib_usarb/sci_libr.pdf
- **Biblioteca Științifică a Universității de Stat Alec Russo = Scientific Library of Alec Russo State University Balts Moldova** : Ghid = Guide / redactor: E. Harconița, V. Topalo, L. Alexanchin ; design/tehoredactare: S. Ciobanu. – Ed. a 2-a. – Bălți, 2013. – Pliant color. – Tit. și text paral.

în lb. rom. și engl ; <http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/ghid/pliant2.pdf>

- **Harconița, Elena. Ghidul utilizatorului** / E. Harconița, L. Mihaluța, E. Stratan ; design: S. Ciobanu ; Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Bălți, 2010. – 60 p. – (Colecția Cultura Informațională) ; http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/harconita/ghid_utilizator.pdf
- **Oficiul Organizarea și conservarea colecțiilor** : [pliant] / Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți ; alcătuitor: E. Cristian, S. Cegan ; machetare/design : Silvia Ciobanu. – Bălți, 2020. – Pliant.

Expoziții

Valorificarea și promovarea patrimoniului de carte are loc și prin organizarea expozițiilor, care au drept scop prezentarea unei game variate de resurse informaționale, familiarizând utilizatorii cu patrimoniul bibliotecii. Aceste documente sunt destinate procesului de cercetare, instruire, dezvoltare, formare. În total au fost organizate, prezentate, vernisate peste 50 expoziții care cuprind în totalmente sau parțial documente rare și vechi.

Expoziții de carte rară online

- Din colecția de cărți rare : Expoziție online – http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/bs/carti_rare.pdf
- Cărți cu autograf și dedicații în colecțiile Bibliotecii Științifice USARB : Expoziție online – http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/bs/carti_autograf.pdf
- Valori bibliofile cu Supralibros și Ex-Libris în colecția Bibliotecii Științifice USARB : Expoziție online. – http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/bs/valori_bibl.pdf

Expoziții tematice online în cadrul cărora au fost expuse diverse cărți rare

- „Numele lui Alecu Russo va crește cu timpul și va străluci glorios” (Vasile Alecsandri) : Expoziție online. – http://libruniv.usarb.md/index.php?option=com_allvideoshare&view=video&slg=alecu-russo-200-de-ani-de-la-nastere&lang=ro
- Ion Creangă, 180 de ani de la naștere: Expoziție online. – http://www.libruniv.usarb.md/index.php?option=com_allvideoshare&view=video&slg=ion-creanga-180-de-ani-de-la-nastere&lang=ro
- Nicolae Iorga, istoric, publicist, scriitor și om politic : Expoziție online. – http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/expo_tem2/iorga.pdf
- Mihail Kogălniceanu, prozator, publicist, istoric, om politic – 200 de ani de la naștere : Expoziție online. – <https://www.calameo.com/books/0011333490df1333b6790>

Prezentări de expoziții tradiționale cu cărți rare: *Daruri de carte rară; Rare, prețioase, unice; Valori culturale religioase din Colecția „Ioan Nicorici”* etc.

Prezentări de resurse documentare unicat (peste 500 prezentări de-a lungul anilor). Câteva din ele oferite:

- Oaspeților din România participanți la Conferința „Cuvântul care ne unește”, ediția a III-a, organizată de Liga Scriitorilor Români (LSR), Filiala Iași Nord-Est în parteneriat cu USARB (29.04.2023)
- Elevilor Colegiului de Medicină Bălți, grupa AMg 104, însoțiți de diriginta Ceban Galina, care au vizitat spațiile Bibliotecii Științifice a USARB. Elevii au fost profund impresionați de colecția de Cărți Rare a Bibliotecii Științifice (12.10.2022)
- Musafirilor de la Universitatea „Petre Andrei”, Iași, România, participanți la Conferința Științifică Internațională „Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective”, ediția II-a (21.10.2022).

Prezentări în mass-media

Promovarea, valorificarea colecțiilor prin comunicate de presă, interviuri la TV: Ora Bălțului, TVR Moldova, www.stiripozitive.eu, canalul YouTube, TV Nord, Actualități TV, Telecompania BTV, Bălți.

Urmează o listă a prezentărilor la emisiuni televizate: Colecție de cărți religioase vechi la USARB; Istoria și viața orașului Bălți; Împărăția cărților vechi de la Bălți; Biblioteca Științifică USARB, O carte de vizită; Vocea utilizatorului Bibliotecii universitare din Bălți; În vizită la Biblioteca Științifică a USARB; Patronul spiritual al universității omagiat la Bălți; Biblioteca virtuală i-a ampoare la Bălți; MILIARDELE DE LA BĂLȚI – cuvinte din Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți; Сокровища Научной Библиотеки БГУ; Biblioteca Științifică a USARB; Cunoaște Biblioteca Ta.

Bloguri ale Bibliotecii Științifice a USARB

O modalitate de a promova documentele din Colecția de Documente Rare sunt blogurile Bibliotecii Științifice a USARB. Publicarea pe blog a informațiilor despre achizițiile recente din Colecția de Documente Rare are drept scop informarea, promovarea online a cărților, sporind curiozitatea, atrăgând noi utilizatori.

Blogul *Biblioteca Științifică în dialog cu cititorii* <https://bs-usarb.blogspot.com/> din 2015 – prezent) – 24 postări:

- Descoperă mănăstirea Putna
- O carte de excepție
- Nou în Colecția carte
- Notes barioteles
- Donație de carte de la Universitatea din Suceava
- Publicații de lux din colecțiile muzeului municipal „Regina Maria” Iași
- Arta sculpturii în lemn
- O carte specială în Colecția Carte Rară

Blogul *Biblioteca Științifică: Profesional*, reprezintă o modalitate de comunicare profesională eficientă, o posibilitate de interacțiune a comunității bibliotecare online, oferă începând, cu anul 2021, mai multe oportunități.

Rubrica Lecturi profesionale valorifică cele mai relevante articole din domeniul biblioteconomiei și științei informării:

- **Vasilev, Nicoleta.** Arta Ex-Librisului / N. Vasilev, Lucia Adascalita // Magazin Bibliologic. – 2021. –Nr.3 - 4. – P.146-154; <http://www.bnrm.md/files/publicatii/MB%203-4%202021.pdf>. În acest articol sunt reflectate și informații despre Biblioteca Științifică a USARB, Colecția de Documente Rare, care include ediții cu Ex-Librisuri.
- **Moțoc, Radu.** Colecția Manuscriptum / Radu Moțoc // Magazin Bibliologic. – 2017. – Nr 3/4. – P. 59-63. Colecția de lux Manuscriptum, ediția bibliofilă, poate fi consultată și la Biblioteca Științifică a USARB (Colecția Documente Rare).

Blogul Centrul de Informare a României

Publicarea pe blog a informațiilor despre activitățile Centrului, diverse prezentări de documente din Colecția de Documente Rare: Natalia Luchianciuc, bibliotecară, sala de lectură Științe Filologice, a prezentat publicului lucrarea **Miorița**, parte componentă a patrimoniului Carte Rară a Bibliotecii Științifice a USARB, documente despre personalitățile: Visarion Puiu, Ion Pelivan etc. au fost expuse în cadrul Mesei rotunde „**Eroii Bălțiului interbelic – „ambasadori” ai neamului românesc**”.

Rețele sociale

Rețelele de socializare, cum sunt nimate „noul „viu grai”, care permit interacționarea directă cu utilizatorii prin distribuirea de noutăți și actualizări privind documentele achiziționate. Rețelele de socializare - Facebook, Twitter și LinkedIn etc. sunt utile pentru valorificarea și promovarea documentelor rare. Valorificarea Colecției de Documente Rare se efectuează și în baza postărilor pe Internet: Open Library, Slideshare, Calameo, Issuu etc.

- Descoperă mănăstirea Putna <https://bs-usarb.blogspot.com/2023/05/descopera-manastirea-putna.html?spref=fb>
- Carte de excepție <https://bs-usarb.blogspot.com/2023/05/o-carte-de-exceptie.html?spref=fb>
- „Miorița” – izvorul nemuririi (170 ani de la publicare) : Expoziție online - <https://www.calameo.com/books/0011333496b9f8811de8b>, <https://www.linkedin.com/in/biblioteca-%C8%99tiin%C8%9Bific%C4%83-usarb-1392b310a/recent-activity/all/>

Activități editoriale

Activitatea editorială a inserat bibliografierea cărților rare, cărți cu autografe și dedicații, cu ex-libris în lucrări bibliografice cu adnotări editate în colecția *Vestigia Semper Adora*, cu 10 bibliografii orientate spre valorificarea colecției de carte rară a Bibliotecii: *Carte rară în limba română* – 3 fascicule, *Carte rară în limba franceză*, *Carte rară în limba engleză*, *Carte rară în limba rusă*, *Carte cu autograf și dedicații* - 2 volume, *Presa românească în colecțiile bibliotecii : ultimele decenii ale sec. XIX și primele decenii ale sec. XX*. În curs de apariție se află lucrarea, *Cărți cu ex-libris și supralibros, din colecțiile BȘ a USARB*. Mărturiile din documentele

rare aduc beneficii incontestabile procesului de instruire și cercetării științifice prin cunoașterea complexă a istoriei unei sau altei probleme, descoperirii unor fapte, situații, personalități necunoscute, studiilor comparative ale documentelor, evenimentelor similare. http://www.libruniv.usarb.md/index.php?option=com_content&view=article&id=24:bibliografii&catid=24&lang=ro&Itemid=336

Aprecieri la nivel local/național

Munca dedicată a bibliotecarilor a fost apreciată cu diverse diplome și premii profesionale:

- **În cadrul concursului Premiile Senatului USARB 2020**, categoria „Lucrări științifice cu caracter informativ” au fost desemnate cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științelor informării:
- Premiul I - *Carte rară în limba rusă din colecțiile Bibliotecii Științifice* : Bibliografie / Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți ; alcătuitori: Marina Șulman, Snejana Zadainova ; responsabil de ediție: Elena Harconița ; redactor bibliografic: Lina Mihaluța; design/copertă/machetare: Silvia Ciobanu. – Bălți : Biblioteca Științifică USARB, 2020. – 368 p. – (Vestigia Semper Adora. – ISBN 978-9975-50-230-6). <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/4630>;
- Diploma de gradul I pentru lucrarea - *Carte cu autograf și dedicații : catalog. Vol. II.*, grupul de autori: Lina Mihaluța, Elena Cristian și Svetlana;
- Diploma de gradul II - *Carte rară în limba engleză* : Contribuții bibliografice, a fost cordat grupului de autori Elena Harconița, Anna Nagherneac, Taisia Aculova, Lina Mihaluța, Tatiana Pogrebeac, Elena Scurtu.
- **În cadrul concursului național al ABRM** „Cele mai reușite lucrări în biblioteconomie și științe ale informării”, ediția 2021, Secțiunea *Lucrări Bibliografice*, Biblioteca Științifică a USARB s-a învrednicit de:
 - Premiul I: *Carte rară în limba rusă din colecțiile Bibliotecii Științifice*.
 - Premiul III: *Carte cu autograf și dedicații : catalog. Vol. II, 2015*

Evenimente culturale

În cadrul BȘ a USARB se promovează o gamă largă de evenimente, campanii, programe infodocumentare: Zilele Informării, Salonul editorial Universitaria - Contribuții științifico-didactice ale universitarilor bălțeni, Noul Utilizator, Săptămâna Educației Deschise, Ziua Științei, Zilele Universității, Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile, audiții muzicale, reviste bibliografice, lansări de carte, realizate în cadrul Clubului Cărții, Salonului Muzical, Clubul BiblioSpiritus, Centrului de Informare a României. Toate aceste evenimente au sporit integrarea Bibliotecii în viața cultural-științifică a Facultăților prin mesajul educațional, științific, cultural, care cuprinde și valorificarea Colecției de Documente Rare.

Nocturna bibliotecilor

Bibliotecarii USARB au prezentat informații despre serviciile oferite de Bibliotecă, precum și de produsele elaborate, la evenimentul **Nocturna Bibliotecilor 2021 - Bibliotecari activi prin echitate și coeziune socială**.

Expoziția „Lectura – Subiect în pictură” a oferit o selecție de opere din muzeele lumii care dispun de ample galerii de artă a măștrilor plastici universali și naționali. Au fost expuse lucrări de toate genurile picturii având ca subiect lectura și diverse moduri în care oamenii au citit/citesc de-a lungul istoriei. Valoroasele opere de artă reprezintă diferite perioade, începând cu secolul al XV-lea și până în zilele noastre <http://libruniv.usarb.md/index.php/ro/noutati/expozitii-tematice/video/lectura-in-pictura>.

Clubul Cărții

Clubul Cărții al Bibliotecii Științifice a USARB organizează mai multe evenimente, unele din ele sunt menite să pună în valoare și resursele informaționale din Colecția de Carte Rară Menționăm, în continuare, câteva expoziții:

- La 17 martie 2023, Ziua Comemorării scriitorului Alecu Russo - 204 ani de la naștere (17 martie 1819 - 04 februarie 1859) - expoziția digitală „Alecu Russo - poet, prozator, eseist, memorialist și critic literar român” http://www.libruniv.usarb.md/index.php?option=com_allvideoshare&view=video&Itemid=231&slg=alecu-russo-2022&lang=ro
- Ziua Națională a Culturii, Ziua nașterii lui Mihai Eminescu - expoziția digitală „Eminescu mereu Eminescu” http://dspace.usarb.md/eminescu_mereu <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/5351>
- „Natura în pictura artiștilor celebri : o selecție de documente din colecția de artă a Bibliotecii Științifice a USARB” : Expoziție <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/5660>
- Cântarea României – parte componentă al patrimoniului Carte Rară https://bs-usarb.blogspot.com/Cantarea_Romaniei_carte_rara

Clubul bibliotecarilor universitari BiblioSpiritus

Clubul bibliotecarilor universitari *BiblioSpiritus*, inaugurat la 27 mai 2004, ține să promoveze valorile și tradițiile bibliologice, propune dialoguri profesionale cu personalități meritorii din comunitatea bibliotecară, încercând să schimbe perspectivele spirituale ale lumii bibliotecare, să redimensioneze imaginea Bibliotecii și a Bibliotecarului în Mileniul III.

De Ziua Mondială a Cărții și Dreptului de Autor, Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile: Biblioteca Ta – Progresul Tău, ediția a VII-a și Ziua Bibliotecarului, 23 aprilie, 20 aprilie 2023, a fost prezentată expoziția online *Izvorul nobleței și educația dragostei de lectură a utilizatorilor Bibliotecii Științifice a USARB (Trei decenii de fructuoasă colaborare cu Asociația Culturală „Pro Basarabia și Bucovina”, Filiala „Costache Negri”, Galați, România).*

În concluzie, consemnăm că timp de 78 de ani în Colecția de Documente Rare au fost achiziționate resurse informaționale pe diverse căi, cea mai veche metodă fiind - *Библиоколектор* - organizație care se ocupa de furnizarea cărților în biblioteci procurate de la mari biblioteci din centrele fostei URSS (Moscova, Sankt Petersburg, Tomsk, Kaluga, Odessa, Cernăuți etc.). Ștampilele de bibliotecă, *exlibrisurile*, însemnările manuscrise *ne vorbesc* despre posesorii succesivi și despre

circulația cărților. Însemnările de pe cărți servesc drept mijloc de cunoaștere a epocii în care a fost editat documentul și pun în evidență valoarea lor la acea vreme. La creșterea fondului de carte rară, un aport deosebit revine donațiilor de la *Asociația pro Basarabia și Bucovina filiala „Costache Negri” Galați*, documente în limba română din secolele XIX și XX, prezente în Bibliotecă începând cu anul 1992, de la *Universitatea Fresno din California, SUA*, precum și donațiile particulare de la: Iulius Popa, Radu Moțoc, Ion Manoli, Alexandru Budișteanu, Ioan Nicorici, Mircea Druc, Pavel Proca, Nicolae Varnay, Mircea Filip etc.

Urmărind practica Bibliotecii Științifice a USARB în domeniul valorificării Colecției de Documente Rare, cert este că personalul Bibliotecii acordă o atenție deosebită și permanentă valorificării patrimoniului și demonstrează capacități și aptitudini intelectuale, de creativitate, originalitate, fantezie, orientare rapidă și ușoară, cu impact pozitiv în dezvoltarea/gestionarea colecției. Rămânem în speranța că creativitatea în valorificarea colecției va contribui la popularitatea utilizării ei în educare, cercetare, în lărgirea orizonturilor culturale, științifice, didactice, sociale.

Referințe bibliografice:

1. COSOVAN, Veronica, KIRIAKOV, Mariana. Rolul programului național „Memoria Moldovei” în dezvoltarea funcției patrimoniale a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. In: *Magazin bibliologic* [online]. 2022, nr. 3, pp. 58 – 60. ISSN 1857-1476. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1647/Cosovan_Kiriakov_BNRM.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. CRISTIAN, Elena, CECAN, Svetlana. *Metode inovative în valorificarea colecțiilor* [online] [citată 11 septembrie 2023]. Disponibil: http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/5809/1/Cristian_E_metode.pdf
3. CRISTIAN, Elena. *Prezervarea și promovarea valorilor bibliofile în Biblioteca Științifică USARB* [online] [citată 14 septembrie 2023]. Disponibil: http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/4233/1/Cristian_E_prezervarea.pdf

LECTURA – O NECESITATE SAU O PASIUNE?

READING – A NECESSITY OR A PASSION?

Ala LÎȘÎI¹ [ORCID: 0000-0003-2845-0006]

Ludmila RĂILEANU² [ORCID: 0000-0002-7236-0107]

Abstract: *Reading offers equal chances for knowledge and development. In this study we aimed to identify the users' attitude towards reading, which are the last books read, who encourages them to read, and last but not least, what factors lead to reading failure.*

Key words: *reading, the benefits of reading, young people's reading, promoting reading*

Epoca modernă se caracterizează printr-o dinamică deosebită în toate domeniile. Evident, că lectura este o formă atemporală de divertisment și informații, considerată și de savanți ca cea mai veche abilitate intelectuală a omului. Beneficiile lecturii variază de la îmbunătățirea sănătății mintale, la îmbunătățirea sănătății fizice, precum și la crearea unor obiceiuri sănătoase.

Atestăm și faptul, că deși cărțile există de foarte mult timp, ele nu și-au pierdut importanța de-a lungul anilor. Astăzi, cartea devine, nu doar un instrument de cunoaștere, de informare multiaspectuală, ci și un obiect estetic, ce asigură continua plăcere a lecturii. Specialiștii consideră, că lectura e acea activitate pe care desfășurând-o nu ai cum să dai greș, urmând doar trei condiții: să o faci *cu plăcere, conștient și gândind critic*.

Cititorul societății moderne are un spectru enorm de oportunități și titluri de carte și poate să aleagă în funcție de propriile preferințe, interese, nevoi, dar și cu certitudine, în toate situațiile lectura reprezintă o achiziție de noțiuni și cunoștințe. Lecturarea beletristicii, cărților de specialitate, dicționarelor, manualelor, a semnatificat întotdeauna informare, instruire și educație. Importanța lecturii este incontestabilă, iar studiile demonstrează că dincolo de pasiune și plăcere, lectura are o influență enormă asupra dezvoltării personale și profesionale, comportamentului și sănătății. Lectura își are rostul la fiecare etapă a devenirii omului. Iar cartea rămasă necitită la vremea respectivă, nu va mai fi citită niciodată. Deaceia, stimularea gustului pentru lectură este importantă și revine atât profesorilor /cadrelor didactice, cât și bibliotecarilor, familiei, mass-mediei.

Mai multe studii oferă dovezi referitor la variate moduri de lectură, demonstrând cum citesc oamenii de diferite vârste. Savanții susțin că o serie de moduri de lectură sunt exersate de către cititor izolat sau în combinație, în funcție

¹ Bibliotecară, Biblioteca Științifică a USARB, ala.lisii97biblioteca@gmail.com

² Șefă serviciu, Biblioteca Științifică a USARB, nycoli@mail.ru

de nevoi sau împrejurări, unele se formează spontan, altele se deprind prin studiul de experiență, iar perfecționarea lor nu se încheie niciodată.

Savantul Constantin Onofrași, identifică mai multe **tipuri de lectură**:

- **Lectura liniară** reprezintă o formă de lectură în care textele sunt parcurse secvențial și în întregime (de la început până la sfârșit). Acest tip de lectură restrânge participarea cititorului, care stă deoparte, având o participare pasivă la lectură.

- **Lectura receptivă** este o variantă „îmbunătățită” a lecturii liniare, în care textul este parcurs în întregime, dar viteza lecturii variază în funcție de revenirile ocazionale la text și la paratext, la introducerea sau la concluzii, pentru a înregistra complet și exact, cu maximă acuratețe, ceea ce comunică textul; e o lectură intensivă, analitică, adecvată în cazul unor manuale, cursuri, lucrări specializate etc.

- **Lectura asociativă** reprezintă o formă a celei receptivă, în care lecturarea se realizează cu maximă atenție, însă presupune reveniri, reflecții sau momente de întrerupere.

- **Lectura literară** este considerată o variantă a lecturii receptivă și asociative. Acest tip de lectură este utilizat în funcție de specificitatea textului (poezie, poveste, basm etc.). Lectura literară transpune cititorul în lumea textului, el se instalează în ficțiune, fiind interesat mai mult de „cum” se spune decât de „ce” se spune; e vorba de o lectură lentă, cu întreruperi.

- **Lectura informativă, globală** este o lectură selectivă, ce are ca obiectiv obținerea unei idei de ansamblu asupra textului (examinarea unei reviste, răsfoirea unei cărți, a unui manual etc.); cititorul analizează cu privire suprafața textuală în căutarea unor puncte de sprijin. Cu ajutorul paratextului și al unui cuvânt-cheie, cititorul încearcă să înțeleagă despre ce este vorba, fără să citească în detaliu.

- **Lectura exploratorie** constă în repetarea unui simbol sau a unei imagini predeterminate din ansamblul unui text (găsirea unei referințe în dicționar, a unui număr de telefon etc.). Cititorul se focalizează asupra unui singur punct și are ca sprijin ordonarea alfabetică a suportului citit sau cronologică etc.

- **Lectura de cercetare** reprezintă o variantă a lecturii exploratorii, constând în identificarea unei informații pe o temă prestabilită, dar căreia nu-i cunoaștem cu precizie reprezentarea simbolică; e caracterizată de inspecția atentă a textului în direcția globalității, nu însă a liniarității, și de frecvente mișcări de tipul „înainte-înapoi”.

- **Lectura rapidă** constă în scanarea unui text cu scopul de a dobândi o lectură din ce în ce mai rapidă și de a asimila cât mai eficient conținutul. Lectura rapidă se potrivește textelor scurte, ordonate. Este cea mai superficială modalitate de citire, din punct de vedere calitativ.

Orice tip de lectură îl va face pe cititor să identifice informația relevantă și îi va spori randamentul conținutului, oferindu-i largi perspective către cunoașterea altor forme ale ei. Prin lectură utilizatorii sunt conduși să-și formeze capacitatea de a surprinde, de a descoperi conținuturi și forme ale realității, exprimate printr-o

multitudine de modalități de expresie, de a le asocia cu altele.

Funcțiile lecturii, conform opiniei specialiștilor, sunt următoarele:

- **funcția de informare și documentare**, prin care cititorul ia contact cu cartea și primește informații, le depozitează pentru un scop de perspectivă. Această funcție răspunde primei semnificații, aceea de citire și învățare.
- **funcția cognitivă**, care răspunde concepției despre lectură ca activitate „explicativ-științifică, cu accent pe participarea intelectual-rațională”.
- **funcția de culturalizare**, prin care cititorul, metodic și consecutiv, înțelege lectura ca preocupare de perspectivă și de durată, devine parte componentă a educației permanente;
- **funcția formativă**, creatoare, prin care lectura educă gustul și sensibilitatea estetică și răspunde concepției despre lectură ca „act contemplativ-psihologic, cu accent pe subiectivitatea cititorului, care se află în ipostaza plăcerii sau evaziunii”.

Autorii studiului și-au propus să prezinte răspuns la unele întrebări care influențează lectura: Care este rolul lecturii în dezvoltarea personală? Care sunt beneficiile lecturii, atitudinea utilizatorilor față de lectură? Care sunt ultimele cărți lecturate de utilizatorii Bibliotecii Științifice a USARB? Studiul este realizat în cadrul Proiectului Național de Promovare a Lecturii „Cartea Deschisă”, sub înaltul patronaj al Președintei Maia Sandu.

Pentru realizarea scopului au fost stabilite următoarele obiective specifice:

- Evaluarea opiniilor utilizatorilor față de lectură;
- Stabilirea faptului de frecvență a lecturii;
- Specificarea factorilor care încurajează utilizatorii să citească;
- Identificarea genului de literatură preferat al utilizatorilor;
- Analiza preferințelor utilizatorilor privind formatul cărților;
- Definirea locului favorit pentru lectură al utilizatorilor;
- Constatarea factorilor care împiedică lectura;
- Identificarea cărților lecturate recent de utilizatorii BȘ a USARB.

Metoda de realizare. În realizarea studiului au utilizat metoda sondajului, aplicând ca instrument de lucru chestionarul care a inclus 9 întrebări. Chestionarul a fost realizat și expus pe pagina web a BȘ a USARB, aplicând platforma Google Forms, online, de tip autoadministrat: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdpx1zKZVFIauXh8fWHr-uS8xd2k0Qkmb6N_a5WdfTXYwh5jw/viewform

Studiul a fost realizat în baza evaluării a 158 de răspunsuri, perioada de investigare, fiind luna septembrie 2023. Din datele obținute putem consemna, că eșantionul respondenților este alcătuit preponderent din studenții Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, elevii Colegiului Pedagogic „Ion Creangă” din cadrul USARB și utilizatori externi.

Respondenții urmau să-și expună părerea vizavi de afirmațiile propuse referitor la lectură: *Lectura este un proces de citire; Lectura este un mod de viață; Lectura este un proces care dezvoltă limbajul; Lectura este o necesitate; Lectura este o pasiune.*

Din răspunsurile analizate concluzionăm, că 64% din respondenți și-au exprimat

acord total față de afirmația *Lectura este un proces de citire*, 34% au consenmat acord parțial față de aceeași afirmație, iar 0,6% dezacord total. 35% au menționat acord total privitor la afirmația *Lectura este un mod de viață*, 54% din respondenți atestă acord parțial referitor la această afirmație și 2,5% dezacord total.

Acord total față de afirmația *Lectura este un proces care dezvoltă limbajul* au manifestat 86% din respondenți, 11% denotă acord parțial și 2,5% dezacord total.

Afirmația *Lectura este o necesitate* a fost susținută cu acord total de 55% din respondenți, 38% au confirmat acord parțial, iar 5,8% dezacord total față de aceeași afirmație.

62% din respondenți susțin cu acord total afirmația *Lectura este o pasiune*, 30% relevă acord parțial și 2,5% dezacord parțial.

Generalizând opiniile respondenților conchidem, că lectura este considerată drept un proces care dezvoltă limbajul, fiind și un proces de citire, o pasiune, dar și o necesitate. (Diagrama 1)

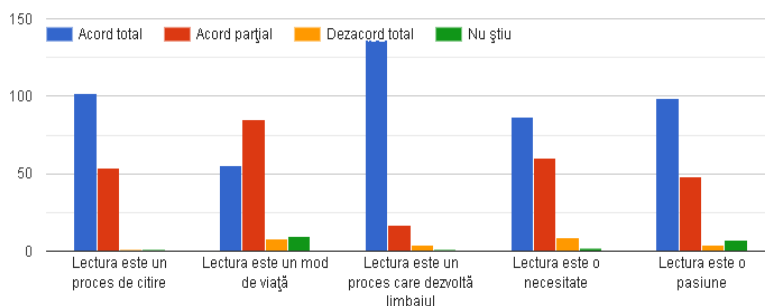

Diagrama 1

Firește, lectura, nu poate fi o pasiune a unei vârste sau categorii sociale, ea este plăcerea pe care o poate avea oricine, în aceeași măsură, fie copil, fie adult, fie om de stat sau simplu cetățean.

În continuare, respondenții urmau să se expună cu părerea la ce le servește lectura. Din opiniile creionate constatăm, că 77,8% presupun, că *lectura îmbunătățește vocabularul*, 70,9% menționează că, *lectura dezvoltă gândirea critică*, iar 70,3% consideră, că *lectura lărgeste orizontul de cunoștințe*. Au fost înregistrate și alte opinii: *dezvoltarea abilității de a comunica, dezvoltarea imaginației, evadarea din lumea reală, la nimic*. (Diagrama 2)

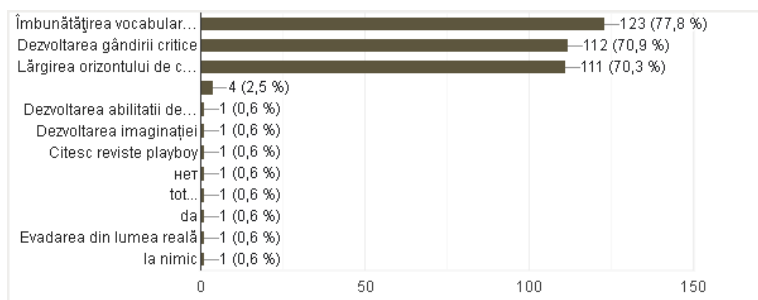

Diagrama 2. La ce Vă servește lectura cărților

Desigur, lectura cărților are o importanță majoră în dezvoltarea și evoluția noastră: este un mod de a înțelege viața, și de a descoperi noi lumi, un mod de a dezvolta imaginația și de a forma valori și principii, un mod de a îmbunătăți gândirea dar și comunicarea. Fără doar și poate, importanța lecturii cărților este la fel de mare indiferent de vârstă, iar beneficiile ne însoțesc pe tot parcursul vieții, dar nimic nu poate înlocui acel sentiment special pe care ni-l dau lectura unei cărți preferate.

Există opinii că tinerii nu citesc prea mult, în special ficțiune sau literatură clasică, pentru că majoritatea lucrărilor remarcabile au fost ecranizate, și desigur este mai rapid și mai interesant să vizionezi un film, decât să citești o carte.

Întrebați *cât de des citesc*, 28,5% din respondenți citesc *ocazional*, 27,8% citesc *săptămânal*, 23,4 % citesc *zilnic*, 16,5% citesc *lunar* și 3,8% din respondenți *nu citesc*, pe când specialiștii recomandă că, dacă fiecare dintre noi am citi zilnic câte 15 minute, atunci într-un an ai citi aproximativ 18-23 de cărți. (Diagrama 3)

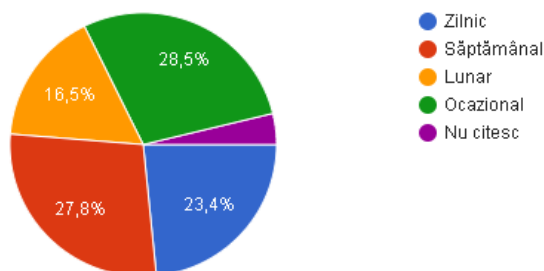

Diagrama 3. Indicați cât de des citiți?

Dar pasiunea pentru citit nu vine de la sine, ci se formează prin motivare pentru lectură. Aplicarea variatelor modalități de stimulare a lecturii (recomandări orale, recenzii la o carte, expoziții de carte, prezentarea expozițiilor ș.a.) contribuie la consolidarea deprinderii de citire corectă, fluentă și conștientă, la formarea și dezvoltarea gustului pentru lectură, la cultivarea respectului față de carte, la creșterea interesului de a cunoaște viața, oamenii și faptele lor, la îmbogățirea și nuanțarea vocabularului precum și la dezvoltarea capacității de exprimare, la educarea sentimentelor estetice, la lărgirea ariei de informație a tinerilor și stimularea capacității creative. La fel, este un instrument care dezvoltă posibilitatea de comunicare între oameni.

Respondenții urmau să menționeze *cine îi încurajează să citească*. Din răspunsurile investigate constatăm, că 57 % sunt încurajați la lectură de cadrele didactice, 39,2% sunt stimulați să citească de mass-media, 31,6% sunt motivați să citească de către familie, 31,6% citesc la sfaturile colegilor și prietenilor și 16,5% citesc la recomandările bibliotecarilor. (Diagrama 4)

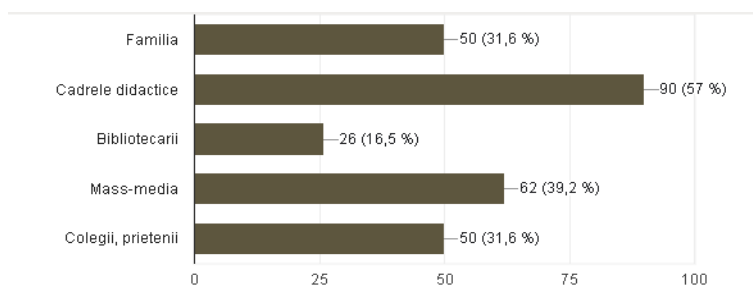

Diagrama 4. Cine Vă încurajează să citiți?

A cincea întrebare a chestionarului viza identificarea genului de texte preferate de către respondenți. Astfel, 57% preferă *beletristica*, 27,8% preferă *documente științifice* și 15,2% din respondenți preferă *documente didactice*. (Diagrama 5)

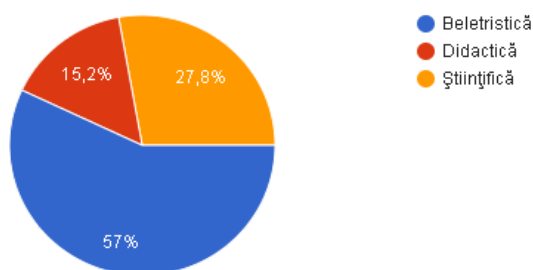

Diagrama 5. Genul de literatură preferat

Dar, indiferent de genul textelor preferate, cartea rămâne principalul mijloc de comunicare, de formare a capacităților de gândire, de dezvoltare personală și profesională.

La întrebarea *În ce format preferați să citiți?* 75,3% din respondenți au semnalat că preferă să citească în format tipărit, având posibilitatea să contacteze direct cu cartea, or cărțile tipărite sunt importante în procesul de studiu și cercetare.

Cărțile tipărite, cu siguranță, nu vor dispărea din peisaj, datorită avantajelor: paginile cărților au un miros care crește apetitul pentru citit; prezența palpabilă a paginii; nu deranjează ochii, cum o face formatul digital; sunt ușor de obținut; nu au nevoie de energie electrică pentru a funcționa. Specialiștii consideră că cartea fizică este cea mai potrivită pentru a deprinde gustul lecturii. Și doar 24,7% din respondenți preferă lectura cărților digitale. (Diagrama 6)

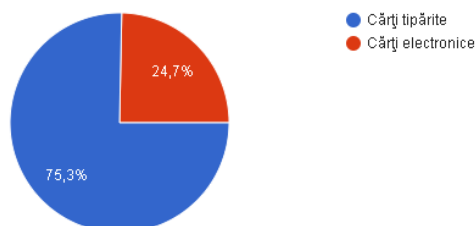

Diagrama 6. În ce format preferați să citiți?

Întrebați *Unde aleg să lecturez?* observăm, că 85,4% din respondenți preferă să citească *acasă*. Este firesc acest lucru, fiindcă lectura în familie este pentru majoritatea dintre noi o condiție primordială pentru cultivarea dragostei de lectură a tinerilor. Remarcăm, că 8,9% din cei chestionați preferă lectura *în alte locuri* și doar 5,7% preferă lectura *la bibliotecă*. (Diagrama 7) Dar, indiferent unde aleg să lecturez, noi suntem obligați să-i motivăm prin a le oferi un exemplu pozitiv, încurajându-i, explicându-le cât e de importantă lectura și vorbindu-le despre importanța sa spirituală, nicidecum materială.

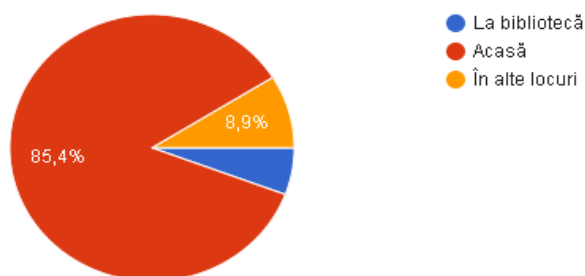

Diagrama 7. Unde alegeți să lecturați?

La întrebarea *Ce factori pot împiedica lectura?* 58,9% din respondenți numesc *insuficiența de timp*, 17,7% indică, că mult timp *petrec pe rețelele de socializare*, 13,9% consideră, că *dezinteresul pentru lectură* împiedică lectura, 7,6% presupun, că *prețul cărților*, iar 0,6% *persoanele din jur*. (Diagrama 8)

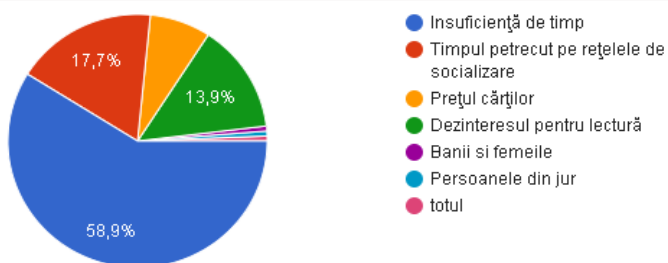

Diagrama 8. Ce factori pot împiedica lectura?

Respondenții urmau să numească ultima carte citită, indicând autorul și titlul cărții. Din sinteza repertoriului titlurilor menționate evidențiem documente incluse în listele de literatură a programelor de curs. Printre aceste cărți accentuăm opere din literatura română: *Mara* de Ioan Slavici, *Adela* de Liviu Rebreanu, *Singur în fața dragostei* de Aureliu Busuioc, *Baltagul* de Mihail Sadoveanu, *Enigma Otiliei* de George Călinescu, *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă, *Sania* de Ion Druță, *Hanul Ancuței* de Mihail Sadoveanu, *Maitreyi* de Mircea Eliade, *Povestea furnicii* de Ion Druță, *Lorelei* de Ionel Teodoreanu, *Când bunicul era nepot* de Aureliu Busuioc, *Invitația la vals* de Mihail Drumeș, *Ultima noapte de dragoste, întâia*

noapte de război de Camil Petrescu, *Ion* de Liviu Rebreanu ș.a. precum și opere din literatura universală: *Tom Sawyer* de Mark Twain, *Singur pe lume* de Malot, *Jane Eyre* de Charlotte Brontë, *Divina comedie* de Dante Alegeri, *Bătrânul și marea* de Ernest Hemingway, *Vrăjitorul din Oz* de L. Frank Baum, *Mândrie și prejudecată* de Jan Austen, *Romeo și Julieta* de William Shakespeare, *De veghe în lanul de secară* de J. D. Salinge, *Colț alb* de Jack London, *Micul prinț* de Antoine de Saint-Exupery, *Fetita cu chibritele* de Hans Christian Andersen ș.a.). Toate aceste opere le regăsim în colecția Bibliotecii Științifice a USARB. Din lista cărților menționate conturăm și produse editoriale noi: *Amintiri din viitor* de Andreea Russo (2017), *320 de pisici negre* de Rodica Ojog-Brasoveanu, *Simfonia vieții* de Ion Gorgan (2021), *Cartea memoriei* de Lara Avery(2022), *Cel mai bogat om din Babilon* de George S. Clason(2022), *Sub aceeași stea* de John Green(2016), *Anatomia iubirii* de Helen Fischer(2017), *Cele patru vânturi* de Kristin Hannah(2021), *Fericirea îmi scapă printre degete* de Agnes Martin-Lugand (2017), *Absolut tot* de Nicola Yoon(2020), *Fata în palton albastru* de Monica Hesse (2019), *Tu mi-ai schimbat viața* de Abdell Sellou(2020), *Partea de nord a inimii* de Dolores Redondo (2021), pe care le vom include în fișierul *Propuneri pentru achiziții*.

Ne bucură faptul că tinerii, totuși, citesc și, nu mai putem fi de acord cu afirmația, că azi nu se mai citește, se citește, doar că se citesc mai mult cărți de dezvoltare personală, fiindcă adolescența este vârsta provocărilor, perioada de tranziție spre maturitate și un moment în care tinerii trec printr-o serie de schimbări, atât fizice, cât și psihice, își conturează personalitatea și caută modalități de exprimare care să se potrivească cel mai bine felului lor de a fi.

De aceea, misiunea fundamentală a bibliotecii a fost dintotdeauna îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. Bibliotecarii trebuie să asigure accesul la informația de calitate, prin stimularea interesului pentru lectură, promovarea culturii lecturii, dezvoltarea competențelor de lectură și, respectiv, deschiderea drumului spre cunoaștere și dezvoltare.

Astfel, în Biblioteca Științifică a USARB sunt utilizate deverse metode de promovare a lecturii, precum:

- promovarea resurselor informaționale și stimularea lecturilor de instruire și cercetare ale utilizatorilor prin organizarea de către bibliotecari a unei game largi de expoziții informative, tematice tradiționale și digitale;
- valorificarea colecțiilor, valorilor literare și culturale prin organizarea diverselor evenimente, campanii, programe infodocumentare: Zilele Informării, Zilele Catedrelor, Lunarul studenților de la ciclul I de instruire, masteranzilor și doctoranzilor, Noul Utilizator, Săptămâna Open Access, Săptămâna Educației Deschise, Ziua Științei, Zilele Universității, Zilele Bibliotecii și Facultății, Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile, audiții muzicale, reviste bibliografice, lansări de carte, realizate în cadrul Clubului Cărții, Clubului ONU Nord, Salonului Muzical, Clubul BiblioSpiritus, Punctului de Informare NATO, Centrului de Informare al

Uniunii Europene, Centrului Educație Civică Europeană, Centrului de Informare al României din Bălți.

- promovarea serviciilor cultural-științifice pe pagina web a Bibliotecii Științifice (<http://libruniv.usarb.md>), prin intermediul platformelor informaționale și rețelelor sociale,
- utilizarea blogurilor Bibliotecii Științifice a USARB: *Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți în dialog cu cititorii* (<https://bs-usarb.blogspot.com/>); *Bibliotecarii USARB: Profesional* (<https://bsusarbprofesional.blogspot.com/>); *Centrul Biblioteconomic Departamental, Biblioteca Științifică a USARB* (<https://cbdbsusarb.blogspot.com/>) și *Centrul de informare al României din Bălți* (<https://cirbalti.wordpress.com/>);
- inițierea compartimentelor *Lectura de weekend* și *Autocunoaștere și dezvoltare personală*;
- recomandarea resurselor informaționale din colecția Bibliotecii Științifice a USARB, care pot fi accesate, descărcate și online (format pdf) prin intermediul canalului Telegram.

Concluzii.

Adevărat, importanța lecturii este evidentă și mereu actuală. Studiul *Lectura – o necesitate sau o pasiune?* a reliefat importanța lecturii în procesul de studiu și cercetare; cartea este și va continua să fie un instrument de bază care asigură accesul la valorile culturii spirituale, lectura reprezintă o metodă esențială de instruire, de perfecționare profesională și autoinstruire. Doar citind, vom putea obține cunoștințe noi, ne vom îmbunătăți memoria și vom extinde nivelul de creativitate, vom dezvolta abilități de gândire critică, ne vom perfecționa comunicarea, vocabularul și scrisul, vom obține deprinderi de concentrare și focusare, vom putea deveni mult mai empatici și ne va crește stima de sine.

Tehnologiile se vor schimba mereu, însă promovarea lecturii va rămâne în continuare una din sarcinile principale ale bibliotecii, păstrând valorile umane prin lectură.

*Citește mult și constructiv! Citește cărțile care îți plac, cele care îți trezesc
curiozitate
ori pe cele din care știi că vei avea ceva de învățat.
Incontestabilă este afirmația, că: „Părinții ne ajută să devenim oameni,
cărțile să rămânem.”
(Aurelian Silvestru)*

Referințe bibliografice:

1. BANICA, Gabriela. *Lectura, primul pas spre cultură* [online] [citată 29 septembrie 2023]. Disponibil: <http://www.ccdcluj.ro/Fisiere/2018-2019/CDI/Resurse/Lectura%20de%20placere.pdf>

2. *Beneficii ale lecturii în dezvoltarea personala a individului* [online] [citat 15 septembrie 2023]. Disponibil: <https://psihologiagandului.ro/text-argumentativ-despre-rolul-lecturii-in-dezvoltarea-personala>
3. *Beneficiile cititului sau de ce unii citesc cărți?* [online] [accesat 20 septembrie 2023]. Disponibil: <https://bibliotecamironcostin.wordpress.com/2015/05/22/beneficiile-cititului-sau-de-ce-unii-citesc-carti/>
4. BÎRSANU, Aurelia, OCINSCHI, Violina. *Lectura în secolul XXI – „pasiune desuetă” sau capriciu actual?* [online] [accesat 13 septembrie 2023]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/51-55_32.pdf
5. *Cititul – cel mai complex exercițiu pentru creier și minte* [online] [accesat 26 septembrie 2023]. Disponibil: <https://cafe-psychologique.md/cititul-cel-mai-complex-exercitiu-pentru-creier-si-minte/>
6. COSTRU, Lucia. *Lectura – componentă constructivă a personalității* [online] [accesat 19 septembrie 2023]. Disponibil: <https://edict.ro/lectura-componenta-constructiva-a-personalitatii/>
7. CRISTIAN, Dumitru. *De ce este importantă lectura? Cele mai importante avantaje ale cartilor* [online]. Disponibil: <https://www.comunicatedeafaceri.ro/cultura/de-ce-este-importanta-lectura-cele-mai-importante-avantaje-ale-cartilor>. [accesat 22 septembrie 2023].
8. *Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii : Suport metodologic și educațional în sprijinul realizării Programului Național LecturaCentral, ediția a 4-a, 2021* [online] [accesat 04 octombrie 2023]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Dezvoltarea%20competentelor.pdf>
9. *Lectura, între obligație și plăcere. Mai citesc elevii?* [online] [accesat 14 iulie 2023]. Disponibil: <https://iteach.ro/experiencedidactice/lectura-intre-obligatie-si-placere-mai-citesc-elevii>
10. LÎȘÎI, Ala. *Stimularea interesului pentru lectură, studiu și cercetare prin intermediul expozițiilor on-line* [online] [accesat 03 octombrie 2023]. Disponibil: http://dspace.usarb.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/5807/Lisii_A_lectura.pdf?sequence=1&isAllowed=y
11. OSOIANU, V, DRĂGĂNEL, Angela. *Studii reprezentative privind importanța lecturii* [online] [accesat 27 septembrie 2023]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1099/Osoianu_Dr%c4%83g%c4%83nel_Studiile.pdf?sequence=1&isAllowed=y
12. OSOIANU, Vera. *Ziua Națională a Lecturii – imbold și oportunități* [online] [accesat 21 septembrie 2023]. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1671/V.OsoianuZiuaNationalaLecturii.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
13. *Importanța lecturii pentru studenți în 2023* [online] [accesat 05 septembrie 2023]. Disponibil: <https://worldscholarshub.com/ro/importance-of-reading-for-students/>

TENDINȚE NOI DE DEZVOLTARE A BIBLIOGRAFIEI

NEW BIBLIOGRAPHY DEVELOPMENT TENDENCIES

Anna NAGHERNEAC¹ [ORCID: 0000-0002-8300-0748]

Elena SCURTU² [ORCID: 0000-0001-5793-2472]

Abstract: *This paper is referred to some trends in the development of the bibliography in the media-communication space are delimited, a period of a new informational revolution, in which libraries remain, and continue to be, the most reliable documentary institutions. The necessity of the persistence of the classical functions of the bibliography (description, processing, ordering, evaluation...) in the era of electronic civilization is argued and its new media possibilities in communication with users are demonstrated.*

Key words: *contemporary bibliography, bibliography functions, bibliographic communication, media bibliography, electronic documents*

Societatea contemporană este una informațională și mediatică în același timp, cu schimbări și procese complexe în toate direcțiile, domeniile și perspectivele.

Mediacomunicarea este un proces de creare, difuzare, schimb de informații, care cuprinde toate părțile lumii.

Procesul globalizării este interpretat ca o treaptă legitimă nouă în dezvoltarea societății. Relațiile sociale sunt supuse influenței anumitor factori: tehnologici, politici, economici, culturali, informaționali.

Cultura asigură păstrarea și conservarea moștenirii spirituale ale lumii și în condițiile actuale, în care se crează un nou sistem de valori, informația devenind cel mai prețios product.

Torentul informațional contemporan este enorm de mare și variat, constituind o avere globală, ușor accesibilă, dar rămânând în continuare dezorganizat, fără reguli și norme bine stabilite la nivel mondial. Pentru supraviețuire și afirmare, este necesară o cultură a informației de altă calitate și tipologie, una mediatică, care ar permite perceperea și prelucrarea unui volum mare de informație și care ar include în arsenalul său mijloace, genuri, tipuri noi în tehnologia comunicării.

Comunicarea este un proces în continuă intensificare și multiplicare și se desfășoară la ora actuală în două configurații: tradițională (documente tipărite, presa, televiziunea, radioul...) și cea nouă, contemporană cu calculatoare, internet, telefoane.

Internetul este rețeaua globală care interconectează rețelele din toate păr-

¹ Bibliotecară principală, Biblioteca Științifică a USARB, ana.nagherneac@gmail.com

² Bibliografă, Biblioteca Științifică a USARB, elenagrama@list.ru

țile lumii, formând un spațiu informațional destinat satisfacerii necesităților individuale și colective ale indivizilor.

„Odată cu sosirea Internetului, declară sociologii Asa Briggs și Peter Burke, au apărut posibilități extinse de a învăța toată viața, formal sau informal, ori de câte ori experiența sau așteptările o cereau, și s-a susținut că web-ul, în condițiile unui acces deschis, va servi pentru mulți drept „o universitate fără ziduri” și chiar că va elimina sala de clasă” [1, p. 284]. Aici, am putea discuta și demonstra că cuvântul viu, dezbaterile cu prezență fizică, nu pot fi înlocuite cu Internetul. Mai exact ar fi să se vorbească de efectul Internetului asupra unor schimbări extrem de importante, revoluționare din învățământ, cercetare, activitate profesională.

De câteva decenii, se vorbește despre sfârșitul culturii cărții. Nu toți sunt de acord cu acest postulat. Persoanele inteligente, spirituale din toate domeniile de activitate, evidențiindu-se, desigur bibliologii, susțin că nu putem renunța la carte, ea fiind o verigă de legătură între civilizații. Renunțăm la carte, renunțăm la istorie, la trecutul nostru.

Cartea poate coexista simultan cu calculatorul. Profesorul rus A. V. Socolov analizează evoluția canalelor comunicaționale și ajunge la concluzia că ele nu dispar, dar se completează „arta fotografică n-a eliminat pictura, cinematografia n-a anulat teatrul, iar cartea tipărită este vecina manuscriselor” («никакие коммуникационные каналы не отмирают, а новые дополняют прежние или осваивают собственные коммуникационные ниши. Так фотография не вытеснила живопись, кино не упразднило театр, книгопечатание соседствует с рукописанием») [5, p. 10].

Aceeași situație se înregistrează și în canalele de comunicare bibliografică. Bibliografia oscilează între tradițional și inovațional, extinzându-și orizonturile, determinându-și vectori noi și integrându-se în realitatea actuală.

„Este tot mai evident faptul că universul informațional amenință să evolueze stihnic, dacă nu este dominant de forțe raționale și valorizate. Raporturile dintre emisia și recepția informației devin paradoxale. Dincolo de explozia cantitativă, emisia tinde să devină un teritoriu plin de bariere și dificultăți de toate felurile, iar recepția tinde să implice o risipă majoră de resurse materiale și de energii intelectuale, dacă cele două procese nu sunt abordate unitar. Costurile regășirii pertinente sunt uneori mult mai mari decât costurile producției de informații” [2, p. 8]. Altfel zis, suprainformarea este marea piedică în calea informării. Se produce o criză informațională influențată și de numărul crescând al informațiilor, inclusiv și al celor inutile (bruiaj informațional).

Bibliografia cu marile ei posibilități și toate funcțiile ar putea salva situația, bibliotecile certificate și atestate timp de secole și milenii, rămân a fi cele mai de încredere instituții documentare în realizarea acestor funcții. Bibliotecile continuă să fie instituțiile care vor ține piept tendințelor distructive ale umanității, ce invadează societatea, în pofida faptului că ele depind de valorile sociale.

„Bibliografia condensează elementele necesare pentru a realiza identificări și conexiuni, regrupări deschise și sinteze critice, monumente ale memoriei

cunoașterii, adică multe dintre variantele fundamentale ale raporturilor în care se pot afla individul și comunitățile cu resursele intelectuale materiale și virtuale ale gândirii și acțiunii umane” [3, p. 20].

Activitatea bibliografică este activitatea la baza căreia stau mai multe concepte:

- documentar, care are drept fundament în preocupări – documentele
- cognitiv cu prelucrarea informației
- cultural cu cunoștințe, convingeri, norme sociale
- comunicativ cu transmitere de cunoștințe, experiențe, interese...
- științific, fenomen spiritual și sociocultural, care cercetează procese naturale, sociale.

Perspectivile de dezvoltare a bibliografiei la nivel național/mondial sunt ancorate undeva în trecut, necesitând o interpretare creativă în dependență de oportunitățile prezentului. Dezvoltarea bibliografiei este subordonată cerințelor și necesităților societății de a fixa, păstra și difuza informația, servind drept forță motrică în dezvoltarea cunoștințelor.

Cultura documentară a străbătut toate perioadele de dezvoltare umană, consemnând trei etape în evoluția sa:

- perioada manuscriselor,
- perioada editării documentelor prin tipar, perioada clasică,
- perioada multimedia – perioada de triumf a civilizației electronice, când resursele informaționale cresc în progresie geometrică.

Funcțiile bibliografiei își iau începuturile în epoca manuscriselor, fiind dezvoltate, amplificate în perioada imprimării (descriere, prelucrare, ordonare, păstrare, evaluare, selectare, răspândire). Ele se păstrează și în perioada expansiunii victorioase a erei digitale și a celor de după ea.

- **Descrierea bibliografică** (minimum necesar de informații pentru identificarea documentelor, alcătuirea cataloagelor, bibliografiilor) prezentată după reguli standardizate, elaborate timp îndelungat, realizând funcția de semnalare (de existență) a documentelor.
- **Prelucrarea** (analiza) documentelor, în format condensat, aprofundează și amplifică informațiile din descrierea bibliografică inițială. Ea se face prin adnotare sau abstract (referat), realizări de mare importanță ale practicii bibliografice. Preferințele recente aparțin adnotărilor cu caracteristici generalizatoare și componente de evaluare ale documentelor. În universul informațional actual, adnotările ar putea salva multe situații, dar să fie elaborate la cel mai înalt nivel calitativ cu maxim necesar de informații. În selecția de documente din explozia cantitativă informațională contemporană, adnotările se dovedesc a fi călăuze sal-vatoare sigure și efective. S-ar putea face o adnotare la mai multe documente cu aceeași temă, problemă, editate într-o perioadă de timp, stabilindu-se coincidența sau originalitatea elementului inovativ (noi concepții, noi metodici, noi atitudini, noi poziții), particularitățile unui sau altui

document. Elaborarea adnotărilor nu este totalmente standardizată. Structura lor este una logică și nu descriptivă ca la referate. Adnotările se întocmesc într-un limbaj simplu, evitându-se frazele lungi, expresiile șablon. Credem că viitorul aparține prelucrării condensate a informației prin metoda electronică, dar cu mai multe etape de control a calității.

- **Ordonarea documentelor** în cataloage, bibliografii, biblioteci electronice, ba-ze de date, repozitorii cu texte, materiale vizuale, digitale, audio sau video, având o interfață unică de acces la texte și imagini, colecții electronice de documente reunite după anumite criterii, cu modalități de stocare a informațiilor și posibilități rapide de regăsire. Încă prin anii 70 ai sec. XX, sociologul american Daniel Bell spunea că numai informația sistematizată și ordonată se va impune insistent ca resursă strategică în orice societate, indiferent de determinativul ei.

Remarcăm că documentele electronice, ca și cele tradiționale, se deosebesc prin:

- varietatea documentelor: texte, simboluri, documente sonorizate, multimedia...
- periodicitatea: seriale, ediții de durată (în volume, serii...)
- structura: numărul volumelor, seriilor,
- existența documentelor echivalente în format tradițional.

Evaluarea și selectarea documentelor. Bibliografia este un instrument capabil de a determina calitatea documentelor, utilizând următoarele criterii:

- date editoriale: autori, dedicații, valoare bibliofilă, editura, adnotările...
- conținutul și relevanța documentelor cu evidențierea elementului inovativ.

În căutarea și identificarea documentelor, cu privire la componentele necesare care asigură succes bibliografic, rămân a fi actuale ideile savantului R. S. Ghilearevski:

- descriptorii cu echivalentele cuvintelor-cheie,
- inversia în procesul de căutare,
- diseminarea documentelor relevante,
- interactivitatea (dialogul) în căutare,
- analiza trimiterilor bibliografice,
- respectarea legii referitor la documentele învechite. [4, p. 233].

La ora actuală continuă să se elaboreze bibliografii tradiționale, se prezintă referințe bibliografice în reviste științifice, materiale ale întrunirilor științifice... La dispoziția utilizatorilor sunt puse atât documente bibliografice imprimare, cât și electronice. Altfel zis, nu are loc o dezbinare între aceste documente. Vrem să credem că documentele bibliografice tradiționale (unele din ele) vor exista, atât timp cât va exista memoria socială documentară.

Sunt necesare cercetări cu argumentări în favoarea necesității elaborării surselor bibliografice în format tipărit, cu decizii oficiale adoptate la nivel național și mondial.

Pentru dăinuire în timp, este necesar ca unele lucrări bibliografice să fie elaborate în ambele formate, de exemplu, bibliografiile naționale care, după părerea unor bibliologi, reflectă originalitatea, interesele, particularitățile unei țări, înregistrează producția ei documentară (informația fiind exhaustivă) și servesc drept bază pentru dezvoltarea tuturor tipurilor de bibliografii, reflectând progresul culturii și științei prezente, servind drept surse de inspirație pentru evoluția științei viitoare; bibliografiile retrospective, care înregistrează informație despre literatura apărută într-o anumită perioadă de timp și sunt de o importanță istorică deosebită; biobibliografiile cu informații despre succesele inovatoare ale unor personalități cu merite distincte în dezvoltarea științelor, culturii, literaturii, economiei..., prezentate în compartimente separate: note biografice, bibliografia publicațiilor, referințe despre...

Argument: se păstrează formatul clasic al documentelor, continuitatea istorică. Cu trecerea timpului, ele vor deveni lucrări rare, care se vor păstra în colecțiile bibliotecilor de rând cu documentele electronice.

Bibliografia contemporană este dotată cu noi tehnologii și mari posibilități de prezentare, prelucrare și evaluare a informației. Media este o noțiune centrală actuală, este o cultură universală, care oferă posibilități enorme și variate de transmitere a informației, iar bibliografia în contextul ei prelucrează, păstrează și difuzează produsul mediatic.

Este un proces complicat care, de fapt, funcționează de mai mult timp, dar numai în plan aplicativ, fără fundamentări teoretice. Era firesc să fie așa, în perioada „invadării” tehnologiilor informaționale. Erau necesare decizii urgente de natură tehnologică.

Informația bibliografică electronică are un potențial comunicațional consemnat: resursele informaționale (textuale, vizuale, sonorizate) pot interacționa prin intermediul hiper trimerilor. Inteligența artificială (chatboturile, program care reproduce vorbirea orală) este aplicată cu succes în servirea bibliografică: Se pun la dispoziția utilizatorilor liste deja elaborate, se efectuează căutări în cataloagele electronice...

Unele biblioteci din lume tind să aplice în servire numai potențialul electronic, care ar economisi timp și resurse financiare. Spre exemplu, în unele biblioteci universitare din SUA, se utilizează chatbotul. Prin intermediul acestui program, se pun la dispoziția utilizatorilor liste bibliografice deja întocmite, se efectuează căutări în cataloagele electronice... În caz contrar, când programul nu se soldează cu succese, se apelează la ajutorul și consultațiile bibliografilor-cercetători.

Problema managementului bibliografic în spațiul mediatic este în discuție. Se scriu articole, se desfășoară întruniri cu comunicări și dialoguri referitor la problemele care necesită rezolvare imediată: delimitarea locului bibliografiei în spațiul mediatic, determinarea formelor noi de resurse bibliografice, a metodelor și strategiilor de difuzare a acestor resurse, formarea continuă a angajaților, editarea materialelor didactice...

Oricum, identificarea documentelor în format online va lua locul căutărilor

tradiționale, doar cu unele excepții, ce țin de publicații retrospective.

Tehnologiile informaționale sunt parte componentă a bibliotecilor contemporane și a celor viitoare, care continuă să realizeze funcțiile de centre socioculturale multifuncționale: informativ, cultural, didactic, creativ, de cercetare, de formare, de ajutor informațional (inclusiv și bibliografic). Succesul activității lor depinde de prezență în spațiul virtual prin cele două modalități de integrare. Pe de o parte, bibliotecile utilizează resurse electronice ale altor producători în satisfacerea cerințelor utilizatorilor, pe de altă parte, participă, prin crearea produselor informaționale proprii, la multiplicarea resurselor informaționale naționale și mondiale. Produsele create trebuie să fie atractive, simple, ușor accesibile...

Produsele activității bibliografice, din bibliotecile contemporane, sunt realizate în format tradițional și electronic. Formatul tradițional se impune a fi păstrat pentru bibliografiile care înregistrează contribuțiile științifice ale salariaților de la o instituție sau alta și pentru biobibliografii. Majoritatea produselor însă sunt postate doar în spațiul digital. Siturile bibliotecilor pun la dispoziția utilizatorilor:

- bibliografii tematice elaborate pentru studiu și cercetare,
- bibliografii nominalizate,
- liste cu informație (E-buletine) despre achizițiile recente,
- digesturi,
- lucrări bibliografice de amploare, care cuprind informație despre contribuțiile științifice ale angajaților, bibliografii retrospective, dicționare, biobibliografii...
- diverse servicii online, repozitorii.

Informația bibliografică postată pe siturile bibliotecilor formează infrastructura bibliografică a bibliotecilor contemporane.

Biblioteca Științifică a USARB a acumulat o experiență bine concepută de prezentare a lucrărilor bibliografice în spațiul media:

- buletinul Achiziții recente, renovat odată în două luni, este structurat pe domenii ale cunoașterii și informează utilizatorii despre noile intrări documentare în bibliotecă,
- bibliografiile tematice (în jur de 20-25 în fiecare an) se realizează pentru profesori, doctoranzi, masteranzi, licențiați,
- bibliografii personale includ înregistrări bibliografice despre publicațiile universitarilor bălțeni, pentru o perioadă de timp, revendicate pentru participare la diverse concursuri, proiecte naționale și internaționale...
- liste cu fulltexte la domeniile: pedagogie, psihologie, economie, drept, filologie, selectate din baze de date, repozitorii pentru profesorii-cercetători care desfășoară cercetări științifice la anumite teme, probleme,
- liste cu fulltexte pentru managerii universitari (rector, prorectori, decani, șefi de catedră) la pedagogia și psihologia școlii superioare, structurate pe anumite direcții: management universitar, procesul didactic, activitatea facultăților și catedrelor, cercetare științifică universitară, activitatea profesorilor universitari

- bibliografii de volum, biobibliografii, cataloage, dicționare...
- repozitoriul ORA USARB
- serviciul Biblioteca digitală.

Bibliografiile postate online pun la dispoziția utilizatorilor notițe bibliografice despre publicațiile universitarilor bălțeni (colecția Bibliographia Universitas), descrieri bibliografice cu adnotări ce pun în lumină documente rare din fondul Bibliotecii (colecția Vestigia Semper Adora), precum și bibliografii locale cu informații bibliografice despre municipiul Bălți, Universitate, Bibliotecă. Sunt lucrări care păstrează memoria socială și prin documente de arhivă, fotografii, amintiri... Biobibliografiile, elaborate și ele în câteva colecții, oferă date despre biografia, realizările profesionale, bibliografia publicațiilor a celor mai notabile personalități de la Universitatea bălțeană cu merite excelente în dezvoltarea științei și învățământului.

Biblioteca Științifică a USARB contribuie la multiplicarea spațiului informațional național, oferind descrierile bibliografice ale achizițiilor de documente intrate în colecția Bibliotecii pentru catalogul electronic partajat a 7 biblioteci universtare din țară **PRIMO ExLibris**.

Informațiile din arhivele electronice **Repozitoriul Instituțional ORA USARB** (<http://dspace.usarb.md:8080/jspui/>) și **Biblioteca digitală** (<http://tinread.usarb.md:8888/jspui/>) (informații despre publicațiile universitarilor bălțeni) sunt indexate în biblioteci electronice internaționale: WEB Base-search.net, Ceeol, IBN, Open Library, Academia.edu, Google Scholar...

În concluzie menționăm că metoda bibliografiei este metoda-cheie în managementul de coordonare a activității informațional-bibliografice din întreaga lume. Cert este, că identificarea documentelor din spațiul mediacomunicațional, chiar și în condiții de schimbări permanente, este imposibilă fără aplicarea milenară a funcțiilor bibliografiei. Limbajul bibliografic va fi utilizat activ în spațiul informațional mondial pentru prezentarea documentelor, textelor de toate speciile și formele. „O cultură fără instrumente bibliografice sistematice și fără un exercițiu bibliografic curent rămâne oarbă și deusolată, atât în fața trecutului cât și în fața viitorului. Ceea ce nu obține abordarea catalografică, din perspectiva colecțiilor și a stocurilor organizate, obține bibliografia, cu mult mai multă profunzime și semnificații”... susține Ion Stoica [3, p. 20].

Evidențiem unele momente din activitatea bibliografică care trebuie schimbate, desăvârșite:

- elaborarea de noi metode, reguli, norme, cel puțin la nivel național, pentru procesele bibliografice vechi și noi: căutare, stocare, distribuire,
- perfecționarea dialogului ca formă de comunicare online cu utilizatorii,
- elaborarea standardelor care ar unifica activitatea bibliografică,
- perfecționarea metodelor de activitate bibliografică în combinație tradițională și electronică. Utilizarea formelor noi de prezentare a serviciilor bibliotecilor: briefingurile, maratoanele, supermarketurile informaționale,

- stabilirea limitelor activității bibliografice în interacțiunea cu alte activități,
- schimbarea continuă a profesiogramei bibliografilor, utilizându-se diverse mijloace, posibilități, aceștia rămânând cele mai de încredere persoane în ghidarea și orientarea utilizatorilor în spațiul mediacomunicațional.

Referințe bibliografice:

1. BRIGGS, ASA, Burke, Peter. Mass-media. O istorie socială de la Gutenberg la Internet. Iași, 2005, 340 p.
2. STOICA, Ion. Numai cercetarea salvează. Constanța, 2013. 178 p. ISBN 978-606-598-240-6.
3. STOICA, Ion. Scurtă introducere la o enciclopedie a informației. Constanța, 2010. 158 p. ISBN 978-973-644-948-2.
4. ГИЛЯРЕВСКИЙ, Р. С. Основы научной информации. Москва, 1965. 654 p.
5. СОКОЛОВ, А. В. Научная формула современной библиографии. В: Мир библиографии. 2005, nr. 6, p. 8. ISSN 1560-7968.

ESENȚA ȘI AVANTAJUL CATALOGĂRII CORPORATIVE

THE ESSENCE AND ADVANTAGE OF THE CORPORATE CATALOGUE

Adella CUCU¹ [ORCID: 0000-0002-7774-8776]

Abstract: *Today, cooperation is one of the main trends of bibliographic activity .. The cooperation among libraries proves that the association of info documentary institutions thanks to projects not only provides wider access to information resources at the global and national levels, but also significantly reduces the costs of library technologies, in particular, the time required for certain activities. The study presents examples of consortia, collective catalogues, corporate cataloguing from the USA, Romania, Europe and the Republic of Moldova. In addition, the advantages of shared cataloguing are listed as well.*

Keywords: *Information technologies, corporate cataloging, consortia, bibliographic record, shared catalog*

Dezvoltarea rapidă a noilor tehnologii, creșterea volumului de informații, de date și resurse, au influențat, în mare parte, activitatea bibliotecilor. În consecință, instituțiile infodocumentare nu mai pot face față cerințelor de informare, bazându-se, doar, pe propriile resurse. În *acest context*, pentru a putea oferi servicii și produse de calitate utilizatorilor, pentru a-i atrage și a-i menține este important ca bibliotecile să manifeste un interes strategic, utilizând instrumentele și tehnologiile moderne care favorizează schimbul de documente și cel de informații.

La nivel global, se recunoaște că cea mai simplă cale, ce ar permite bibliotecilor să atingă un nou nivel de servicii pentru utilizatori și să rezolve problema schimbului de informații și a completării propriilor colecții, este cooperarea. Rezultatul unor astfel de activități ar trebui să fie o creștere a vitezei și calității proceselor tehnologice ale bibliotecilor și a serviciilor pentru utilizatori.

Cooperarea este una dintre principalele tendințe ale activității bibliografice în condițiile moderne, de aceea, modelele corporative de catalogare sunt larg răspândite în comunitatea bibliotecilor. Influența factorilor economici, complexitatea procesului de catalogare originală, accesul online la cataloage prin Internet, și, bineînțeles, avantajele colaborării duc la ascensiunea și creșterea rolului consorțiilor și centrelor de catalogare corporativă.

Anume în acest scop, bibliotecile își unesc forțele creând asociații, consorții, sisteme de biblioteci corporative, contribuind la formarea spațiilor informaționale comune, elaborând un nou tip de relații interbibliotecare. Evident, că obiectivul diferitelor tipuri de asociații de biblioteci, în contextul introducerii din ce în ce

¹ Bibliotecară principală, Biblioteca Științifică a USARB, cucuadaella@gmail.com

mai largi a noilor tehnologii informaționale și comunicaționale în activitatea lor, este de a crea condiții prealabile pentru satisfacerea mai bună a nevoilor de informare ale utilizatorilor de biblioteci - membrii corporației. Corporația poate fi privită ca o continuare, într-o nouă etapă, a dezvoltării istorice a tradițiilor interacțiunii interbibliotecare, fiind acceptată și considerată un factor important pentru extinderea, cu succes, a bibliotecilor, indiferent de tipul lor.

Problemele dezvoltării și implementării catalogării corporative (partajate) în biblioteci rămân unele dintre cele mai urgente și, deseori, discutate în cercurile profesionale. Experiența de cooperare a bibliotecilor, la nivel global și național, dovedește că asocierea instituțiilor infodocumentare în proiecte comune oferă nu numai un acces mai larg la resurse informaționale, dar reduce, în mod semnificativ, costurile tehnologiilor de bibliotecă, se reduce, în acest caz, timpul preconizat anumitor activități.

Astăzi, tendințele corporative în biblioteconomie au de câștigat. Factorul corporativ este recunoscut ca unul dintre cel mai semnificativ, printre altele, îmbunătățind activitățile organizațiilor, inclusiv al bibliotecii și activitățile de informare. De exemplu, sunt cunoscute astfel de concepte ca: „formarea de fonduri corporative”, „catalogarea corporativă”, „guvernanta corporativă”, „activități de proiecte corporative”, „bibliotecă corporativă”.

Consolidarea intereselor diferitor biblioteci este însoțită de o restructurare a așa-numitelor procese interne ale acestora, precum și de alte restructurări organizaționale și psihologice. Membrii corporațiilor încetează să mai fie independenți unul de celălalt, devin interdependenți. Aceștia sunt responsabili față de toți membrii comunității corporative.

În general, actuala direcție corporativă în catalogare caută să găsească soluții reciproc avantajoase pentru implementarea sarcinilor comune. Succesul cooperării depinde de capacitatea partenerilor de a respecta toate standardele și regulile uniforme dezvoltate pentru crearea unei înregistrări bibliografice de înaltă calitate.

Catalogarea corporativă este procesul de catalogare a documentelor prin eforturile mai multor instituții.

Beneficiile catalogării corporative includ:

- implementarea ideii de catalogare unică și de utilizare multiplă a înregistrărilor bibliografice și de autoritate de către instituțiile bibliografice și biblioteci în general;
- eficiență, deoarece împrumutul/copierea înregistrărilor bibliografice necesită mai puțin timp (comparativ cu catalogarea originală), în plus, înregistrările împrumutate necesită mai puțină editare, iar munca de verificare a înregistrărilor poate fi efectuată de specialiști mai puțin calificați;
- catalogarea diferitelor tipuri de resurse cu acorduri comune în procesele de catalogare de către diferite biblioteci;
- fiabilitatea, datorită aplicării standardelor, regulilor și procedurilor comu-

ne;

- legături între înregistrările bibliografice și de autoritate, ceea ce scutește alte biblioteci de munca costisitoare și consumul de timp în crearea înregistrărilor;
- reducerea costurilor (timpului) de prelucrare a documentelor prin divizarea rezonabilă a muncii catalogatorilor;
- sporirea vitezei de completare a catalogului electronic colectiv cu înregistrări bibliografice noi;
- creșterea numărului de utilizatori, lărgirea accesului la informație (utilizatorii obțin acces unic și rapid la colecțiile tuturor bibliotecilor partenere);
- consolidarea relațiilor profesionale cu colegii din alte biblioteci, crearea deprinderilor de muncă în echipă și gândire colectivă etc.

Catalogarea documentelor este modulul prin intermediul căruia se construiește baza de date bibliografică, ce stă la temelia oricărui sistem de bibliotecă.

Într-un sistem integrat de bibliotecă, prelucrarea bibliografică se poate realiza prin două căi principale:

Teoretică: prelucrarea de către bibliotecar a resurselor informaționale și crearea înregistrării bibliografice (IB) corespunzătoare (aplicarea standardelor, regulilor, formatelor, metodicilor) și crearea și utilizarea înregistrărilor de autoritate (IA).

Practică: proces care vizează colectarea informației, crearea și organizarea logică a conținutului descrierii bibliografice, a autorității de control, a punctelor de acces, prelucrarea descrierii bibliografice din alte sisteme. În cazul în care biblioteca este conectată la o rețea, descrierea bibliografică fiind stocată în baza de date proprie bibliotecii importătoare, asigură, astfel, accesul utilizatorilor la resursele informaționale necesare. Acest lucru este relevant pentru munca corporativă și în prezent.

În practica bibliotecilor mondiale, catalogarea corporativă este recunoscută de mult timp, și în general, experiența catalogării corporative s-a format pe baza modelelor deja existente. Formele de asociere și interacțiune a bibliotecilor au apărut încă în secolul al XVIII-lea, fiind dezvoltate în secolul al XIX-lea - prima jumătate al secolului al XX-lea, când nu existau *tehnologii informaționale moderne*.

Bunăoară, începutul catalogării corporative globale poate fi urmărit încă din 1902, când Biblioteca Congresului (SUA) a început să-și distribuie înregistrările bibliografice prin vânzarea/comerțIALIZAREA fișelor tipărite. Astfel, teoretic, orice bibliotecă, după ce a cumpărat aceste fișe, ar putea menține un catalog și deservi utilizatorii, chiar dacă nu dispune de un colectiv de catalogatori care ar efectua catalogarea originală.

Deja din anii '70 ai secolului al XX-lea, în SUA, și mai târziu în țările europene (din punct de vedere tehnologic dezvoltate), bibliotecile au început să folosească o nouă metodologie de catalogare, a cărei esență era prelucrarea publicațiilor, de regulă, o singură dată pentru a crea cataloage consolidate. Procesul de catalogare a

resursei era efectuat de bibliotecile special autorizate, ai căror angajați erau instruiți pentru a garanta o calitate înaltă și completă a înregistrării bibliografice, celelalte biblioteci preluau înregistrarea.

Unul dintre exemplele de implementare a acestor obiective sunt activitățile OCLC (Centrul Informațional pentru Biblioteci Online - Online Computer Library Center) - organizație non-profit, de cercetare și cooperare ce oferă acces la informație din întreaga lume (fondator Frederick G. Kilgour (SUA, 1967)). În prezent, membrii OCLC includ 16 857 de organizații din 113 țări, inclusiv: biblioteci naționale, științifice, publice, speciale, filiale, biblioteci școlare, biblioteci de colegii și universitare, instituții federale, de stat și municipale, organizații comerciale, fundații și asociații etc .

OCLC și bibliotecile sale membre produc și întrețin în cooperare WorldCat (<https://www.worldcat.org>), cel mai mare catalog online cu acces public (OPAC) din lume , care conține în prezent peste 321,5 milioane de înregistrări, reflectând aproximativ 2,1 miliarde de unități stocate în peste 480 de limbi. Catalogul cuprinde documente de orice formă fizică, inclusiv resurse electronice și documente digitizate. Pe lângă informațiile bibliografice de bază, multe înregistrări includ: cuprinsul, adnotări, informații despre autor, recenzii, link-uri către resurse electronice conexe etc. OCLC, împreună cu bibliotecile de top, cataloghează resursele într-un format uniform, utilizând instrumente lingvistice comune și standarde de descriere a resurselor, care oferă acces online colectiv și individual la resursele combinate ale sistemului. Serviciile de catalogare și împrumut ale OCLC sunt utilizate de peste 72.000 de biblioteci din 170 de țări.

În 1988, în Statele Unite, s-a început lansarea programului național de catalogare cooperativă numit NCCP (National Coordinated Cataloging Program). Acest program a permis ca douăsprezece biblioteci ale celor mai importante universități din SUA să trimită înregistrări bibliografice din propriile cataloage către catalogul online al Bibliotecii Congresului SUA (The Library of Congress <https://www.loc.gov>). Astfel, la nivel național, s-a încercat crearea înregistrărilor bibliografice pe scară largă a documentelor. În rezultat, Biblioteca Congresului și-a mărit propriile resurse.

Un alt proiect de catalogare corporativă este PCC (Program for Cooperative Cataloging <https://www.loc.gov/aba/pcc>). PCC este o organizație, membrii cărora contribuie cu înregistrări bibliografice și date aferente conform unor reguli, standarde și convenții acceptate reciproc de bibliotecile din întreaga lume.

Biblioteca Congresului funcționează ca membru permanent al acestui program și servește ca secretariat pentru a coordona, susține și oferi servicii membrilor în patru programe componente ale PCC: Authority Cooperative Program (NACO), Subject Authority Cooperative Program (SACO), Monographic Bibliographic Record Program (BIBCO) și Cooperative Online Serials Program (CONSER).

Printre centrele europene de catalogare corporativă se numără: Consorțiul Bibliotecilor Europene de Cercetare (Consortium of European Research Libraries

(CERL - <https://www.cerl.org>), portalul Bibliotecii Europene (The European Library, TEL), consorțiu al celor mai importante biblioteci de cercetare din Marea Britanie și Irlanda (Research Libraries UK, până în 2008 - Consortium of University Research Libraries (CURL)), etc.

Bibliotecile din Franța utilizează 3 rețele corporative pentru catalogarea cu acces la distanță în timp real: rețeaua Bibliotecii Naționale a Franței (35 de biblioteci), rețeaua ABES (27 de biblioteci), rețeaua OCLC (25 de biblioteci). ABES exploatează 5 baze de date: o bază de date cu disertații - 300 de mii de înregistrări, bază de date cu periodice - 2800 de biblioteci - 270 de mii de înregistrări, bază de date cu cărți din 25 de biblioteci - 1,5 milioane de înregistrări, bază de date electronică MBA, fișiere de autoritate [2].

În România există două proiecte majore de succes: *Catalogul Colectiv al Bibliotecilor din România* - BIBLIO.ro (<https://www.biblio.ro>) și *Rețeaua Românească de Biblioteci de Știință și Tehnologie* - ROLiNeST (Romanian Library Network Science & Technology).

Catalogul Colectiv al Bibliotecilor din România este un punct de acces unitar la întreaga informație bibliografică și multimedia disponibilă în aceste biblioteci sau în celelalte biblioteci afiliate la sistem. Lansarea oficială a sistemului a avut loc în data de 11 iulie 2005. BIBLIO.Ro înglobează: date bibliografice; date de disponibilitate; date multimedia; conținut integral; colecții pentru Europeana (portal internet care funcționează ca o interfață către milioane de cărți, picturi, filme, obiecte de muzeu și înregistrări din arhive care au fost digitizate în Europa).

Catalogul național ROLiNeST este cel mai mare catalog virtual colectiv românesc, funcțional din anul 2005, ca rezultat al proiectului de cercetare „Sistem Național Unitar de Informare și Documentare Științifică și Tehnică” (NUSIDOC). Inițial, acest catalog colectiv a inclus cataloagele online ale patru biblioteci centrale universitare din Iași, București, Cluj-Napoca și Timișoara, ulterior, s-a extins prin înglobarea bazelor de date ale altor biblioteci universitare, academice, județene, cât și ale unor biblioteci străine.

ROLiNeST folosește aplicația software MetaLib a firmei ExLibris și partajează baze de date distribuite și aflate pe servere conectate la Internet prin RoEduNet. În cadrul sistemului, bibliotecile actualizează și întrețin local cataloagele proprii, iar informația este regăsită de către utilizatori în catalogul partajat ROLiNeST [3].

Ideea implementării unui proiect asemănător în spațiul biblioteconomic moldovenesc a început în anul 2003. Printre primele proiecte se înscrie, fără doar și poate, proiectul de realizare a sistemului integrat al bibliotecilor din Moldova SIBIMOL (Sistem Informațional Integrat al Bibliotecilor din Republica Moldova (<http://www.sibimol.bnrm.md>)). Partea principală, integratoare a sistemului o constituie Catalogul Național Colectiv Partajat (CNCP), construit după cele mai moderne concepții, principii și tehnologii.

A început să funcționeze, la propriu, în anul 2013. În prezent, în CNCP sunt integrate bazele de date și resursele electronice ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și peste 30 de biblioteci publice raionale și orașenești din țară

și oferă o gamă largă de posibilități, atât bibliotecarilor, cât și utilizatorilor [4]. Secțiunea Catalogare permite conversia retrospectivă a colecțiilor, procesul de catalogare colectivă, schimbul de informații și date bibliografice între biblioteci, iar Biblioteca Națională a Republicii Moldova acționează ca Agenție Bibliografică Națională, care contribuie la modernizarea și îmbunătățirea tuturor aspectelor activităților bibliotecii.

Arhitectura sistemului presupune că fiecare participant al acestei rețele să dispună de un sistem propriu de gestiune a datelor bibliografice, sistem care este capabil să se interconecteze cu componenta integratoare SIBIMOL și care să corespundă standardelor utilizate în cadrul acestui sistem[8].

Un alt proiect care a revoluționat domeniul biblioteconomic moldav, este Proiectul MISISQ (Servicii Informaționale Moderne pentru Îmbunătățirea Calității Studiilor, desfășurat în perioada 2013-2016), finanțat în cadrul programului TEMPUS, coordonat de partenerii europeni de la Biblioteca Universității de Științe Medicale din Kaunas, Lituania, coordonator național - Biblioteca Științifică Medicală USMF „N. Testemițanu”, director Liubovi Karnaeva. În proiect au fost incluși 13 parteneri din 5 țări din Europa Centrală și de Est, printre care și 7 biblioteci universitare din Republica Moldova (Biblioteca Științifico-Medicală a USMF, Biblioteca centrală USM, Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a UASM, Biblioteca Științifică ASEM, Biblioteca Tehnico-Științifică a UTM, Biblioteca Științifică a UPS și Biblioteca Științifică a USARB).

Proiectul MISISQ <https://misisq.usmf.md/index.php/en-us/> a deschis o nouă pagină atât în progresul bibliotecilor universitare, cât și în dezvoltarea parteneriatului, astfel, bibliotecile universitare, rămân, în continuare, utile în spațiul academic și nu numai.

Astfel, bibliotecile universitare, participante la proiect, și-au consolidat eforturile pentru crearea unei resurse bibliografice de calitate - Catalogul colectiv partajat al Consorțiului bibliotecilor universitare din Moldova (prin accesarea portalului LibUnivCatalog - ExLibris PRIMO <http://primo.libuniv.md>), care asigură accesul operativ la informație pentru comunitatea academică din întreaga țară.

Primo este un sistem de căutare și de furnizare a informației. Acest sistem crește potențialul bibliotecii prin furnizarea unei soluții universale pentru regăsirea și obținerea oricăror materiale de bibliotecă - inclusiv cele tipărite, electronice, digitale, locale și globale - indiferent de format sau locație. În Primo sunt integrate cataloagele electronice ale celor șapte biblioteci universitare partenere (USMF, UASM, USM, USARB, ASEM, UTM, UPSC), precum și o gamă largă de resurse externe, la care accesul este pe bază de licență sau gratuit: bazele de date EBSCO, programele HINARI, AGORA, OARE, FAOSTAT, AGRIS, SpringerLink etc.

În realizarea acestui obiectiv, au fost efectuate achiziționarea și instalarea în biblioteci a sistemului integrat de bibliotecă ALEPH, un instrument modern, performant și flexibil, care oferă soluții optime pentru managementul resurselor bibliotecilor în cadrul parteneriatelor.

Noul sistem integrat de bibliotecă ALEPH permite implementarea tehnologiilor corporative de catalogare, oferă posibilitatea respectării tuturor standardelor naționale și internaționale de descriere bibliografică, dar, în același timp, și o serie de elemente noi pentru bibliotecarii catalogatori și anume - necesitatea cunoașterii și aplicării corecte a formatului de procesare a datelor MARC 21. Sistemul funcționează în interacțiune cu module: Bibliografic (Bibliographic); De autoritate (Authority); Localizarea și evidența documentelor (Holdings).

În consecință, menționăm că succesul cooperării depinde de capacitatea partenerilor de a respecta toate standardele și regulile uniforme dezvoltate de catalogare și indexare a documentelor/resurselor, a realizării controlului bibliografic de calitate: codurile de catalogare (AACR2R - Anglo-American Cataloguing Rules, ediția revizuită 2002 și actualizată în 2005), regulile de catalogare („Principiile de la Paris”; „Declarația de Principii Internaționale de Catalogare” etc.); standardele de catalogare (ISBD, FRBR) și multe alte standarde conexe (ex. standarde de abrevieri, coduri de limbi și țări etc.); standardele privind formatul de înregistrare (formatele de tip MARC - Machine-Readable Cataloging).

În concluzie, semnalăm că implementarea tehnologiilor corporative de stocare și comunicare a informațiilor au un impact decisiv în procesul de remanieră a serviciilor de informare oferite de biblioteci. Concepute, dintotdeauna, pentru a furniza informații rapide și corecte utilizatorilor, instituțiile infodocumentare moderne, datorită creării catalogelor partajate, reușesc să asigure accesul virtual la un univers amplu, variat, bine organizat de resurse și informații.

Referințe bibliografice:

1. COJUHARI, Alexandra, ZASMENCO, Ecaterina. Standarde de catalogare: Formatul MARC 21. In: *Magazin bibliologic*. 2016, nr. 1- 4, pp. 32-35. ISSN 1857-1476.
2. *Consortiul bibliotecilor europene de cercetare* [online] [citată 11 ianuarie 2022]. Disponibil: https://koaha.org/wiki/Consortium_of_European_Research_Libraries
3. *Catalogul național "RoLiNeST", cel mai mare catalog virtual...* [online] [citată 11 ianuarie 2022]. Disponibil: <https://www.yumpu.com/ro/document/view/16097544/catalogul-nanional-rolinest-cel-mai-mare-catalog>
4. GANGAN, Irina. Primii pași de catalogare corporativă în cadrul Consortiului bibliotecilor universitare din Moldova. In: *Magazin bibliologic*. 2016, nr. 1- 4, pp. 27-31. ISSN 1857-1476.
5. PANIC, Alla. SIBIMOL. Metamorfoze 2003-2014. In: *Magazin bibliologic*. 2014, nr. 1-4, pp. 149-152. ISBN 1857-1476.
6. *Sibimol perspective de dezvoltare* [online] [citată 3 februarie 2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/175_188_SIBIMOL%20

- [%E2%80%93perspective%20de%20dezvoltare.pdf](#)
7. SIBIMOL Sistemul Informațional Integrat al Bibliotecilor din Moldova [on-line] [citată 3 februarie 2022]. Disponibil: <https://slidetodoc.com/biblioteca-naional-a-republicii-moldova-sibimol-sistemul-informaional>
 8. ZALÎGAEVA, Irina, UCRAINETȚ, Lilia. Tendințe și tehnologii moderne în catalogarea secolului 21. In: *Colloquia Bibliothecariorum „Faina Tlehuci” = Colloquia Bibliothecariorum „Faina Tlehuci”, Ediția a 5-a, 23 febr. 2017* [online]. Bălți, 2020. pp. 132-139. ISBN 978-9975-50-250 [citată 4 martie 2022]. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/4816>
 9. ГОЛОЛОБОВА, А. В. О создании системы корпоративной каталогизации в России. В: *Культурная жизнь Юга России* [online]. 2012, nr. 2(45) [citată 27 ianuarie 2022]. Disponibil: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-sozdanii-sistemy-korporativnoy-katalogizatsii-v-rossii>
 10. ДВОРКИНА, М. Я. Зачем нужны корпоративные библиотечные системы? В: *Библиотечное дело – 2016 : Библиотечно-информационные коммуникации в поликультурном пространстве : материалы двадцать первой международной научной конференции (Москва, 27–28 апреля 2016 года)* [online]. М.: МГИК, 2016, pp. 48-53. ISBN 998-5-94778-450-3 [citată 13 ianuarie 2022]. Disponibil: <http://old.belal.by/elib/book/Skvorcovskiechtenia2016.pdf>.
 11. *Корпоративные библиотечные системы: технологии и инновации : материалы Междунар. науч.-практ. конф., 20–27 июня 2016 г. СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2016. 172 р.* [online] [citată 8 ianuarie 2022]. Disponibil: <https://elib.spbstu.ru/dl/2/ik17-1.pdf/download/ik17-1.pdf>
 12. Севалова, Ю. А. *Корпоративная каталогизация: ее возникновение и развитие в России и за рубежом* [online] [citată 4 februarie 2022]. Disponibil: <https://www.tsutmb.ru/nauka/internet-konferencii/2019/aktualnye-problemy/4/Sevalova.pdf>

**DESCRIEREA ANALITICĂ – SUPT IMPORTANT
ÎN DEPOZITAREA ȘI REGĂSIREA INFORMAȚIILOR RELEVANTE
ȘI PERTINENTE**

*ANALYTICAL DESCRIPTION – AN IMPORTANT SUPPORT IN STORAGE
AND RESEARCH OF RELEVANT AND PERTINENT INFORMATION*

Taisia ACULOVA¹ [ORCID: 0000-0001-6672-1781]

Tatiana POGREBNEAC² [ORCID: 0000-0003-1534-8168]

Abstract: *The article examines the role and importance of the analytical description of articles from serial publications and various collections in providing current information necessary for the process of study, scientific research and personal training.*

Keywords: *analytical description, electronic catalog, databases, information consumers, scientific interests*

Prelucrarea bibliografică a resurselor are menirea de a asigura nevoile de informare ale utilizatorilor pentru a obține date relevante (sau mai bine zis, pertinente) necesare pentru realizarea procesului de studiu, cercetărilor și lucrărilor practice. Descrierea analitică a articolelor ocupă un loc deosebit în prelucrarea bibliografică a documentelor.

Revistele reprezintă o parte semnificativă a colecției oricărei biblioteci. În catalogul electronic al BȘ a USARB din 446 218 înregistrări – 192 151 constituie descrierea analitică, sau 43% din numărul total de documente.

De ce este atât de importantă pentru utilizatori descrierea analitică a revistelor și ziarelor? În primul rând, ea pune la dispoziție cele mai recente surse de informații despre cele mai noi rezultate ale cercetărilor științifice și metodologice din diverse domenii ale cunoașterii. Este bine cunoscut faptul că noile descoperiri, invenții se publică, la început, în publicațiile seriale. Descrierea analitică acoperă subiecte foarte restrânse despre care încă nu au fost scrise monografii. Nu toate publicațiile periodice pot fi găsite în acces deschis, în mare parte, acestea sunt seriale locale și unele chiar de importanță națională.

Majoritatea bibliotecilor din lume nu practică descrierea analitică a periodicelor. Ei preferă să digitalizeze ziarele și revistele sau să creeze baze de date contraplată cu periodice. În unele țări, din fosta URSS, se creează cataloage partajate de descriere analitică a articolelor.

Descrierea analitică a seriialelor rămâne a fi actuală în unele biblioteci din

¹ Bibliografă principală, Biblioteca Științifică a USARB, aculova.taya@gmail.com

² Bibliotecară, Biblioteca Științifică a USARB, tatianapogrebneac@gmail.com

lume. Dezvăluirea și punerea la dispoziția utilizatorului a conținutului ziarelor și revistelor, în toată diversitatea lor, este, desigur, o sarcină foarte importantă în procesul de servire. Experiența de muncă ne-a convins de necesitatea descrierii analitice a articolelor nu numai din reviste și ziare, ci și din culegeri științifice, monografii și, uneori, a unor capitole din manuale, datorită faptului că acestea conțin materiale prezentate într-o manieră complet accesibilă și sunt relevante pentru multe categorii de utilizatori.

Descriind articole din culegeri de materiale ale manifestărilor științifice, folosim ocazia de a prezenta studenților universității noastre amploarea intereselor științifice și profunzimea dezvoltării unor probleme ale profesorilor de la Universitatea bălțeană, concretizate în lucrări științifice. Considerăm că este important pentru studenți de a cunoaște personalitatea mentorului din mai multe aspecte: lector, înzestrat cu darul oratoric pentru promovarea orelor de studiu, om de știință cu contribuții în dezvoltarea științifică. Lucrările personalului universitar (monografii, manuale, articole și comunicări științifice) formează conținutul repozitorului instituțional ORA USARB.

La începutul celui de-al treilea mileniu, oamenii de știință au înregistrat un nou tip de cultură, numit „ecran”. Savantul I. A. Negodaev în monografia sa „*Informatizarea culturii*” (Rostov-pe-Don, 2003), definind cultura ecranului, a spus că: „următoarea etapă în dezvoltarea culturii cărții și a scrisului este cea a ecranului”, susținând că aceasta este „o combinație armonioasă a imaginii și vorbirii pe ecran”.

Astăzi, aproape toți utilizatorii (profesori, studenți, elevi) dispun de propriile mijloace de acces la diverse baze de date. Consumatorii de informații, precum și lucrătorii din domeniul furnizării serviciilor de informații, se confruntă cu problema alegerii bazelor de date care ar răspunde nevoilor de informație. Adesea, utilizatorii nu au acces la bazele de date strict științifice ale universităților și centrelor de cercetare din țări străine. Iată de ce noi, angajații bibliotecii științifice a universității, suntem cei care trebuie să oferim utilizatorilor sfaturi adecvate, oferind asistență pentru navigare în spectrul larg al bazelor de date, precum și în procesul de colectare a materialului la anumite teme.

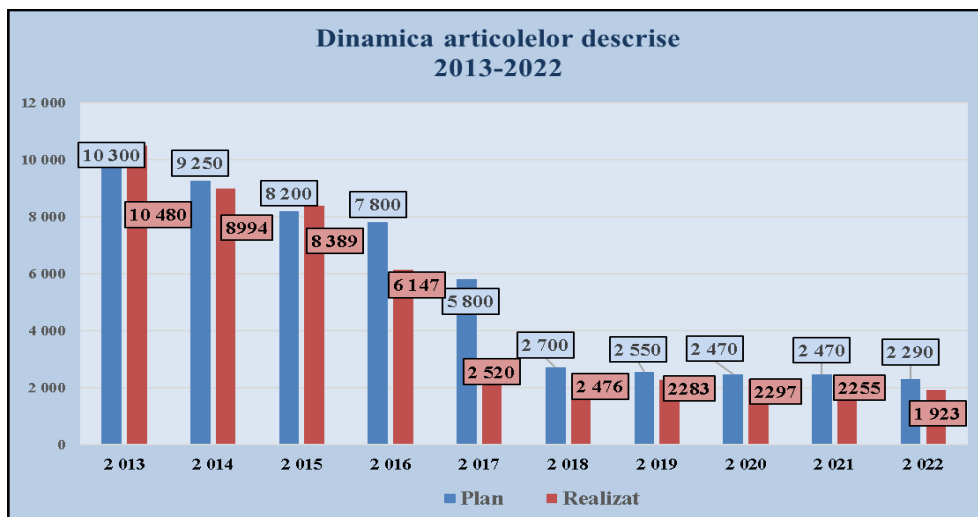
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți a purtat multă vreme numele de Institut pedagogic. Astăzi, pregătim specialiști de profil larg și nu doar viitori profesori. În același timp, universitatea noastră menține, în mod tradițional, un interes deosebit pentru metodele de predare a cunoștințelor științifice. Nu toate bazele de date reflectă problemele didacticii, precum și strategiile moderne de predare necesare pentru studenți și elevi și oferă sprijin pedagogic cu relevanța și completitudinea necesară. Efectuând descrierea analitică a articolelor din reviste, precum și a materialelor conferințelor științifice, a unor capitole din manuale, lucrătorii bibliotecilor universitare acordă o atenție deosebită literaturii cu caracter metodologic, promovând accesibilitatea acestora pentru utilizatorii de informații.

Biblioteca noastră a fost întotdeauna implicată în descrierea analitică. Până în 1990, informațiile despre articolele care erau publicate în reviste și ziare și la care era abonată biblioteca erau scrise pe fișe, care erau aranjate pe domenii de cunoaștere

într-un catalog analitic sistematic. Odată cu apariția cataloagelor electronice, procesul de descriere analitică a suferit modificări fundamentale. Nu mai este nevoie de structurarea materialului, de evidențierea secțiunilor și subsecțiunilor, mai mult sau mai puțin complete, care servesc la facilitarea căutării. Descrierea analitică, în format electronic, a făcut mai ușoară nu numai munca bibliografilor, ci a ridicat, la un nivel calitativ nou, sistemul de căutare a informației. În câteva minute utilizatorul selectează informații la orice subiect. Computerul îl va „filtra” din mii de titluri din reviste și ziare.

La crearea și completarea bazei de date analitice din Biblioteca noastră contribuie bibliotecarii din următoarele servicii: Centrul de informare și cercetare bibliografică, Sălile de lectură și de împrumut Documente muzicale. Fiecare bibliotecar (în dependență de Fișa postului) este responsabil de selectarea și stocarea informației, descriind o anumită cantitate de reviste și ziare în conformitate cu profilul instituției și tematica cercetărilor științifice.

Pentru a analiza situația la zi, a fost realizat un mic studiu de cercetare a dinamicii completării catalogului electronic cu descrieri analitice în ultimii 10 ani (Tab. 1). Din păcate, există o scădere vizibilă a numărului de articole. Mai mult ca atât, cifra planificată este în scădere din an în an – din 2013 până în 2022 a scăzut de patru ori. Diferența dintre cifra planificată și cea obținută, în jur de zece ani, a fost de peste șase mii. Cel mai mare decalaj dintre cifra planificată și cea realizată se observă în 2016 și 2017. În această perioadă, salariații Bibliotecii au consumat timp la însușirea programului Aleph, care s-a dovedit a fi mai complex. Din acest motiv, baza de date a fost completată mai lent. Dar principala cauză a scăderii numărului de articole descrise analitic constă în finanțarea insuficientă pentru abonare la seriale, care a scăzut expresiv. Dacă în 2013 eram abonați la 246 de titluri de reviste, atunci în 2022 doar la 52. Speranța că vom avea acces electronic la multe seriale și că utilizatorul nostru nu va suferi din cauza lipsei de informație nu este justificată.

Din cauza scăderii numărului de reviste la care am fost abonați, recent, am fost nevoiți să acordăm o atenție sporită descrierii monografiilor, materialelor manifestărilor științifice, manualelor, neținând cont de anii apariției, pentru că în multe surse se poate găsi ceva util și relevant pentru studiu și cercetare științifică.

În concluzie, putem afirma că descrierea analitică contribuie la o mai bună dezvoltare a colecțiilor bibliotecii și la viteza de difuzare a informațiilor științifice, la conformitatea acestora cu nevoile specifice ale studenților și profesorilor universității noastre, precum și la crearea unei imagini cuprinzătoare și atractive a profesorilor universitari pentru studenți și reprezentanți ai comunității academice din afara campusului Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, în Moldova.

Referințe bibliografice:

1. MIHALUȚA, Lina, HĂBĂȘESCU, Angela. Articole din publicații periodice și culegeri – componentă importantă a catalogului partajat. In: *MISISQ: Implicare. Creativitate. Durabilitate* : Materialele conf. intern., 27-28 sept., 2018, Chișinău [online]. Bălți, 2018, pp. 79-83. Disponibil: http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/4055/1/Mihaluta_Habasescu_misisq.pdf [accesat 03.09.2023].
2. MIHALUȚA, Lina. Descrierea bibliografică analitică a articolelor în software integrat de bibliotecă ALEPH. In: *Magazin bibliologic* [online]. 2016, nr. 1-4 : Ed. specială în cadrul Proiectului Tempus „Servicii Informaționale Moderne pentru Îmbunătățirea Calității Studiilor”, pp. 41-47. ISSN 1857-1476. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/3928> [accesat 03.09.2023].
3. АКУЛОВА, Таисия. Аналитическая роспись документов в электронном формате (из опыта работы). В: *Confluente bibliologice* [online]. 2011, nr. 1-2, pp. 114-119. ISSN 1857-0232. Disponibil: http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/2932/1/Aculova_T_analiticescaia_ropisi.pdf. [accesat 25.08.2023].
4. НЕГОДАЕВ, И. А. *Информатизация культуры*. Ростов-на-Дону: Книга, 2003. 319 p. ISBN 5-87259-235-3.

